

Mansikkamäki, Kankaanranta, Ranki & Muttilainen

Talousrikostutkinta poliisissa vuonna 2015

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTEJA 127

**TALOUSRİKOSTUTKINTA
POLIISISSA VUONNA 2015**

TALOUSRİKOSTUTKINTA POLIISISSA VUONNA 2015

Tutkintahenkilöstölle osoitetun kyselyn tuloksia

Suvi-Tuuli Mansikkamäki, Terhi Kankaanranta,
Mika Ranki & Vesa Muttilainen

Poliisiammattikorkeakoulu
Tampere, 2017

Suvi-Tuuli Mansikkamäki, Terhi Kankaanranta,
Mika Ranki & Vesa Mutttilainen:
Talousrikostutkinta poliisissa vuonna 2015
Tutkintahenkilöstölle osoitetun kyselyn tuloksia

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 127

ISBN 978-951-815-330-9 (painettu)
ISBN 978-951-815-331-6 (pdf)
ISSN 1797-5743

Kannet: Juvenes Print
Taitto ja paino: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print, Tampere 2017

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa tarkastellaan poliisin talousrikostutkinnan tilaa vuoden 2015 lopulla. Aiheina ovat tutkintahenkilöstö, tutkinnan organisointi ja sisältö sekä tutkintayhteistyö. Lisäksi arvioidaan työn sisältöön liittyviä tekijöitä, toimintaympäristön muutoksia sekä analyysimenetelmien hyödyntämistä. Edellinen vastaava kysely tehtiin vuonna 2011.

Aineisto kerättiin elektronisella kyselylomakkeella, joka lähetettiin yhteensä 407 talousrikostutkinnassa työskentelevälle henkilölle. Vastausprosentiksi saatiin 51. Tiedot raportoitiin pääosin koko aineistosta. Lisäksi verrattiin esimiesten ja miehistön näkemyksiä tutkinnan tilasta vuonna 2015 sekä keskeisiä eroja vuosien 2011 ja 2015 aineistoissa.

Poliisille ilmoitettujen talousrikosjuttujen määrä lisääntyi vuosina 2010–2016 noin 1600:sta yli 2000:een. Tämä kasvu on heijastunut myös päätettyjen ja avoimien juttujen määrään. Juttujen rahamäärät vaihtelevat huomattavasti eri vuosina ja jopa yksittäiset suuret rikostapaukset vaikuttavat niihin. Kertyneiden rikoshyötyjen pienin arvo on vuodelta 2016.

Talousrikostutkinnan tärkeimpiä menestystekijöitä ovat vastaajien mukaan osaaminen, johtaminen ja onnistunut viranomaisyhteistyö. Henkilökohtaista osaamista korostaa se, että pääosa tutkinnasta on usein yksin tehtävää työtä. Johtamisessa asiajohtamista pidettiin yleisesti parempana kuin henkilöstöjohtamista. Johtamista omassa yksikössä arvostettiin enemmän kuin koko poliisihallinnossa.

Talousrikostorjunnalle viime vuosina myönnetyn lisärahoituksen positiiviset vaikutukset näkyvät vastaajien arvion mukaan muun muassa juttujen käsittelyn sujuvuudessa, rikoshyödyn kertymisessä ja reaaliaikaisessa tutkinnassa. Lisärahoituksen lopettaminen johtaisi henkilöstön vähenemiseen ja tutkinnan ruuhkautumiseen.

Poliisin hallintorakenteen uudistus oli vaikuttanut työtehtäviin pienemmällä osalla vastaajista kuin vuonna 2011. Talousrikostorjunnan valtakunnallinen ohjaus miellettiin aikaisempaa negatiivisemmaksi.

Valtaosa vastaajista pitää poliisin tiedonsaantioikeuksia sekä toimivaltuuksia pakkokeinoihin riittävinä. Poliisin yleisimpiä yhteistyökumppaneita talousrikostutkinnassa ovat verohallinto, pankit, ulosottoviranomaiset, syyttäjät ja pesänhoitajat. Yhteistyö erityisesti veroviranomaisten kanssa on toimivaa.

Talousrikosjutuissa toimii syyttäjänä useimmiten talousrikoksiin erikoistunut syyttäjä. Poliisin ja syyttäjän yhteistyö talousrikostutkinnassa on tiivistä ja sujuvaa. Syyttäjä perehtyy juttuihin yleensä riittävästi mutta voisi antaa niistä useammin palautetta.

Valtaosa vastaajista on tyytyväisiä työhönsä. Työssä on hyvää itsenäisyys ja haasteellisuus, huonoa taas yksinäisyys ja juttujen työläys. Työpaikan vaihtoaiheet ovat harvinaisia ja liittyvät usein työn mielekkyyteen ja johtamiseen.

Poliisin toimintastrategioiden jalkauttamiseksi ehdotettiin viranomais- ja oppilaitosyhteistyötä, koulutusta tutkijoille, tiedotusta sekä tutkinnan kohdistamista riskisektoreihin tai rikoshyödyn määrän perusteella. Tiedottamisella nähtiin olevan suuri merkitys myös talousrikostorjunnan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

Talousrikostorjunnan tulostittareiksi toivottiin juttujen laatua, rikoshyötyä ja oikeuden tuomioita.

Talousrikostutkinnan kenttä muuttuu jatkuvasti, joten säännöllisen seurannan avulla saadaan arvokasta perustietoa poliisitoiminnan ja koulutuksen sekä strategisen suunnittelun tueksi. Talousrikostutkinnan tilaa kuvaava kysely kannattaa jatkosakin teettää neljän vuoden välein.

ABSTRACT

The report examines the state of economic crime investigation by the police in late 2015. It describes the investigative personnel, the organisation and contents of the investigation as well as the investigation co-operation. In addition the factors related to the contents of the work, changes in the operating environment, and the utilisation of analysis methods are assessed. The previous such survey was carried out in 2011.

The data was collected via an electronic survey that was sent to a total of 407 persons who perform economic crime investigations. The final response percentage was 51. The results, for the most part, were reported for the entire data set. The views of the officers and constables on the state of investigation in 2015 were also compared, as well as the key differences between the data sets from 2011 and 2015.

The number of economic crime cases reported to the police increased from 2010 to 2016 from around 1,600 to over 2,000. This growth has also reflected on the number of closed and open cases. The criminal damages in reported cases vary significantly year to year and even single large criminal cases can cause the numbers to fluctuate. The lowest value of seized criminal damages is from 2016.

According to the respondents, the most important success factors of economic crime investigation are competence, leadership and successful co-operation with the authorities. Personal competence is emphasised by the fact that a majority of the investigation is often performed alone. With regard to leadership, HR management was commonly considered to be quite challenging. Management in the respondents' own units was valued more highly than in the entire rest of the police administration.

The positive effects of the additional funding granted to economic crime prevention in recent years are in the respondents' view visible in, for example, the smoothness of case handling, seizures of criminal proceeds, and real-time investigation. Ending the additional funding would lead to personnel reductions and the investigations becoming congested.

The administrative restructuring of the police affected the work duties of a smaller share of respondents than in 2011. The national steering of economic crime prevention was perceived as more negative than before.

A majority of the respondents consider the rights of the police to obtain information and their authority to use coercive measures to be sufficient. The most common co-operation partners of the police in economic crime investigation are the tax administration, banks, enforcement authorities, prosecutors and estate administrators. Co-operation with the tax authorities works especially well.

The prosecutor in economic crime cases is often one who specialises in economic crime. During the economic crime investigation, co-operation between the police and the prosecutor is close and smooth. The prosecutors usually sufficiently familiarise themselves with the cases, but could give feedback on them more often.

A majority of the respondents are satisfied with their job. The positive aspects of the work are its independence and challenging nature, while the negative aspects are loneliness and how laborious the cases are. Intentions to change jobs are rare, often connected to the meaningfulness and management of the work.

Means suggested for putting the police's operational strategy into practice included co-operation between authorities and educational institutes, training of investigators, communications, and investigation targeted at risk areas or based on the amount of criminal proceeds. Communications was thought to have a large impact on the social effectiveness of economic crime prevention as well. The desired key performance indicators for economic crime prevention were the quality of the cases, criminal proceeds and court sentences.

The field of economic crime investigation is constantly changing, so regular monitoring will provide valuable basic data to support policing, police training and strategic planning. Surveys on the state of economic crime investigation should be carried out every four years in the future as well.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	5
ABSTRACT.....	7
1. JOHDANTO	11
2. TALOUSRIKOSTUTKINTA TUTKIMUSKOHTENA.....	13
2.1. Talousrikollisuuden määritelmiä ja piirteitä	13
2.2. Talousrikostutkinnan lähtökohtia	15
2.3. Aihealueen tutkimuksia	17
3. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	20
4. TUTKINNAN ORGANISOINTI.....	22
4.1. Tutkintahenkilöstö	22
4.2. Tutkinnan valtakunnallinen ohjaus.....	26
4.3. Tutkinnan organisointi yksiköissä	28
4.4. Tutkinnan tehostaminen.....	33
4.5. Keskeiset havainnot.....	35
5. TUTKINNAN SISÄLTÖ.....	36
5.1. Esitutkinnan eteneminen.....	36
5.2. Poliisin valtuudet ja pakkokeinot	43
5.3. Tutkittavat jutut	46
5.4. Keskeiset havainnot.....	49
6. TUTKINTAYHTEISTYÖ.....	50
6.1. Yhteistyön muodot	50
6.2. Esitutkintayhteistyö syyttäjän kanssa	53
6.3. Keskeiset havainnot.....	57
7. OSAAMINEN JA TYÖHYVINVOINTI.....	58
7.1. Osaamisen kehittäminen.....	58
7.2. Työhyvinvointi ja urasuunnitelmat.....	59
7.3. Keskeiset havainnot.....	63

8. STRATEGISIA NÄKÖKULMIA	64
8.1. Ajankohtaiset rikosilmiöt	64
8.2. Strategioiden ja analyysitoiminnan merkitys	67
8.3. Keskeiset havainnot	72
9. TALOUSRIKOSTUTKINNAN TILAN MUUTOS 2011–2015	73
9.1. Tärkeimmät muutokset vuodesta 2011	73
9.2. Keskeiset havainnot	76
10. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	77
SUMMARY AND CONCLUSIONS.....	84
LÄHTEET	91
LIITTEET	96
Liitetaulukko A. Tutkinnan organisointi	96
Liitetaulukko B. Tutkinnan sisältö	106
Liitetaulukko C. Tutkintayhteistyö.....	120
Liitetaulukko D. Osaaminen ja työhyvinvointi	127
Liitetaulukko E. Strategisia näkökulmia	132

1 JOHDANTO

Poliisin toimintaympäristö muuttuu kansainvälisten ja kansallisten kehityspiirteiden myötä, minkä vuoksi myös talousrikostutkinnan haasteet ja painopisteet vaihtuvat vähitellen (ks. esim. Muttilainen & Potila 2016). Talousrikostutkinnan tilan säännöllinen tarkastelu on tarpeen, jotta saadaan tietoa tutkintahenkilöstöstä, tutkinnan organisoinnista, sisällöstä ja kehittämisestä, tutkintayhteistyöstä, uusista osaamistarpeista sekä talousrikosilmiöistä.

Talousrikostorjuntaan on panostettu yhteiskunnassa muun muassa siksi, että harmaan talouden on arvioitu aiheuttavan merkittävästi verovajetta (Hirvonen ym. 2010). Lisäksi on arvioitu, että poliisin talousrikostutkintaan vuosittain käyttämän rahoituksen määrä on pienempi kuin tutkituista tapauksista takaisin saatava rikoshyöty (Kankaanranta & Muttilainen 2010; Hirvonen & Määttä 2014).

Harmaan talouden torjuntaa ei nostettu vuoden 2015 hallitusohjelmassa esille erillisenä teemana, mutta sisäistä turvallisuutta haluttiin edelleen kehittää ja turvata viranomaisten toimintakyky (ks. Valtioneuvosto 2015; Sisäministeriö 2016a). Aihealueen keskeisiä toimia on kuitenkin koottu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaan vuosille 2016–2020. Ohjelman yhtenä kärkihankkeena on harmaan talouden rikoksiin liittyvän rikostorjuntaketjun vaikuttavuuden ja rikosten hallinnollisten seuraamusten kehittäminen (Sisäministeriö 2016b).

Tämän raportin tavoitteena on tuottaa ajantasaista tietoa ja muodostaa entistä kattavampi kuva poliisin talousrikostutkinnasta tutkintahenkilöstön arvioimana. Siinä verrataan joiltakin osin myös päällystön ja miehistön näkemyksiä tutkinnan tilasta. Lisäksi tarkastellaan talousrikostutkinnan keskeisiä muutoksia vuosina 2011–2015.

Tutkimusaineisto kerättiin loppuvuodesta 2015 sähköisellä kyselylomakkeella. Linkki lomakkeeseen lähetettiin poliisihallinnossa talousrikostutkinnassa työskenteleville 407 henkilölle. Kyselyyn vastasi 208 henkilöä eli vastausprosentiksi muodostui 51. Nyt toistettiin vuonna 2011 tehty kysely, joten tuloksia voidaan pääosin verrata toisiinsa. Talousrikostutkintaa ei ole tutkittu Suomessa lainkaan vastaavalla menetelmällä ennen näitä kahta kyselyä. Aihetta ei ole muutenkaan tutkittu kovin laajasti.

Vuosien 2011 ja 2015 välillä tapahtui kaksi muutosta, jotka ovat vaikuttaneet talousrikostutkintaan ja tutkintahenkilöstöön. Ensinnäkin poliisin hallintorakenneuudistusten viimeisin vaihe (PORA III) käynnistyi vuoden 2014 alussa. Uudistuksessa poliisiyksiköiden määrää vähennettiin ja toimintoja järjesteltiin uudelleen. Toiseksi harmaan talouden torjuntaan ja talousrikostutkinnan tehostamiseen kohdistettiin vuosina 2014–2015 lisämäärärahaa, jonka oli tarkoitus päättyä vuoden 2015 lopussa. Lisämäärärahaa päätettiin kuitenkin jatkaa vuonna 2016. Vuoden 2015 kysely sisältää kysymyksiä näistä molemmista muutoksista ja niiden vaikutuksista.

Kyselyn tietojen avulla on tarkoitus löytää uusia käytänteitä esitutkintaprosessin kehittämiseksi, mikä voi auttaa tehostamaan tutkintaa ja lyhentämään tutkintaaikoja. Tuloksia voidaan hyödyntää myös talousrikostutkinnan valtakunnallisessa

ohjauksessa sekä aihepiiriä koskevien strategioiden valmistelussa poliisihallinnossa ja sen ulkopuolella. Havaintoja henkilöstön koulutus- ja osaamistarpeista voidaan käyttää koulutuksen kehittämisessä. Tulosten avulla voidaan myös parantaa yhteistyötä poliisin ja muiden esitutkinnassa mukana olevien tahojen kesken.

Raportissa on yhdeksän päälukua. Johdannon jälkeen luvussa 2 tarkastellaan talousrikostutkintaa käsitteenä, ilmiönä ja prosessina sekä aikaisemman tutkimuksen näkökulmasta. Luvussa 3 esitellään tutkimuksen aineisto ja menetelmät. Luku 4 käsittelee tutkintahenkilöstön taustatietoja sekä tutkinnan valtakunnallista ja paikallista organisointia. Sen jälkeen tarkastellaan tutkinnan sisältöä kuvaavia tekijöitä luvussa 5, yhteistyötahoja ja yhteistyön muotoja luvussa 6 sekä tutkintahenkilöstön osaamista ja työhyvinvointia luvussa 7. Luku 8 sisältää strategisia näkökulmia talousrikostutkintaan käsitellen rikosilmiöitä ja analyysitoimintaa. Luvussa 9 tarkastellaan keskeisiä muutoksia vuodesta 2011 vuoteen 2015. Jokaisen empiirisen luvun lopussa on lyhyt yhteenveto. Lukuun 10 on koottu tutkimuksen keskeiset tulokset ja johtopäätökset.

2 TALOUSRIKOSTUTKINTA TUTKIMUSKOHTEENA

2.1 Talousrikollisuuden määritelmiä ja piirteitä

Talousrikollisuudelle on esitetty eri aikoina useita määritelmiä (Sutherland 1983; Hakamo ym. 2009; Kankaanranta & Muttilainen 2013). Talousrikollisuutta on myös jaoteltu sen perusteella, onko kyseessä laillisen liiketoiminnan puitteissa tehty rikos vai jo itsessään laiton taloudellinen toiminta (Laitinen & Virta 1998; Mäkelä 2001). Oleellista talousrikoksen toteuttamiselle on kuitenkin organisaatio, jonka puitteissa rikos on mahdollista tehdä. Talousrikoksiin viittaava termi valkokaulusrikollisuus liittyy tekijän korkeaan yhteiskunnalliseen asemaan (Sutherland 1949). Nykyään talousrikollisuuden käsitettä on laajennettu käsittämään myös yritystoimintaan verrattava toiminta, jotta esimerkiksi rahanpesurikokset saadaan sisällytettyä määritelmään (Lahti 2007).

Suomessa poliisi käyttää talousrikosten luokitteluun ja tilastointiin sisäministeriön laatimaa määritelmää, jonka mukaan talousrikos edellyttää yrityksen, julkishallinnon tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tapahtuvaa, oikeudettomaan, huomattavaan välittömään tai välilliseen taloudelliseen hyötyyn tähtäväää rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä (Sisäasiainministeriö 2008). Jokainen talousrikosjuttu on erilaisista piirteistä rakentuva tapahtumainkulku ja saattaa sisältää useita osarikoksia, mikä tekee talousrikostutkinnasta vaativaa työtä (Heiskanen & Ohisalo 2005; Tapani & Tolvanen 2011; Kankaanranta 2011).

Poliisin talousrikostutkinnassa selvitetään pääasiassa niitä talousrikosepäilyjä, jotka esitutkinnan alkaessa luokitellaan edellä kuvattujen kriteereiden mukaisesti talousrikosjutuiksi poliisiasiain tietojärjestelmään. Näin ollen kirjaamiskäytännöt saattavat vaikuttaa osittain poliisin tietoon tulevien talousrikosjuttujen määrään ja rakenteeseen. Muita asiaan vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa viranomaiskontrollin kohdentuminen, talousrikostorjunnan viranomaisten paljastava toiminta ja suuret tutkintakokonaisuudet, jotka voivat kattaa useita rikosilmoituksia (Keskusrikospoliisi 2014). Esimerkiksi verohallinnon tekemien verotarkastusten ja myös rikosilmoitusten määrä on kasvanut viime vuosina (Verohallinto 2015).

Taulukkoon 1 on koottu poliisin tietoon tulleen talousrikollisuuden keskeisimpiä tunnuslukuja vuosilta 2010–2016. Ne kuvaavat talousrikoksiksi luokiteltujen juttujen lukumääriä, rikosvahinkoja, tutkinnassa haltuun saatua omaisuutta sekä esitutkinnan kestoja. Tiedot perustuvat Poliisin tulostietojärjestelmään (Polstat), joka sisältää runsaasti tilastotietoa poliisin luokittelemista talousrikosjutuista.

Taulukko 1. Poliisin tietoon tulleen talousrikollisuuden tunnuslukuja vuosilta 2010–2016

	Vuosi						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ilmoitetut jutut, lkm	1 612	1 515	1 608	1 804	1 817	1 842	2039
Päätetyt jutut, lkm	1 743	1 671	1 692	1 822	1 973	1 958	1906
Avoimet jutut, lkm	2 103	2 014	2 007	2 215	2 201	2 209	2476
Rikosvahingot päätetyissä jutuissa, milj. €	133,5	160,3	183,2	175,0	263,3	169,0	138,8
Tutkinnassa haltuun saatu omaisuus, milj. €	31,2	35,3	37,9	41,8	47,7	29,5	14,8
Esitutinnan kesto, vrk¹	326	310	309	331	318	352	347

¹ Kesto rikostapahtuman ilmoittamisesta jutun päättämiseen.

Lähde: Polstat (Rahamäärät on defloitoitu elinkustannusindeksillä vuoden 2016 tasolle).

Poliisille ilmoitettujen talousrikosjuttujen määrä oli 2010-luvun ensimmäisinä vuosina noin 1500–1600 kappaletta vuodessa. Vuonna 2013 määrä kohosi useaksi vuodeksi runsaaseen 1800:aan ja edelleen yli 2000:een vuonna 2016. Ilmoitettujen talousrikosjuttujen kasvu on heijastunut myös päätettyjen ja avoimena olevien juttujen määrään. Näitä molempia on ollut jonkin verran enemmän vuodesta 2013 lähtien kuin sitä ennen.

Arvioidut rikosvahingot ilmoitetuissa jutuissa ovat vaihdelleet tarkastelujaksolla runsaasta 130 miljoonasta yli 260 miljoonaan euroon. Vuonna 2016 tutkinnassa saatiin omaisuutta haltuun lähes 15 miljoonan euron arvosta, mikä on vähemmän kuin edeltävinä vuosina. Esitutinnan kesto kohosi yli 350 vuorokauteen vuonna 2015, eli korkeimmilleen 2010-luvulla, ja väheni vain hieman seuraavana vuonna.

Talousrikosjuttujen määrä kuvaa rikollisuuden määrän ohella myös tutkintaorganisaation kykyä selvittää juttuja. Lisämäärärahoista ja resurssien määrän lisääntymisestä huolimatta avoimien juttujen määrä on hieman noussut vuodesta 2010. Osaltaan tähän on vaikuttanut ilmoitettujen juttujen määrän lisääntyminen, vaikka juttuja on pystytty myös päättämään enemmän. Rikosvahinkojen rahamäärät puolestaan vaihtelevat huomattavasti eri vuosina, koska yksittäiset suuret rikostapaukset vaikuttavat niihin. Takaisin saadun rikoshyödyn määrä kääntyi laskuun vuoden 2014 jälkeen ja vuonna 2016 sitä voidaan pitää huomattavan vähäisenä.

Talousrikoksiksi luokiteltavista rikoksista yleisimpiä ovat olleet kirjanpitorikokset, verorikokset ja velallisen rikokset (Polstat). Myös petokset ja rekisterimerkintärikokset ovat varsin yleisiä talousrikoksia, samoin ympäristö- ja työrikokset. Näiden lisäksi talousrikollisuuden luokittelu kattaa kymmeniä muitakin taloudelliseen toimintaan liittyviä rikosnimikkeitä, kuten esimerkiksi rahanpesu (RL 32:6), yrityssalaisuuden rikkominen (RL 30:5) ja sisäpiirintiedon väärinkäyttö (RL 51:1).

2.2 Talousrikostutkinnan lähtökohtia

Talousrikostutkinnan tilaa koskeva kysely tehtiin vuonna 2015 osin erilaisessa tilanteessa kuin edellinen kysely vuonna 2011. Esitutkinta- ja pakkokeinolain kokonaisuudistuksen voimaan tulo vuoden 2014 alusta on muuttanut jonkin verran poliisin esitutkintaan liittyviä toimivaltasäännöksiä. Lisäksi poliisin hallintorakennemuutokset ja talousrikostutkintaan kohdennettu lisärahoitus ovat vaikuttaneet tutkinnan sisältöön ja organisointiin. Seuraavaksi esitellään jatkotarkastelujen taustaksi näitä muutoksia siten, että pääpaino on esitutkintaprosessia koskevissa asioissa.

Suomessa rikosepäilyt käyvät läpi enintään neljä rikosprosessin päävaihetta: esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti ja rangaistuksen täytäntöönpano. Kyseessä on lailla säädelty menettely, jonka tarkoituksena on rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen konkreettisessa tapauksessa.

Esitutkinta on selvityksen hankkimista epäillystä rikostapahtumasta mahdollista syyteharkintaa sekä rikosoikeudenkäynnin valmistelua varten. Toisin sanoen esitutkinnassa pyritään hankkimaan seuraavissa rikosprosessin vaiheissa tarvittava todistusaineisto. Esitutkinnassa selvitetään tutkittavaan asiaan liittyvää aineellista totuutta, jossa korostuu oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvät asianosaisten oikeusturvatakeet. Esitutkinta on suoritettava puolueettomasti ottaen huomioon muun muassa epäillyn puolustautumisintressi sekä asianomistajan mahdolliseen vahingonkorvausasiaan liittyvät intressit (Helminen 2014, 18–19).

Esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja, joka on pääsääntöisesti pidättämiseen oikeutettu poliisimies. Tästä tehtävässä tutkinnanjohtajalla on varsin laajat toimivaltuudet tehdä esimerkiksi esitutkinnan toimittamiseen ja pakkokeinojen käyttöön liittyviä perusteltuja ratkaisuja. Lisäksi tutkinnanjohtajalla on mahdollisuus tehdä osasta ilmoitetuista tai tutkittavana olevista jutuista rajoittamisesityksiä syyttäjälle, joka päättää niistä toimivaltansa rajoissa. Viimeisin tärkeä muutos liittyy esitutkinnan rajoittamiseen tunnustuksen perusteella ja syyteneuvotteluun. Tutkijan tehtävä on suorittaa tutkinnanjohtajan johdolla esitutkintatoimenpiteitä, joista kuulusteluilla on erittäin tärkeä merkitys.

Rikosprosessuaaliset pakkokeinot ovat tärkeä osa sekä talousrikostutkintaa että muutakin rikostutkintaa. Pakkokeinot ovat toimenpiteitä, joilla tarvittaessa fyysistä pakkoakin käyttäen puututaan yksilön lailla suojattuihin oikeushyviin rikosprosessin häiriöttömän etenemisen ja aineellisesti oikean tuloksen selvittämisen turvaamiseksi (Helminen ym. 2014, 721).

Rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käytön edellytyksenä on aina rikos tai epäilty rikos. Pakkokeinolaissa kunkin pakkokeinon käytölle lisäedellytyksenä on lisäksi säädetty erityisiä edellytyksiä, jotka vaihtelevat sen mukaan mistä pakkokeinosta on kyse. Yksittäisten pakkokeinojen erityiset edellytykset kytkeytyvät siihen, minkä tyyppisestä tai miten vakavasta rikoksesta on kyse. (Helminen ym. 2014, 731–732 ja 748.)

Talousrikostutkinnassa on mahdollista käyttää erittäin laaja-alaisesti erilaisia rikosprosessuaalisia pakkokeinoja. Lisäksi talousrikostutkinnassa hyödynnetään poliisin tiedonsaantioikeuteen liittyviä säännöksiä, joiden soveltaminen luo hyvän

pohjan viranomaisyhteistyölle sekä pakkokeinojen käytölle. Vastaavasti poliisilla on oikeus lain edellyttämällä tavalla luovuttaa omia tietojaan esimerkiksi toiselle viranomaiselle tämän tehtävää varten. Poliisin tiedonsaantioikeutta ja tiedonanto-oikeutta hyödynnetään varsin paljon muun muassa rikoshyödyn jäljityksessä.

Pakkokeinot voidaan jakaa kolmeen pääryhmään. Vapauteen kohdistuvina pakkokeinoina käytetään kiinniottamista, noutoa, pidättämistä, vangitsemista ja matkustuskieltoa. Muihin oikeushyviin kohdistuvia avoimia pakkokeinoja ovat vakuustakavarikko, takavarikoiminen ja asiakirjan jäljentäminen, tutkimuspaikan tai -kohteen eristäminen, paikkaan kohdistuva etsintä (yleinen ja erityinen kotietsintä) sekä henkilöön kohdistuva etsintä. Salaisiin pakkokeinoihin kuuluvat telepakkokeinot, tarkkailutyypiset pakkokeinot sekä erityiset salaiset pakkokeinot. Poliisi käyttää talousrikostutkinnassa erilaisia salaisia pakkokeinoja joko samaan aikaan tai erikseen. Näiden pakkokeinojen luonteen vuoksi niitä ei ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisesta esitellä enempää.

Talousrikostutkinnassa pakkokeinoja hyödynnetään vastaavalla tavalla kuin muussakin rikostutkinnassa. Talousrikostutkinnassa on kuitenkin mahdollista tehdä hieman paremmin ennakolta suunnitelmia myös pakkokeinojen käytön suhteen. Tämä liittyy siihen, että talousrikostutkintaan tulevat asiat perustuvat varsin usein tutkintapyyntöihin, joissa rikosepäilyihin liittyviä tunnusmerkistökiteijöitä, rikoshyötyä ja mahdollisia rikosvahinkoja on jo arvioitu sekä määrältään että perusteiltaan keskimääräistä tarkemmin. Reaaliaikaisessa talousrikostutkinnassa pakkokeinojen käyttöön liittyvä harkinta on tehtävä nopeasti.

Kokonaisuudessaan talousrikostutkinnassa käytetään vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja harkiten. Erityisenä vaaraedellytyksenä on usein vaikeuttamisvaara, mikä tarkoittaa yleensä sitä, että epäiltyjen yhteydenpitoa rajoitetaan kiinnioton, pidättämisen ja vangitsemisen aikana ottaen huomioon perus- ja ihmisoikeudet. Poliisin tulee jatkuvasti arvioida pidätettynä tai vangittuna olevan epäillyn vapauden menetyksen kohtuullisuutta ottaen huomioon hänen henkilökohtaiset olonsa. Toisin sanoen vapauteen kohdistuvan pakkokeinon käyttö ei saa olla kohtuutonta asian laadun taikka rikoksesta epäillyn iän tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.

Edellä kuvattujen esitutkintaprosessin uusien piirteiden ohella poliisin hallintorakenteen ja resurssien muutokset ovat heijastuneet talousrikostutkinnan organisointiin ja sisältöön. Poliisin hallintorakenteen uudistus toteutettiin kolmessa vaiheessa vuosina 2009–2014. Ensimmäisessä vaiheessa (PORA I) vähennettiin poliisilaitosten määrää 90 kihlakunnan poliisilaitoksesta 24 poliisilaitokseen vuoden 2009 alussa. Tällä pyrittiin siirtämään painopistettä hallinnosta, tukitoimista ja johtamisesta kenttätöihin. Toinen vaihe (PORA II) käynnistyi vuoden 2010 alussa, jolloin Poliisihallitus aloitti toimintansa ja poliisin lääninjohdot lakkautettiin. Sisäasiainministeriölle jäi poliisin strategiset tehtävät ja Poliisihallitukselle siirtyivät operatiivisen toiminnan ohjaustehtävät (Sisäasiainministeriö 2012). Kolmannessa vaiheessa (PORA III) poliisilaitosten määrää vähennettiin edelleen ja lisäksi Liikkuva poliisi ja Poliisin tekniikkakeskus erillisinä yksiköinä lakkautettiin. Jäljelle jääneet 11 poliisilaitosta sekä keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja Poliisiammattikorkeakoulu säilyivät erillisinä yksiköinä Poliisihallituksen alaisuudessa. Suojelupoliisi siirtyi Polii-

sihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaisuuteen vuoden 2016 alussa. Poliisihallitus toimii sisäministeriön alaisuudessa ja johtaa poliisiorganisaatiota sekä suunnittelee, kehittää ja valvoo sen toimintaa. (Helminen ym. 2014.)

Poliisin hallintorakennemuutoksen viimeisen vaiheen muutokset tulivat voimaan vuoden 2014 alussa. Organisaatiouudistuksissa pyrittiin vahvistamaan paikallispoliisitoimintaa ja mahdollistamaan sisäistä erikoistumista yksiköiden kokoa kasvattamalla sekä yhtenäistämään poliisihallinnon johtamista. Samalla tavoiteltiin kymmenien miljoonien eurojen säästöjä. (Sisäasianministeriö 2012 ja 2013.) Laki poliisin hallinnosta (110/1992) määrää poliisiyksiköiden keskinäisestä työnjaosta. Nykyisin kaikissa 11 poliisilaitoksessa sekä keskusrikospoliisissa on omat talousrikostutkintayksiköt. Ne toimivat joko keskitetysti yhdessä paikassa tai hajautetusti useammalla paikkakunnalla, joilla poliisilla on toimitiloja.

Talousrikostutkinnan resursseihin on viime vuosina vaikuttanut se, että harmaan talouden torjuntaan ja talousrikostutkinnan tehostamiseen on osoitettu valtion budjetista lisämäärärahaa vuodesta 2014 lähtien. Sisäministeriön ja Poliisihallituksen tulostavoitteisiin vuodelle 2016 kirjattiin tavoite säilyttää harmaan talouden ja talousrikostorjunnan resurssit ja tulokset vuoden 2015 tasolla. Erillisrahoitusta myönnettiin 6,4 miljoonaa euroa, mistä suurin osa kuluu henkilöstökustannuksiin. Keskeisiin tulostavoitteisiin kuuluu erityisesti takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvattaminen sekä avointen talousrikosjuttujen ja erityisesti yli 24 kuukautta vanhojen juttujen määrän vähentäminen. Lisäksi kohdennettiin erillinen summa tilitiedustelujen sähköistämishankkeen uudelleen käynnistämiseen. (Poliisihallitus 2015b.)

2.3 Aihealueen tutkimuksia

Talousrikostutkinta poliisissa vuonna 2011 -raportissa käsiteltiin jonkin verran tutkintaa koskevia aiempia tieteellisiä tutkimuksia (Kankaanranta & Muttilainen 2013). Tuolloin tehdyn arvion mukaan talousrikollisuutta on tutkittu runsaasti eri näkökulmista, ja tutkimukset ovat koskeneet muun muassa yleisesti talousrikollisuuden kehitystä, vahingollisuutta, kustannuksia sekä talousrikoskontrollia (ks. esim. Pearce & Tombs 1997; Dhiri & Brand 1999; Swaray ym. 2005; Muttilainen & Kankaanranta 2011). Talousrikostutkinnan sisältö on ollut harvemmin tutkimuskohteena, ja erityisesti aihepiirin empiirinen kvantitatiivinen tutkimus on ollut melko vähäistä.

Seuraavaksi tarkastellaan lyhyesti joitakin esimerkkejä kotimaisista ja kansainvälisistä tutkimuksista, jotka koskevat tutkinnan tilan piirteistä lähinnä tutkintaprosessia, tutkintayhteistyötä, työuraa, työhyvinvointia ja talousrikosilmiöitä. Esimerkit eivät ole pelkästään talousrikollisuuden alueelta vaan myös muualta rikostutkinnasta ja poliisitoiminnasta.

Tutkimus poliisin tietoon tulleiden vakavien ja törkeiden rikosten tutkintakäytännöistä vuodelta 1975 muistuttaa menetelmällisesti ainakin osittain tämän tutkimuksen asetelmaa (Greenwood & Petersilia 1975; Chaiken 1975; Greenwood ym. 1975). Tutkimuksessa käytettiin muun muassa lomakekyselyä ja haastatteluja, joi-

den avulla analysoitiin tutkinnan organisoinnin yhteyttä tutkinnan tehokkuuteen. Eri tutkintaorganisaatioiden välillä ei havaittu suuria eroja koulutuksen, henkilöstön työkuorman ja tutkinnan organisoinnin yhteydessä rikosten selvitysasteeseen. Poliisitutkinnan eri vaiheiden puutteellinen dokumentointi saattaa kuitenkin nostaa rikosjuttujen hylkäysprosenttia oikeudessa. Vakavien rikosten tutkintaa tulisi tehdä useammasta tutkijasta koostuvassa tiimissä, eikä jättää niitä yksittäisen tutkijan vastuulle.

Yhdysvaltalaisissa poliisipartioissa toimivista poliiseista koostuvassa aineistossa tarkasteltiin uravaiheen vaikutusta poliisien työkäyttäytymiseen (Johnson & Laffrance 2016). Tutkimuksessa käytettiin uravaiheteoraa (Super 1957), jonka mukaan työurat voidaan jakaa neljään peräkkäiseen vaiheeseen, joissa asenne työtä kohtaan vähitellen muuttuu. Vaiheet olivat viiden vuoden mittaisia: tutkiskeluvaihe, vakiintumisvaihe, ylläpitovaihe ja irtaantumisasike. Havaittiin, että kahdessa viimeisessä vaiheessa työn tuottavuus vähitellen vähenee, kun taas odotukset työn palkitsevuuden suhteen kasvavat aina työuran alusta loppuun saakka. Todettiin, että myöhemmissä työvaiheissa tulisi antaa mahdollisuuksia erikoistumiseen tai ylennyksiin, jotta työ koettaisiin edelleen palkitsevana. Tämä myös pitäisi tuottavuuden korkeana myöhemmissä uravaiheissa. Tutkimuksessa todettiin, että menetelmää olisi mahdollista soveltaa myös muun muassa rikostutkinnan puolella, jotta nähdään noudattavatko tutkintaurat samaa kaavaa kuin kenttätyössä.

Asianomistajan ihmisoikeuksien huomioon ottamista ja epäiltyyn kohdistuvien pakkokeinojen käyttöä on selvitetty haastattelemalla Irlannin tasavallan, Pohjois-Irlannin ja Iso-Britannian poliisiviranomaisia (Obokata & Payne 2017). Pohjois-Irlannin osalta katsottiin, että ihmisoikeusasioihin liittyvää tiedon päivytystä ei tapahdu enää poliisin peruskoulutuksen jälkeen ainakaan säännönmukaisesti. Lisäksi todettiin, että ihmisoikeusjärjestöjen osaamista kannattaisi hyödyntää poliisikoulutuksessa tulevaisuudessa, mikä voisi parantaa myös kansalaisten luottamusta poliisiin. Suomessa asianosaisten perus- ja ihmisoikeuksiin on kiinnitetty entistä tarkemmin huomiota esitutkintaa, pakkokeinoja ja poliisin toimivaltuuksia sääntelevien normien muutoksissa, jotka tulivat voimaan vuoden 2014 alussa. Aiempi esitutkintalaki asetti asianosaiselle korkeamman kynnyksen saada tietoa esitutkinnan aikana, mutta nyt sääntelyä on tarkennettu, mikä helpottaa sen soveltamista (Fredman 2012; Rantaeskola 2015).

Suomessa talousrikostutkinnan piirteitä on tutkittu vähemmän kuin muuta rikostutkintaa (Kankaanranta & Muttilainen 2013; ks. myös Alvesalo 2003). Vuonna 2011 toteutetun talousrikostutkinnan kyselyn lisäksi Suomessa on tutkittu yleisesti esimerkiksi rikostutkinnan henkilöstön työtyytyväisyyteen ja työhön sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä (Kankaanranta 2013) sekä työkykyä ja työssä jaksamista (Vuorenjärvi 2012). Erikseen on tarkasteltu viranomaisyhteistyötä talousrikostutkinnassa (Puonti 2004) sekä syyttäjyhteistyötä yleisesti rikostutkinnassa (Koljonen 2010). Tutkintayhteistyöhön motivoivat kansainvälisten tutkimusten mukaan esimerkiksi taloudelliset tekijät, päällekkäisen työn välttäminen ja synergiaedut (Huxham 1996; Navickiene 2010).

Talousrikostutkijoiden työssä suoriutumista parantavia henkilökohtaisia ominaisuuksia ja kykyjä tutkittiin slovenialaisessa kirjallisuuskatsauksessa (Jakupović ym. 2015). Menestyksekkään tutkinnan taustalla ovat useiden eri alojen asiantuntijoista koostuvat tutkintaryhmät. Onnistunut tutkinta edellyttää oikeustieteen ja taloustieteen sekä rikostutkinnan, pankkitoiminnan, kirjanpidon ja tietotekniikan osaamista. Lisäksi rikostutkijoiden tulisi ymmärtää julkishallinnon, liikeyritysten ja finanssialan yritysten taloudenpitoa. Talousrikostutkijoiden tärkeinä henkilökohtaisina ominaisuuksina nähtiin hyvät viestintä- ja analysointitaidot. Malesialaisista poliiseista koostuvalla aineistolla tutkittiin tunneällyn merkitystä työssä jaksamisessa sekä organisaation mahdollisuuksia tukea myönteistä kehitystä (Kumarasamy ym. 2016).

Talousrikostutkinnan toimintaympäristöön vaikuttaa finanssialan kasvu ja omaisuuden muuttuminen yhä useammin rahavirroiksi, joiden hallitseminen on helpompaa kuin kiinteän omaisuuden (Pontell & Geis 2014). Kansallinen lainsäädäntö saavuttaa omat rajansa kun omaisuudet liikkuvat esimerkiksi veroparatiiseissa. Tällöin talousrikolliset voivat nauttia muun väestön näkökulmasta jopa eräänlaista koskemattomuutta lain edessä (Alvesalo 2004; Hänninen 2014; Combin 2016).

Haasteita talousrikosten selvittämiseksi aiheuttavat ammattimaisesti toteutetun rikollisuuden siirtyminen verkkoon, muun muassa virtuaalivaluuttojen käyttö sekä verkkopetosten suuret määrät (Poliisin vuosikertomus 2015; Loveday 2016; Leppänen ym. 2016). Talousrikosilmiöiden ja -riskien tutkimuksessa on otettu esille myös kansainvälisen ja järjestäytyneen rikollisuuden rooli (Edelbacher ym. 2016; Savona ym. 2016; Savona & Riccardi 2015; Sergi 2015). Yleensäkin talousrikollisuuteen liittyvien perinteisten ja uusien rikosilmiöiden laajuus ja hajanaisuus on tutkinnan näkökulmasta haasteellista. Talousrikollisuus kytkeytyy perinteisten vero-, kirjanpito- ja velallisrikosten lisäksi moniin muihinkin rikosilmiöihin kuten esimerkiksi rahanpesuun, korruptioon ja ympäristörikollisuuteen (Jukarainen & Muttilainen 2015; Peurala & Muttilainen 2015; Sahramäki 2016).

Edellä kuvattujen havaintojen perusteella talousrikostutkintaa ei ole juurikaan tutkittu empiiriseen kvantitatiiviseen aineistoon pohjautuen. Suomessa on kuitenkin selvitetty talousrikostutkinnan tilaa kyselyn avulla vuonna 2011 ja toistettu vastaava asetelma vuonna 2015. Nämä aineistot antavat ensimmäistä kertaa mahdollisuuden verrata talousrikostutkinnan piirteitä eri ajankohtina.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimuksen kyselyaineisto kerättiin sähköisellä lomakkeella lokakuun ja joulukuun 2015 välisenä aikana. Linkki lomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse 27.10.2015 poliisihallinnossa työskenteleville 407 henkilölle, joille oli maksettu talousrikostutkintalisää syyskuussa 2015¹.

Vastaajien oli mahdollista jättää kysely kesken ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Kolmen muistutusviestin jälkeen vastauksia saatiin 208 eli vastausprosentiksi muodostui 51. Ensimmäisessä kyselyssä vuonna 2011 vastausprosentti oli 38.

Kysely koostui kaikkiaan 91 strukturoidusta tai avoimesta kysymyksestä, jotka jaettiin seitsemään osa-alueeseen seuraavasti:

- taustatiedot ja koulutus,
- työkokemus,
- tutkinnan organisointi ja tutkintaprosessi,
- yhteistyö eri tahojen kanssa,
- talousrikosilmiöt,
- koulutustarpeet ja urasuunnitelmat,
- talousrikostorjunnan kehittäminen.

Taustatiedot ja koulutus -osiossa kysyttiin tutkimuskirjallisuudessa yleisesti mainittuja sosiodemografisia tekijöitä kuten ikä ja sukupuoli. Lisäksi kartoitettiin suoritettuja tutkintoja ja talousrikoskursseja. Eri yksiköiden perehdytyskäytäntöjä tiedusteltiin avokysymyksellä. Työkokemuksesta kysyttiin virka-asemaa, tehtävää, työkokemuksen kestoa poliisihallinnossa ja talousrikostutkinnassa. Lisäksi koottiin tietoa työsuhteen tyypistä ja päivittäisten työtehtävien ajallisesta jakautumisesta.

Tutkinnan organisointia koskevat kysymykset liittyivät vastaajan yksikköön, sen resursseihin ja tehtävien jakamiseen henkilöstön kesken. Rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamisesta kysyttiin erikseen avokysymyksellä. Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan yksikön johtamisosaamista sekä henkilöstöjohtamisen että asiajohtamisen osalta.

Tutkintaprosessiin liittyvät kysymykset olivat laajoja strukturoituja kysymyksiä, joissa kysyttiin esitutkintaprosessin käytännöistä ja yhteistyöstä, tutkintapyyntöjen laadusta, poliisin toimivaltuuksista ja asianosaisten oikeusturvasta, juttujen piirteistä sekä pakkokeinojen käytöstä. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, seuraavatko he tutkimiansa rikosasioiden etenemistä eri oikeusasteissa ja tutustuvatko niihin liittyviin oikeuden päätöksiin.

Yhteistyö eri tahojen kanssa -osiossa kartoitettiin yleisimpiä yhteistyötahoja avokysymyksellä ja syyttäjyhteistyötä erilaisten väittämien avulla. Lisäksi tiedusteltiin syyttäjyhteistyön kehittämissuhteita avokysymyksellä.

1 Kohdejoukon sähköpostiosoitteiden ja sisäasiainministeriön hallinnonalan MS Outlook -sähköpostijärjestelmän käyttämiseen kyselyssä saatiin lupa Poliisihallitukselta. Niin ikään sähköpostiosoitteet saatiin Poliisihallituksesta. Talousrikostutkintalisä tarkoittaa talousrikostutkinnassa työskenteleville palkan lisäksi maksettavaa vähäistä erilliskorvausta.

Rikosilmiöistä koottiin tietoa keskittymällä EU:n määrittelemiін vakaviin rikosilmiöihin. Avokysymyksellä pyydettiin arvioita sellaisista toimialoista, jotka muodostavat Suomessa korkeimman riskin harmaan talouden näkökulmasta.

Koulutustarpeet ja urasuunnitelmat -osiossa kysyttiin vastaajan kielitaitoa, koulutustarpeita, työttyväisyyttä ja urasuunnitelmia. Lisäksi tiedusteltiin, onko vastaajan työhön talousrikostutkinnassa yritetty vaikuttaa epäasiallisin keinoin.

Talousrikostorjunnan kehittäminen -osiossa kysyttiin strategiapainotteisia kysymyksiä, jotka oli suunnattu lähinnä esimiehille. Kysymyksissä pyydettiin arvioimaan muun muassa tutkinnan organisointia ja johtamista, analyysitoiminnan hyödyntämistä ja strategioiden jalkauttamista. Tämä osio sisälsi myös monia avokysymyksiä.

Kyselyn toteutus poikkesi joiltakin osin vuoden 2011 kyselystä. Ensinnäkin kohdejoukko valittiin maksetun talousrikostutkintalisän perusteella, kun viime kerralla pyydettiin talousrikostutkinnassa työskentelevien henkilöiden yhteystiedot Harmaan talouden selvitysyksiköstä. Toiseksi kyselylomake tehtiin Webropol-ohjelmalla ja siihen oli mahdollista vastata muuallakin kuin poliisin tietoverkossa. Kyselylinkkejä ei yksilöity, joten kyselyyn olisi periaatteessa pystynyt tällä kertaa vastaamaan useamman kerran. Tätä pidettiin kuitenkin epätodennäköisenä kyselyn pituudesta johtuen. Kolmanneksi kyselystä lähetettiin kolme muistutusviestiä kahden asemesta.

Aineisto analysoitiin SPSS Statistics 20 -ohjelmiston avulla ja tulokset esitetään histogrammeina sekä prosentti- ja frekvenssijakaumina. Raportin taulukoiden ja kuvioiden yhteydessä on viitattu niihin liitetaulukoihin, joista luvut ovat peräisin. Lisäksi tekstissä hyödynnettyjen liitetaulukkojen tiedot on yksilöity alaviitteissä. Myös kyselyn kysymysten muotoilu selviää liitetaulukoista.

Tulokset raportoidaan kattavasti koko aineistosta. Osassa strukturoiduista kysymyksistä on mahdollista verrata esimiesten ja miehistön näkemyksiä. Avokysymyksistä tätä erottelua ei tehdä. Esimiesten ryhmä koostuu päällystö- tai alipäällystötäteävissä työskentelevistä henkilöistä. Muut vastaajat on luokiteltu tässä vertailussa miehistön ryhmään (ks. tarkemmin luku 4.1).

4 TUTKINNAN ORGANISOINTI

4.1 Tutkintahenkilöstö

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstöä koskevassa osuudessa tarkastellaan työntekijän perustietojen lisäksi koulutusta yleensä ja erityisesti talousrikosasioihin liittyen. Lisäksi käsitellään henkilön työuraa poliisiorganisaatioissa ja talousrikostutkinnassa, nykyisiä tehtäviä ja niihin perehdyttämistä sekä harmaan talouden torjunnan lisämäärärahaan liittyviä kysymyksiä.

Kyselyn mukaan poliisin talousrikostutkinnan henkilöstöstä 52 prosenttia kuului miehistöön ja 45 prosenttia pääasiassa päällystö- tai alipäällystätehtävissä työskenteleviin esimiehiin. Lisäksi pieni osa vastaajista työskenteli tutkimussihteereinä tai asiantuntijatehtävissä. Kolme vastaajaa ei ilmoittanut työtehtäviään, joten he eivät ole mukana vertailussa. Tutkintahenkilöstön profilia kuvataan kuviossa 1.

Talousrikostutkinnan henkilöstöstä kolme neljäsosaa oli miehiä ja neljäsosa naisia. Kaikkien vastaajien keski-ikä oli 45 vuotta. Esimiesten ryhmässä miesten osuus ja keski-ikä olivat selvästi korkeampia kuin miehistöllä.²

Yli neljä vastaajaa viidestä oli suorittanut poliisin perustutkinnon. Alipäällystötutkinnon oli suorittanut noin 40 prosenttia ja päällystötutkinnon 10 prosenttia vastaajista. Alipäällystötutkinnon suorittaneista pääosa ja päällystötutkinnon suorittaneista lähes kaikki työskentelivät esimiehinä.³

Vastaajista 60 prosentilla korkein tutkinto oli keskiaste eli ylioppilas- tai ammattikoulututkinto ja runsaalla kolmanneksella jokin korkeamman asteen tutkinto. Esimiehistä noin puolet oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon mutta miehistöstä neljännes. Korkea-asteen tutkinnoista yleisimpiä olivat liiketalouden alan ammattikorkeakoulututkinto sekä hallintotieteen maisterin tutkinto.⁴

Useampi kuin kaksi kolmesta vastaajasta oli suorittanut talousrikostutkinnan peruskurssin, ja lähes yhtä suuri osa oli osallistunut talousrikosseminaariin. Talousrikostutkinnan erikoiskursseista verorikokurssilla, kirjanpito- ja velallisrikoskursilla sekä rahanpesurikosten ja rikoshyödyn jäljittämisen koulutuksessa oli käynyt noin 40 prosenttia vastaajista. Esimiehet olivat osallistuneet kaikkiin kyselyssä mainittuihin talousrikoskursseihin useammin kuin miehistö.⁵

Poliisiyksikön mukaan määrällisesti eniten vastaajia oli keskusrikospoliisista sekä Itä-Uudenmaan ja Oulun poliisilaitoksilta. Henkilötyövuosien mukaan Helsingin ja Sisä-Suomen poliisilaitokset ovat kuitenkin eniten työllistävät yksiköt (Poliisihallitus 2015a). Vähiten vastaajia oli Itä-Suomen ja Lapin poliisilaitoksilta. Suurimmat vastausprosentit suhteessa lähetettyihin kyselyihin saatiin Oulusta, Lapista, Itä-Uudeltamaalta ja Pohjanmaalta.⁶

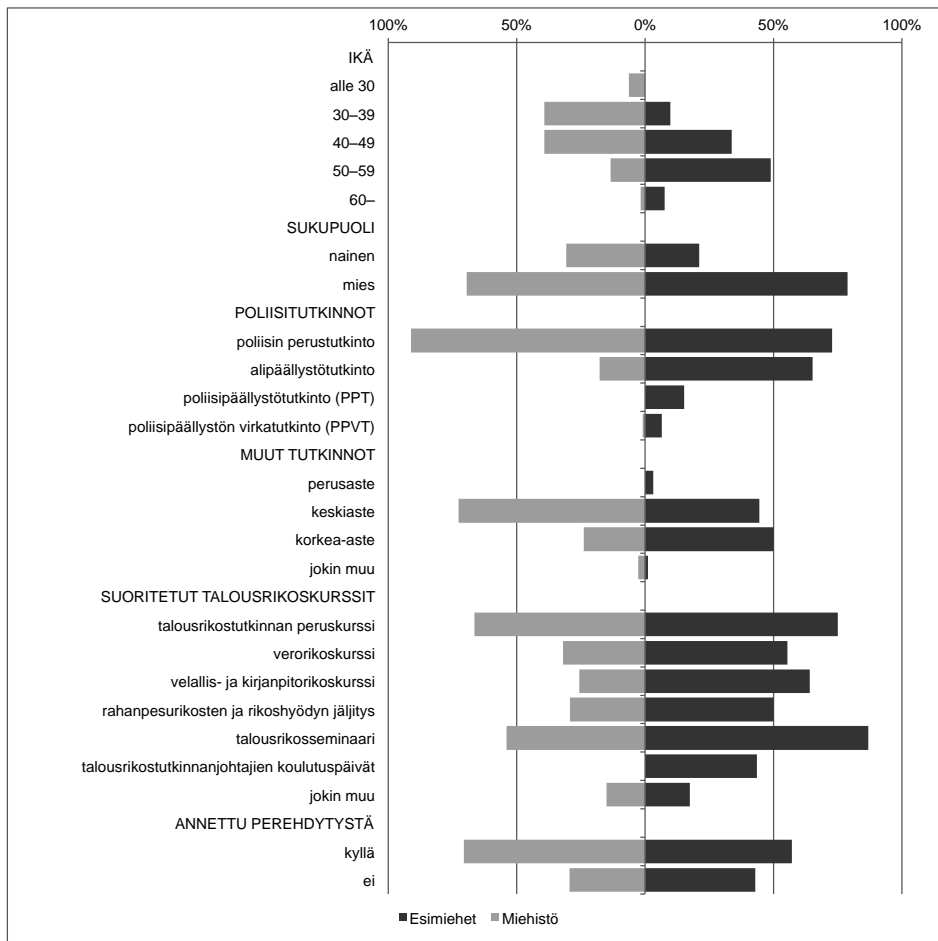
2 Liitetaulukko A: kohdat A1–A3. Muuttujasta riippuen n=204–207.

3 Liitetaulukko A: kohta A4. Yhdellä vastaajalla voi olla useampia tutkintoja, minkä vuoksi niiden yhteenlaskettu osuus kohoaa yli 100 prosenttiin.

4 Liitetaulukko A: kohta A5. Yhdellä vastaajalla voi olla useampia koulutuksia ja kursseja, minkä vuoksi niiden yhteenlaskettu osuus kohoaa yli 100 prosenttiin.

5 Liitetaulukko A: kohta A6. Kysymyksessä on ollut mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.

6 Liitetaulukko A: kohta A13 (n=207).

Kuvio 1. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön profiili

Liitetaulukko A, kohdat: A2–A7. Muuttujasta riippuen n=204–207.

Lähes kaksi kolmesta vastaajasta oli perehdytetty talousrikostutkinnan tehtäviin työsuhteen alettua tai tehtävien vaihduttua. Avokysymyksellä kysyttiin erikseen sitä, miten perehdytys tapahtui (n=147). Kysymykseen tosin vastasi myös henkilöitä, jotka oman ilmoituksensa mukaan eivät olleet saaneet perehdytystä.

Noin kolmannes avokysymykseen vastanneista ei ollut saanut varsinaista perehdytystä tehtäviinsä. He olivat aloittaneet työn suoraan ja kysyneet oma-aloitteisesti neuvoja työhönsä muulta tutkintahenkilöstöltä.

Olen kysellyt viisaammilta ja sitä kautta oppinut. Ei mitään varsinaista perehdyttämistä.

Lähinnä itsenäisesti tai omatoimisesti työn tekemisen kautta ja itsenäisesti opiskelemalla hallinnon ulkopuolella.

Yli neljäsosa vastaajista oli saanut laajan perehdytyksen. Sellaiseksi katsottiin erikseen suunniteltu koulutus, nimetty perehdyttäjät tai muuten vastaajan arvion mukaan asianmukainen perehdytys.

Nimetty kokenut tutkija kertanut alkutiedot yksiköstä, ryhmästä ja tehtävistä. Sen jälkeen infot juttulajeittain, ja sitten tutkin juttuja tämän perehdyttäjän lähiopetuksessa.

Yksikkö järjesti perehdytysjakson, jolla tutkittiin muutama erilainen talousrikosjuttu ohjatusti ja erilaisiin talousrikostutkinnan teemoihin järjestettiin luentojen muodossa koulutusta.

Noin kolmannes vastaajista oli saanut vain lyhyen perehdytyksen tai perehdytys oli tapahtunut pelkästään työkaverin opastuksen avulla. Vastauksista ei ilmennyt, että perehdytyksessä olisi ollut erityistä suunnitelmallisuutta.

Perehdytys ollut nopeaa, ei määrätietoista, suunniteltua tai johdettua, esituskintojen kautta.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella yli puolet vastaajista mainitsi saaneensa laajan perehdytyksen. Perehdytyksen puuttumisesta oli suhteellisesti vähiten havaintoja Länsi-Uudellamaalla, jossa vain joka kymmenes vastaaja ei ollut lainkaan saanut perehdytystä.⁷

Kuvio 2 kuvaa talousrikostutkinnan henkilöstön työurien pituutta poliisiorganisaatiossa ja talousrikostutkinnassa. Siihen on koottu tietoa myös työtehtävistä sekä viran ja palkkauksen perusteista.

Vastaajien työuran pituuden keskiarvo poliisiorganisaatiossa oli 19 vuotta. Kolme neljästä vastaajasta oli ollut poliisin palveluksessa yli kymmenen vuotta ja joka viides yli 30 vuotta. Esimiehillä työuran pituuden keskiarvo oli noin 26 vuotta ja miehistöllä runsaat 14 vuotta.⁸

Talousrikostutkinnan osalta työurat olivat vastaushetkellä huomattavasti lyhyempiä. Vastaajista 43 prosenttia oli ollut talousrikostutkinnassa korkeintaan viisi vuotta ja kolmannes yli kymmenen vuotta. Keskiarvoksi muodostui kaikilla vastaajilla noin kahdeksan vuotta, esimiehillä vajaat 12 vuotta ja miehistöllä runsaat viisi vuotta.⁹

Työskentelyä nykyisessä tehtävässä oli kertynyt keskimäärin hieman yli kuusi vuotta. Esimiehillä tämä aika oli keskimäärin yli kahdeksan vuotta ja miehistöllä alle viisi vuotta. Esimiehistä vajaa kolmannes ja miehistöstä alle kymmenesosa oli ollut nykyisessä tehtävässä yli kymmenen vuotta.¹⁰

Kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti pääasialliseksi perustehtäväkseen tutkijan tehtävän. Esimiehistä tutkijoita oli 40 prosenttia ja miehistöstä yli 90 prosenttia. Kai-

7 Liitetaulukko A: kohdat A7 (n=206) ja A8 (n=147).

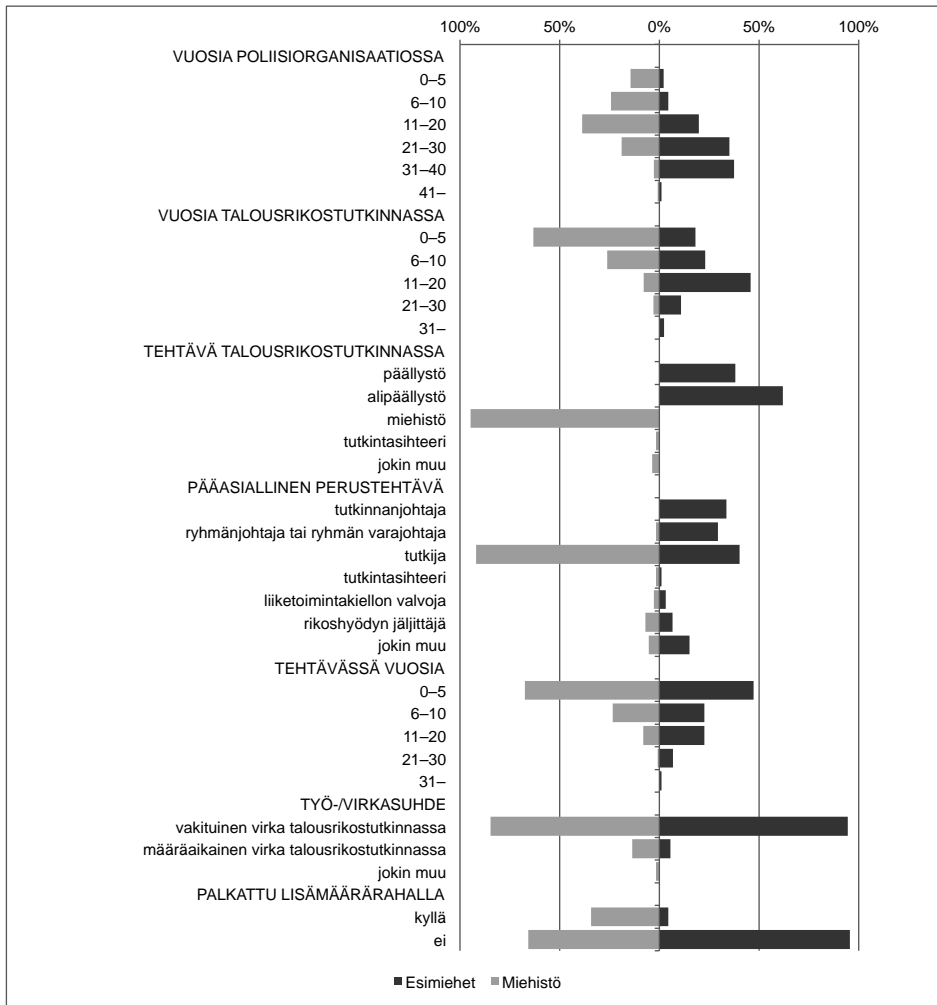
8 Liitetaulukko A: kohta A9 (n=205).

9 Liitetaulukko A: kohta A10 (n=189).

10 Liitetaulukko A: kohta A11 (n=203).

kista vastaajista 15 prosenttia oli tutkinnanjohtajia ja lähes yhtä moni ryhmänjohtajia tai ryhmän varajohtajia. Tutkinnanjohtajista muutama mainitsi tekevänsä tutkijan tehtäviä muun työn ohessa. Lisäksi jotkut tutkinnanjohtajat ilmoittivat tekevänsä esimiehen töitä.

Yhdeksän vastaajaa kymmenestä oli vakinaisessa virassa talousrikostutkinnassa. Esimiehillä tämä osuus oli korkeampi kuin miehistöllä.¹¹ Kaikista vastaajista hieman yli viidennes oli palkattu talousrikostutkintaan harmaan talouden torjunnan lisämäärärahalta. Nämä olivat pääasiassa miehistöön kuuluvia henkilöitä.¹²

Kuvio 2. Tietoja poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön työhistoriasta
Liitetaulukko A, kohdat: A1, A9–A12, A14 ja A16. Muuttujasta riippuen n=189–205.

11 Liitetaulukko A: kohdat A14–A16. Kohdassa A14 on ollut mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja. Kohdassa A16 n=204.

12 Liitetaulukko A: kohta A12 (n=199).

Yli 70 prosenttia vastaajien työajasta kului luokiteltujen talousrikosasioiden käsittelyyn ja vajaat 30 prosenttia muihin rikosasioihin ja muihin tehtäviin. Talousrikostutkintaan käytetyn työajan osuus oli hieman suurempi miehistöllä kuin esimiehillä. Vastaajista 86 prosenttia käytti vähintään puolet työajastaan luokiteltujen talousrikosasioiden käsittelyyn. Ylitöitä teki noin puolet vastaajista.¹³

4.2 Tutkinnan valtakunnallinen ohjaus

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstö työskentelee poliisiyksiköissä, jotka puolestaan toimivat Poliisihallinnon ja edelleen sisäministeriön ohjauksessa. Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä poliisin hallintorakennemuutoksista ja niiden vaikutuksista talousrikostutkinnan organisointiin.

Vastaajista 92 prosenttia ilmoitti, että poliisin hallintorakenteen uudistus ei muuttanut heidän työtehtäviään. Ne, joiden työtehtäviin uudistus oli vaikuttanut, työskentelivät pääasiassa esimiestehtävissä.

Työtehtävät pysyivät samantyyppisinä, virkanimike muuttui, vaativuustaso laski.

Toi minut (takaisin) talousrikostutkintaan.

Esimiehille suunnatussa kyselyn osiossa kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten viimeisimmät poliisin hallintorakennemuutokset ovat vaikuttaneet talousrikostutkintaan ja sen johtamiseen. Vastaajista (n=92) lähes 40 prosenttia ei ollut havainnut mitään vaikutuksia ja lisäksi runsas neljännes ei osannut vastata. Useampi kuin joka kymmenes vastaaja katsoi poliisin hallintorakennemuutosten vaikuttaneen negatiivisesti johtamiseen ja yhtä moni ilmoitti resurssien vähentyneen uudistusten seurauksena.¹⁴ Muutama prosentti vastaajista koki muutoksista olleen positiivisia seurauksia.

Vähentänyt tutkinnanjohtajan osallistumista, aika menee paperien pyörittämiseen, lausuntoihin, kokouksiin.

Talousrikostutkintaryhmillä ei voi olla omaa yksikönjohtajaa, koska poliisihallitus on rajoittanut johtamis- ja esimiestasojen määrää. Johtaminen ei ole linjakasta tai suunniteltua, eikä toimintaa suunnitella ja kehittää riittävästi.

Hallintorakennemuudistus ei saanut aikaan talousrikostutkinnan tehostumista tai voimavarojen keskittymistä.

13 Liitetaulukko A: kohdat A18–A19. Muuttujasta riippuen n=137–208.

14 Liitetaulukko A: kohdat A20 (n=207) ja A21 (n=92).

Tutkijat eri puolilla toiminta-aluetta ovat varmaankin tasa-arvoisempia. Nyt olemme yksi poliisilaitos ylityö- ja haittakorvausten suhteen. Johdon osalta ei muutoksia ole tullut.

Mielipiteitä talousrikostutkinnan nykyisestä organisoinnista kysyttiin avokysymyksellä (n=90).¹⁵ Vastaajat kommentoivat selvästi enemmän toiminnan organisointia ja johtamista yksikkötasolla (ks. luku 4.3) kuin koko poliisihallinnon tasolla. Osa vastaajista totesi, ettei osaa kommentoida asiaa hallinnon kannalta. Vastausten perusteella vain harvalla vastaajalla oli selkeä käsitys talousrikostutkinnan organisoinnista ja johtamisesta koko hallinnossa. Jossain määrin tuli esille jännitettä Poliisihallituksen ja poliisiyksiköiden kesken.

Koko hallinnon tasolla miinuksena pitkäjännitteisyyden puute. Talousrikosten tutkintaa on tehostettu mutta tuloksia ei malteta odottaa. Uusien henkilöiden perehdyttäminen talousrikostutkintaan vie kuitenkin aikaa ja kun henkilöstö alkaa olla koulutettu, niin rahoitusta ollaan lopettamassa.

Organisointi lienee melko kohdallaan. Poliisilaitostasoinen jaottelu lienee paras valinta tällä hetkellä. Yksiköt ovat tosin erityistutkintasektorin alaisuudessa vaikka omasta mielestäni yksikön pitäisi olla oma erillinen yksikkö, mikä olisi suoraan Pohan ohjauksessa vaikka olisikin sijoitettuna poliisilaitoksiin. Korvamerkityn rahan ei pitäisi olla laitoksen kehyksessä ollenkaan.

Jokainen yksikkö toimii melko itsenäisesti omien tavoitteittensa mukaisesti. Hallinnon tasolta puuttuu laajempi strateginen johtaminen.

Jotkut vastaajat nostivat esille myös toiminnan uudelleenorganisoinnin siten, että talousrikostutkintaa keskitettäisiin poliisilaitoksissa ja yhteistyötä yksiköiden välillä lisättäisiin.

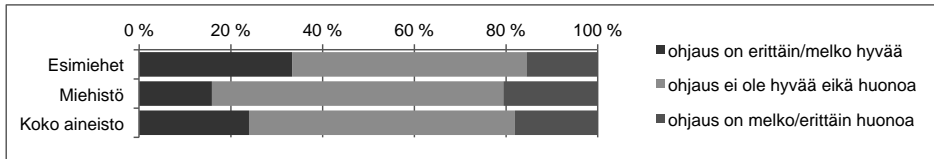
Koko hallinnon osalta ja myös poliisilaitosten osalta talousrikostutkinta tulisi keskittää poliisilaitoksissa yhteen paikkaan, jolloin liikuteltavia palasia on enemmän ja helpommin voisi suunnitella reaaliaikaisia juttuja.

Yhteistyö eri yksiköiden välillä olisi hyvä olla tiiviimpää. Miksi esim. pääkaupunkiseudulla eri talousrikosyksiköt eivät voisi olla yhtenä yksikkönä. Nyt tällä hetkellä vaikuttaa olevan vähän kilpailuasetelmaa siitä, kuka tekee parasta tulosta.

Oman yksikön johdon pitäisi ottaa mallia henkilöstöjohtamisessa muista talousrikosyksiköistä.

15 Liitetaulukko A: kohta A22 (n=90).

Vastaajia pyydettiin arvioimaan Poliisihallituksen suorittamaa talousrikostorjunnan ohjausta. Kuvion 3 mukaan lähes 60 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että ohjaus ei ollut hyvää eikä huonoa. Ohjauksen arvioi hyväksi vajaa neljännes vastaajista mutta vain yksi prosentti katsoi sen erittäin hyväksi. Alle viidennes vastaajista arvioi ohjauksen huonoksi. Esimiehillä näkemykset olivat selvästi myönteisempiä kuin miehistöllä.

Kuvio 3. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot Poliisihallituksen suorittamasta talousrikostorjunnan ohjauksesta

Liitetaulukko A: kohta A23 (n=200).

Talousrikostutkinnan ohjausta koskeneista kommentteista kävi ilmi toive saada Poliisihallituksen edustajia yksiköihin kertomaan linjauksia ja näkemyksiä. Tämä näkyy esimerkiksi seuraavasta vastauksesta:

Poliisihallituksen suunnalta talousrikostutkinnan ohjaus ei ole mielestäni riittävää. Ensinnäkin olisi hyvä olla POHA:n edustajan käyntejä yksiköissä eri puolilla maata kertomassa, miten POHA näkee tilanteen, tulisi suoraan ylimmältä poliisihallinnon taholta.

4.3 Tutkinnan organisointi yksiköissä

Tutkinnan organisointia yksikössä selvitettiin kysymällä yksikön resursseista, juttujen priorisoinnista ja siirtämisestä sekä rikosyhödyn jäljittämisestä. Lisäksi tiedusteltiin muun muassa kriittisiin menestystekijöihin ja johtamiseen liittyviä seikkoja.¹⁶

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstöstä puolet arvioi heidän yksikössään olevan riittävästi resursseja, mutta puolet katsoi niitä olevan liian vähän.¹⁷ Miehistön näkemykset olivat myönteisempiä kuin esimiesten.

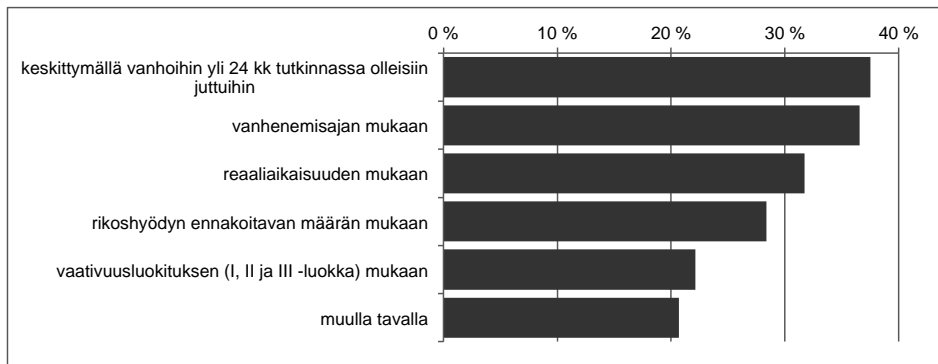
Talousrikostutkinnan sisäistä organisointia poliisiyksiköissä kuvaa se, että vaajat kolme neljäsosaa tutkintahenkilöstöstä ilmoitti työskentelevänsä pääsääntöisesti yksin talousrikostutkinnassa. Pareittain ja ryhmässä työskenteleviä oli molempia runsas kymmenesosa vastaajista. Esimiehistä suurempi osa työskenteli ryhmässä kuin miehistöstä.¹⁸

¹⁶ Strukturoiduissa osioissa olleet vastausvaihtoehdot ”melko harvoin” ja ”erittäin harvoin” sekä ”melko usein” ja ”erittäin usein” on tästä eteenpäin, ellei erikseen mainita, kuvattu yksinkertaisuuden vuoksi termeillä ”harvoin” ja ”usein”, joissa edellä mainitut samansuuntaiset vaihtoehdot on laskettu yhteen. Tarkat luvut on esitetty raportin lopussa liitetaulukoissa.

¹⁷ Liitetaulukko A: kohta A34 (n=203).

¹⁸ Liitetaulukko A: kohta A24 (n=207).

Talousrikosyksiköissä tutkitaan edellä luvussa 2.1 määriteltyjä sisäministeriön ohjeen mukaan talousrikoksiksi luokiteltuja talousrikosjuttuja (Sisäasiainministeriö 2008). Tutkintaan otettujen talousrikosjuttujen priorisointiperusteet näkyvät kuviossa 4. Mikään yksittäinen peruste ei noussut muita selkeämmin esille. Tosin kysymyksessä oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja. Hieman alle 40 prosenttia vastaajista valitsi priorisointiperusteeksi keskittymisen vanhoihin juttuihin ja suunnilleen yhtä suuri osuus vanhenemisajan. Juttujen reaaliaikaisuuden valitsi lähes kolmannes vastaajista ja alle 30 prosenttia rikoshyödyn ennakoitavan määrän.¹⁹ Muiden perusteiden osuus jäi pienemmäksi. Esimiehet olivat valinneet miehistöön verrattuna useammin monta eri priorisointiperustetta.

Kuvio 4. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot tutkittavien juttujen priorisointiperusteista

Liitetaulukko A: kohta A25. Tässä kohdassa on ollut mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

Vastaajista vajaat 90 prosenttia oli osallistunut talousrikosjuttujen reaaliaikaiseen tutkintaan.²⁰ Esimiehistä lähes kaikki olivat olleet mukana juttujen reaaliaikaisessa tutkinnassa.

Lähes joka neljäs vastaaja oli päättänyt talousrikosjuttujen jakamisesta yksikössään, ja heistä melkein kaikki olivat esimiehiä. Lisäksi lähes viidennekseltä oli kysytty mielipidettä juttujen jakamiseen. Näin ollen vajaat 60 prosenttia vastaajista ei ollut lainkaan osallistunut juttujen jakamiseen yksikössään.

Puolet vastaajista ilmoitti, että talousrikosjutut jaetaan yksikössä tutkijoiden työkuormituksen perusteella. Muut juttujen jakoperusteet, kuten vaikeusaste tai tutkijan erityisosaaminen, olivat selvästi harvinaisempia. Asiaa koskevista avoimista vastauksista kävi ilmi, että juttujen jakamisen perusteena käytetään usein kokonais-harkintaa arvioimalla työkuormitusta, osaamista ja jutun vaikeusastetta. Muutama vastaaja ilmoitti lisäksi muita kriteerejä juttujen jakamiseen kuten vastuuvuoroviikot, tutkijoiden toiveet tai alueelliset näkökohdat.

¹⁹ Liitetaulukko A: kohta A25. Tässä kohdassa on ollut mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

²⁰ Liitetaulukko A: kohta A31 (n=207).

Vain viidessä prosentissa tapauksista jutut jaettiin tutkijoille heti, kun asiasta oli kirjattu ilmoitus Poliisiasiain tietojärjestelmään (Patja). Useampi kuin joka toinen vastaaja ilmoitti, että jutut jaetaan tutkijoille viiveellä tutkintatilanteen mukaan. Vajaa neljännes arvioi esikäsitteilytoiminnon vaikuttavan juttujen jakamiseen. Loput vastaajat kertoivat juttuja jaettavan muulla tavalla.²¹

Rikoshyödyn jäljittäminen talousrikosjutuissa oli organisoitu siten, että noin joka kolmannen vastaajan yksikössä oli tätä varten oma vastuuhenkilö. Yhteinen vastuuhenkilö jonkin toisen yksikön kanssa oli hieman tätäkin yleisempi tapa järjestää rikoshyödyn jäljittäminen.²² Vastaajista 16 prosenttia ilmoitti, että rikoshyödyn jäljittämiseen ei ole vastuuhenkilöä. Lisäksi joissakin tapauksissa muualla työskentelevä henkilö oli yksikön käytettävissä tarvittaessa.

Vastaajia pyydettiin kertomaan avoimessa vastauksessa, kuinka rikoshyödyn jäljittäminen ja poisottaminen toteutetaan heidän yksikössään. Vajaa puolet vastaajista (n=162) ilmoitti, että rikoshyödyn poisottaminen hoidetaan tutkinnan yhteydessä. Lisäksi joka kuudes vastaaja viittasi jollakin tavalla tutkinnanjohtajan toimintaan prosessissa.²³

Poisottamisesta vastaa tutkinnanjohtaja osana projektitutkintaa. Virastossa ei ole erillisiä rikoshyötyhenkilöitä. Virastossa työskentelee valtakunnallinen rikoshyötykoordinaattori, joka edistää toimintaa. Myös aikaisemmin rikoshyödyn jäljittämisessä työskennelleiden virkamiesten osaamista pyritään hyödyntämään. Meillä on ns. rihi-henkilöt, jotka kaivelevat rihi-mahdollisuuksia. Toki sitä tutkijatkin tekevät jutuissaan. Tutkinnanjohtaja tekee sitten päätökset poisottamiseen liittyen ja ulosotto hoitaa oman osuutensa.

Avokysymykseen vastanneista lähes puolet ilmoitti, että rikoshyödyn jäljittämisen ja poisottamisen hoitavat tehtävään erikoistuneet henkilöt. Muutama muu vastaaja mainitsi prosessin kuvauksen lisäksi, että erillinen rikoshyötyryhmä voisi olla hyödyllinen tutkinnan tukena.

Yksikössä on kaksi rihi-henkilöä, jotka toimivat pääosin talousrikosutkinnaissa, mutta ovat tarvittaessa muidenkin käytössä. He selvittävät rihi-mahdollisuudet ja poisottamisen käytännössä yhteistyössä ulosoton kanssa. Asia toimii erittäin hyvin. Tutkijalla on aivan tarpeeksi töitä itse jutun hoitamisessa, joten mielestäni koko poliisitoiminnassa tulisi lisätä rihi-henkilöiden määrää, jotta rihyn pois saaminen toteutuisi myös perinteisissä jutuissa entistä paremmin. Rihi-asiat vaativat myös erityisosaamista, jota ei tavallisella tutkijalla ole.

Muutama vastaaja mainitsi, että rikoshyötyä ei aina painoteta erikseen yhtä paljon kuin ennen. Siksi sen jäljittämiseen ei erikseen laiteta resursseja vaan sen oletetaan olevan huomioitu esitutkinnan yhteydessä.

21 Liitetaulukko A: kohdat A26–A28 ja A32–A34. Muuttujasta riippuen n=199–205.

22 Liitetaulukko A: kohta A29 (n=206).

23 Liitetaulukko A: kohta A30 (n=162).

Riity-toiminto on lakkautettu. Rikoshyötynäkölman oletetaan olevan automaattisesti huomioituna esitutinnan yhteydessä. Todellisuudessa seikkaperäisempään rikoshyödyn jäljittämiseen ei ole resursseja eli siltä osin tutinnan taso on laskenut.

Kyselyssä tiedusteltiin myös juttujen siirtämisestä yksiköistä toiseen. Lähes kaksi kolmesta vastaajasta ilmoitti, että heidän yksikkönsä oli siirtynyt viimeisen vuoden aikana talousrikosjuttuja toisesta yksiköstä. Toisaalta noin 40 prosenttia vastaajista ilmoitti juttuja siirtyneen omasta yksiköstä toiseen.

Vastaajia (n=154) pyydettiin avokysymyksessä luettelemaan yksikkönsä kolme tärkeintä kriittistä menestystekijää.²⁴ Eniten nostettiin esille yksiköiden vahvuuksia, mutta jotkut vastaajat toivat esiin myös heikkouksia.

Lähes puolet avokysymyksen vastaajista mainitsi kriittiseksi menestystekijäksi henkilöstön osaamisen. Johtaminen ja viranomaisyhteistyö mainittiin vajaassa kolmanneksessa vastauksista. Yksikön resursseihin viitattiin neljänneksessä vastauksista ja henkilöstön motivaatioon runsaassa viidenneksessä vastauksista.

Taitavat ja vastuuta ottavat rikosyliikonstaapelit, motivoituneet tutkijat, toimivat prosessit tutkija-lähiesimies-tutinnanjohtaja.

Hyvästä työhyvinvoinnista johtuva motivaatio. Osaaminen. Hyvät esimiehet.

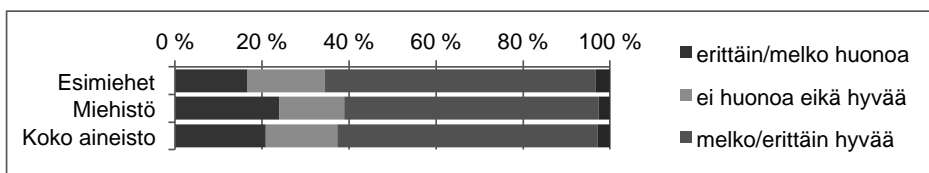
Tärkein on se, miten jutun tutkinta on johdettu tutinnanjohtajan toimesta. Toinen on syyttäjyhteistyö ja kolmas se, miten ammattitaitoinen ja osaava tutkija on.

Substanssiosaaminen, jouheva yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ja voimavarojen käyttö nimenomaan talousrikoksiin.

Kuvioiden 5 ja 6 mukaan talousrikostutinnan henkilöstön arviot johtamisen laadusta omassa yksikössä vaihtelivat esimiesten ja miehistön keskuudessa sekä toisaalta myös sen mukaan oliko kyse henkilöstöjohtamisesta vai asijaohjattamisesta. Henkilöstöjohtaminen arvioitiin omassa yksikössä hyväksi 60 prosentissa vastauksista. Runsas viidennes vastaajista arvioi kohdanneensa huonoa henkilöstöjohtamista. Esimiesten arviot olivat hieman myönteisempiä kuin miehistön.²⁵

²⁴ Liitetaulukko A: kohta A35 (n=154).

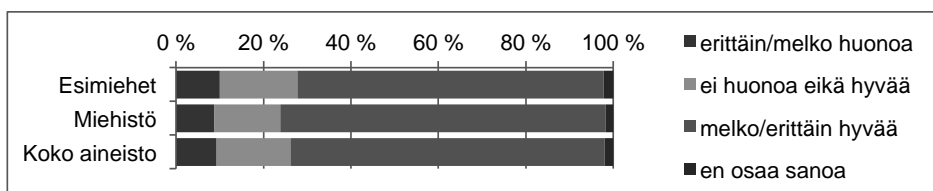
²⁵ Liitetaulukko A: kohta A36 (n=206).

Kuvio 5. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot henkilöstöjohtamisesta omassa yksikössä

Liitetaulukko A: kohta A36 (n=206).

Asiajohtaminen arvioitiin henkilöstöjohtamista paremmaksi. Lähes kolme neljästä koki asiajohtamisen hyväksi. Huonoksi sen katsoi alle kymmenesosa vastaajista.²⁶ Esimiesten ja miehistön arvioissa ei ollut mainittavaa eroa.

Kuvio 6. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot asiajohtamisesta omassa yksikössä

Liitetaulukko A: kohta A37 (n=206).

Luvussa 4.2 käsiteltiin avovastauksia talousrikostorjunnan organisoinnista koko hallinnon tasolla.²⁷ Kaikista vastauksista ei pystytty tulkitsemaan, oliko niissä kommentoitu tilannetta omassa yksikössä vai valtakunnallisesti. Yksikötason organisointia kommentoineista vastaajista vajaa kolmannes (n=90) mainitsi organisoinnin olevan hyvää ja hieman yli viidennes totesi johtamisen olevan hyvää. Noin joka kymmenes vastaaja kertoi jotakin negatiivista toiminnan organisoinnista ja hieman useampi johtamisesta.

Johtaminen toimii yksikötasolla erittäin hyvin. Työnjohtotaso on erittäin osaavaa ja ammattitaitoista, myöskin oppimishaluista.

Yksikötasolla olisi kehitettävää. Tutkinnanjohtajalla hyvä ammattitaito mutta heikko johtamistaito, joka näkyy arkipäivässä.

Jatkuva muutos ja epävarmuus näkyy ja kuuluu liian usein yleisellä tasolla. Nyt ollaan taas vähentämässä.

²⁶ Liitetaulukko A: kohta A37 (n=206).

²⁷ Liitetaulukko A: kohta A22 (n=90).

Joka kymmenes vastaaja otti esille ylemmältä tasolta alaspäin valuvat ongelmat organisoinnissa ja johtamisessa. Yhtä suuri osuus vastaajista mainitsi huolensa resurssien niukkuudesta nyt tai tulevaisuudessa.

Poliisihallinnossa on kolme vakavaa ongelmaa: organisointi, johtaminen ja taloudenpito. Kaikki alkaa ja syntyy ylijohdosta ja sieltä nämä ongelmat valuvat alaspäin organisaatiossa ja heijastuvat koko hallinnon toimintaan.

Ihan sama miten organisoi, kunhan tutkijaresursseja saataisiin lisää. Siis millään organisoinnilla ei voi parantaa sitä, että työntekijöitä on liian vähän suhteessa juttujen määrään ja vaativuuteen.

4.4 Tutkinnan tehostaminen

Kyselyn toteuttamisajankohtana harmaan talouden torjunnan tehostamisen lisämääräraha-kausi vuosille 2014–2015 oli päättymässä eikä rahoituksen jatkamisesta ollut vielä päätetty. Vastaajilta (n=107) kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten lisämääräraha oli vaikuttanut heidän yksikkönsä talousrikostutkintaan.²⁸ Lähes kaksi kolmesta vastaajasta totesi resurssien lisääntyneen. Runsas neljännes mainitsi erikseen, että raha oli vaikuttanut positiivisesti yksikön tavoitteisiin.

Juttuja on saatu eteenpäin enemmän. Rikoshyötyä on saatu pois enemmän. On voitu tutkia reaaliaikaisia juttujakin.

Talousrikostutkinta on tehostunut ja siitä osoituksena on selkeästi parantuneet tulokset. Lisäksi yksikössä on tehty rakenteellisia muutoksia.

Lisärahoitus on auttanut hyvien tuloksien saavuttamisessa. Kahden lisärahoitusviran turvin on vanhojen juttujen tutkinta edennyt todella hyvin viimeisen vuoden aikana ja avoimien talousrikosjuttujen määrä on laskenut vuoden 2013 tasosta. Tehtävien uudelleenorganisointi on tosin vaikuttanut rinnalla positiivisesti. Yli 24 kk vanhojen juttujen määrällinen osuus on pienentynyt huomattavasti.

Pieni osa avokysymykseen vastanneista arvioi lisämäärärahan vaikutukset neutraaleiksi tai kielteisiksi. Seitsemän prosenttia vastaajista sanoi, että lisäraha ei ole vaikuttanut talousrikostutkintaan. Viisi prosenttia vastaajista piti negatiivisena asiana sitä, että uusien henkilöiden perehdyttäminen vähentää rahoituksella saatua hyötyä, mikäli rahoitus jää määrääkiseksi.

28 Liitetäulukko A: kohta A38 (n=107).

Mielestäni ei ole vaikuttanut. Enemmän pitäisi panostaa työnohjaukseen ja laatuun. Näin ollen saisimme jutut paljon nopeammin syyttäjälle. Uusia ihmisiä on ihan liikaa ja heillä menee aikaa kun oppivat tehtävät. Käyvät kurssit ja sitten hakeutuvat muualle.

Se, että tulee uusi tutkija, ei välttämättä kuitenkaan heti näy osaamisessa, sillä juttujen tutkinta-ajat ovat pitkiä, ja jos henkilöllä ei ole ennestään talouspuolen osaamista, ei juttujen tutkinta suju. Uudelta tutkijalta menee vähintään vuosi ennen kuin osaa edes perusteita.

Vastaajilta tiedusteltiin avokysymyksellä myös lisämäärärahan päättymisen vaikutuksia yksikön toimintaan (n=111).²⁹ Runsaat 40 prosenttia totesi henkilöstön vähenevän, ja suurin osa mainitsi tämän vaikuttavan negatiivisesti talousrikosjuttujen tutkintaan. Juttujen läpivirtauksen hidastumisen otti esille lähes joka viides vastaaja. Runsas kymmenesosa vastaajista mainitsi muita negatiivisia asioita lisärahoituksen poistamiseen liittyen.

Totta kai se olisi huonontava tekijä, kun vähäisiä resursseja supistetaan. Juuri kun uusi tutkija pääsee sisään juttuihin, ei saisikaan jatkaa, ja nekin jutut jaettaisiin muille. Lisäksi aina, kun saa jutun toiselta tutkijalta, siihenkin menee aikaa, että pystyy jatkamaan toisen tutkimaa juttua.

Lisärahoitus on omassa yksikössä aiheuttanut sen, että vanhoista jutuista on pikku hiljaa päästy eroon ja siirrytty enemmän tuoreempien juttujen tutkintaan. Tämä tarkoittaa myös usein enemmän rikoshyödyn saamista takaisin valtiolle. Jos lisärahoitus loppuu, tulee vanhojen juttujen lukumäärä nousemaan ja tilanne on sama kuin ennen lisärahoitusta. Jutut kasaantuu ja alkaa vanhenemaan käsiin.

Tekee haavoittuvamman ja aiheuttaa haasteita heti ja vielä enemmän lähitulevaisuudessa. Pakottaa lainsäädännöllisiin muutoksiin. Tutkintapakko tulee poistaa nopeaan.

²⁹ Liitetaulukko A: kohta A39 (n=111).

4.5 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa käytiin läpi tutkintahenkilöstön profiilia, tutkinnan ohjausta ja organisointia yksikkötasolla ja koko hallinnon tasolla sekä tutkinnan tehostamistoimien vaikutuksia. Tärkeimmät havainnot voidaan tiivistää seuraavasti:

Tutkintahenkilöstön profiili

- Miehiä on 74 prosenttia, keski-ikä on 45 vuotta ja poliisin perustutkintokoulutus on 83 prosentilla vastanneista
- Työuran pituus poliisissa on keskimäärin 19 vuotta ja talousrikostutkinnassa kahdeksan vuotta
- Päällystö- tai alipäällystötehtävissä toimii 45 prosenttia ja muissa tehtävissä 55 prosenttia vastanneista

Tutkinnan ohjaus ja organisointi

- Yksikön kriittiset menestystekijät ovat osaaminen, johtaminen ja viranomaisyhteistyö
- Asioiden johtaminen on parempaa kuin henkilöstön, yksikön johtaminen on parempaa kuin koko hallinnon
- Rikoshyödyn jäljittämiseen on vaihtelevia käytäntöjä ja kaikilla yksiköillä ei ole siihen vastuuhenkilöä

Tutkinnan tehostaminen

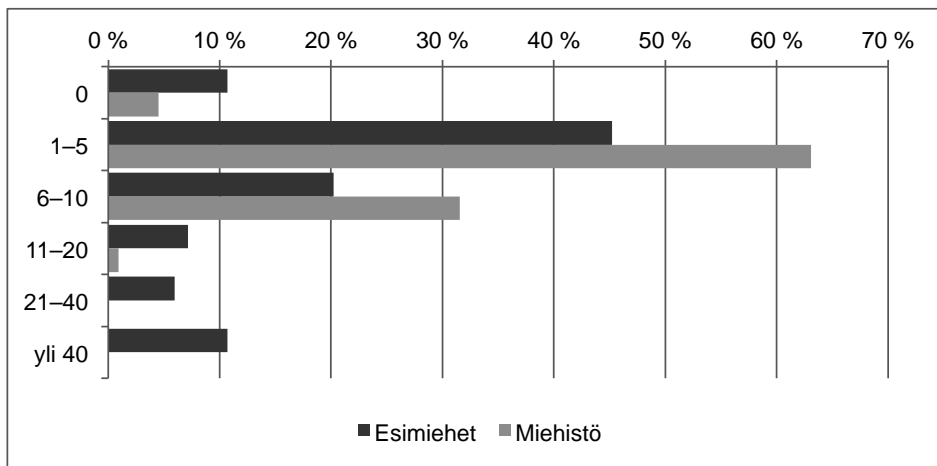
- Lisärahoitus on vaikuttanut juttujen läpivirtaukseen, rikoshyötyyn ja reaaliaikaiseen tutkintaan
- Lisärahoituksen lopettaminen vähentäisi henkilöstöä ja hidastaisi juttujen käsittelyä

5 TUTKINNAN SISÄLTÖ

5.1 Esitutkinnan eteneminen

Esitutkinnan etenemistä koskevassa osiossa kysyttiin ensin juttujen määrästä ja etenemisestä syyteharkintaan. Esitutkintaprosessia selvitettiin tarkemmin erilaisten väittämien avulla. Lisäksi avokysymyksillä kerättiin täydentävää tietoa esitutkinnan sisällöstä, laadusta ja kehittämisestä.

Kuviot 7 ja 8 kuvaavat poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita kyselyn ajankohtana esitutkinnassa olevien avoimien luokiteltujen talousrikosjuttujen ja muiden juttujen lukumääristä. Vastaajista 55 prosentilla oli käsiteltävänä 1–5 avointa talousrikosjuttua. Esimiehillä oli näitä juttuja lähes kaksinkertainen määrä muihin verrattuna. Lukumäärää nosti muutaman henkilön suuri juttujen määrä, joka kohosi enimmillään 50:een. Miehistöön kuuluvista 63 prosentilla oli avoimia talousrikosjuttuja 1–5 ja lähes kolmanneksella 6–10 kappaletta.³⁰

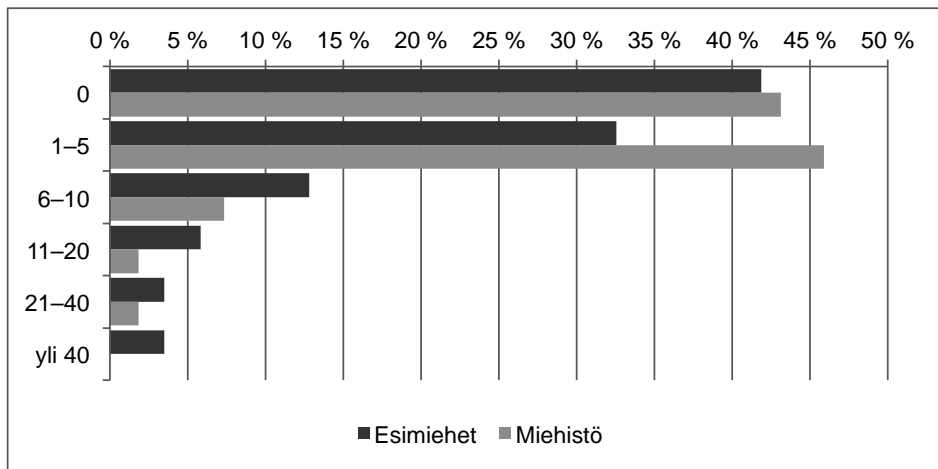

Kuvio 7. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot avoimien luokiteltujen talousrikosjuttujen määrästä vastaushetkellä

Liitetaulukko B: kohta B1 (n=198).

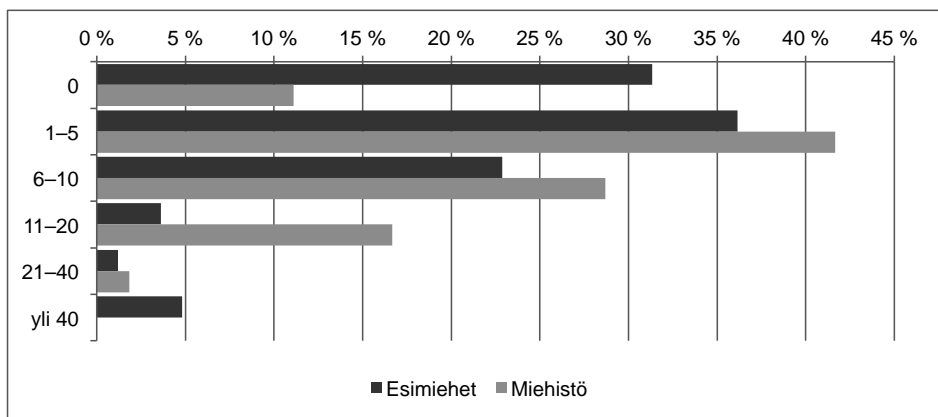
Vastaajista 43 prosentilla ei ollut lainkaan tutkittavana muita avoimia juttuja kuin luokiteltuja talousrikosjuttuja. Lähes yhtä monella niitä oli 1–5 kappaletta. Muiden juttujen yhteismäärä oli noin puolet avoimien talousrikosjuttujen määrästä.

³⁰ Liitetaulukko B: kohta B1 (n=198).

Kuvio 8. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot muiden avoimien juttujen kuin luokiteltujen talousrikosjuttujen määrästä vastaushetkellä
Liitetaulukko B: kohta B2 (n=198).

Kyselyä edeltäneen vuoden aikana syyteharkintaan päätyneitä esitutkintapöytäkirjoja oli laadittu yleensä korkeintaan kymmenen kappaletta henkilöä kohti. Vajaat 40 prosenttia vastaajista ilmoitti pöytäkirjojen lukumääräksi 1–5 kappaletta, ja viidenes ei ollut laatinut yhtään pöytäkirjaa. Kuvion 9 mukaan miehistö oli valmistellut syyteharkintaan menneitä esitutkintapöytäkirjoja enemmän kuin esimiehet.³¹

Kuvio 9. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arviot syyteharkintaan päätyneiden esitutkintapöytäkirjojen määrästä viimeisten 12 kuukauden aikana
Liitetaulukko B: kohta B3 (n=194).

31 Liitetaulukko B: kohdat B2 (n=198) ja B3 (n=194).

Seuraavassa osiossa vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa erilaisiin väittämiin esitutkintaprosessista. Tuloksia kuvataan kuviossa 10.

Tarkastelussa oli useita kysymyksiä tutkintasuunnitelmista. Yhteensä 86 prosenttia vastaajista ilmoitti, että yksikössä laaditaan tutkittavista jutuista usein kirjallinen tutkintasuunnitelma. Vastaajista 56 prosenttia osallistui kirjallisten tutkintasuunnitelmien laadintaan usein ja noin kolmannes harvoin. Vastaukset tutkintasuunnitelmien päivitystiheydestä jakaantuivat siten, että neutraalin arvion molemmille puolille kertyi vastauksia jokseenkin yhtä suuri osuus eli runsas kolmannes. Puolet vastaajista arvioi tutkintasuunnitelman jalostuvan harvoin esitutkintapöytäkirjan johdannoksi.³² Esimiehet näyttävät korostavan enemmän tutkintasuunnitelmien tärkeyttä esitutkinnassa kuin miehistö.

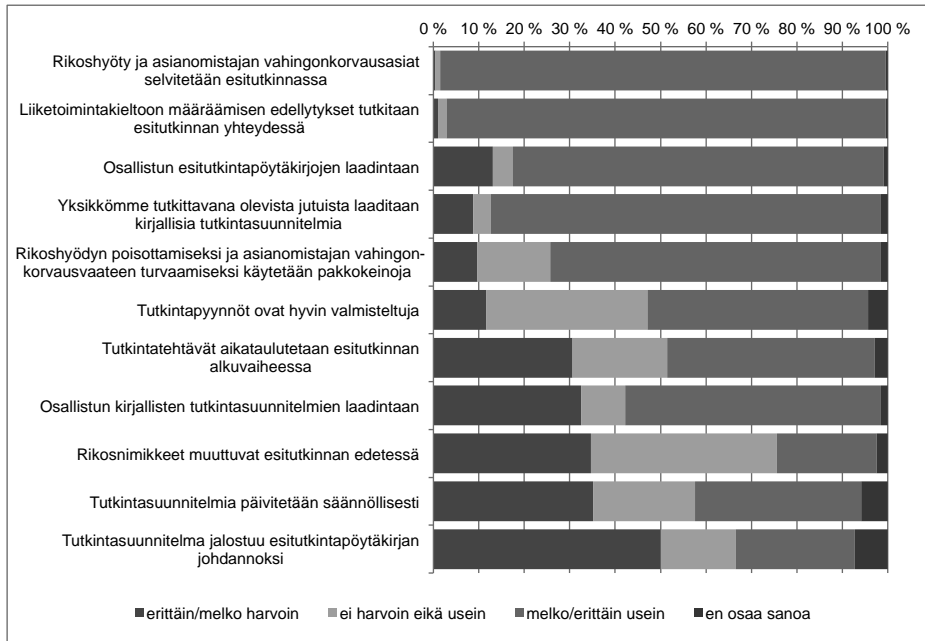
Vastaajien näkemykset tutkintatehtävien aikataulutamisesta esitutkinnan alkuvaiheessa vaihtelivat runsaasti. Alle puolet vastaajista raportoi, että tutkintatehtävät aikataulutetaan usein ja vajaa kolmannes ilmoitti näin olevan harvoin. Vastaukset rikosnimikkeiden muuttumisesta esitutkinnan edetessä painottuivat neutraaliin vaihtoehtoon. Rikoshyöty ja asianomistajan vahingonkorvausasiat selvitettiin vastaajien mukaan esitutkinnassa lähes poikkeuksetta. Vajaa kolme neljäsosaa vastaajista oli sitä mieltä, että tutkinnassa käytetään usein pakkokeinoja rikoshyödyn poisottamiseksi ja asianomistajan vahingonkorvausvaateen turvaamiseksi.³³ Kaikki edellä mainitut tilanteet olivat yleisempiä esimiesten kuin miehistön mielestä.

Liiketoimintakieltoon määräämisen edellytykset tutkitaan lähes poikkeuksetta esitutkinnan yhteydessä. Esitutkintapöytäkirjojen laadintaan oli osallistunut usein 82 prosenttia vastaajista. Tutkintapyyntöjen valmistelun arvioinnissa vastaukset painottuivat selvästi enemmän myönteiselle kuin kielteiselle puolelle.³⁴ Näiltä osin suurimmat erot miehistön ja esimiesten kesken näkyvät siinä, että miehistö osallistuu enemmän esitutkintapöytäkirjojen laadintaan ja pitää useammin tutkintapyyntöjä hyvin valmisteltuina.

32 Liitetaulukko B: kohdat B4–B7. Muuttujasta riippuen n=205–206.

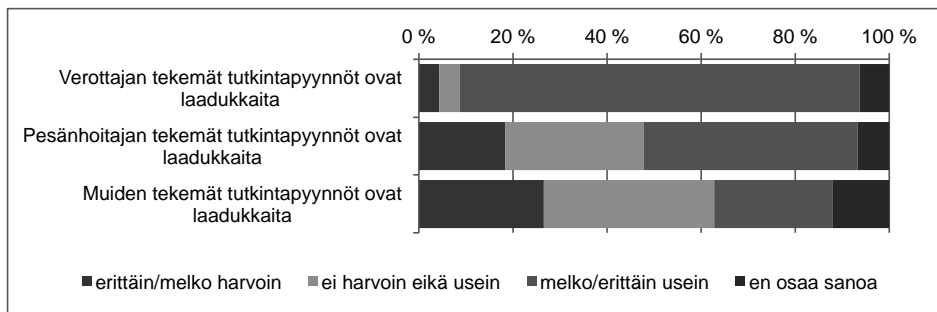
33 Liitetaulukko B: kohdat B8–B11. Muuttujasta riippuen n=205–206.

34 Liitetaulukko B: kohdat B12–B14 (n=206).

Kuvio 10. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja väittämiin tutkinnan suunnittelusta ja eräistä muista esitutkintaprosessin piirteistä Liitetaulukko B, kohdat: B4–B14. Muuttujasta riippuen n=205–206.

Vastaajia pyydettiin ottamaan vielä tarkemmin kantaa eri tahojen tekemien tutkintapyyntöjen laatuun. Kuvion 11 mukaan 85 prosenttia vastaajista piti verottajan tekemiä tutkintapyyntöjä usein laadukkaina. Pesähoitajilta tulevien tutkintapyyntöjen arvioinnissa vastaava osuus jäi vähän alle puoleen. Muiden kuin edellä mainittujen tahojen tutkintapyyntöjen laadussa oli vastaajien mukaan useimmin kehittämistä. Miehistön ja esimiesten arviot poikkesivat toisistaan erityisesti siinä, että esimiehet korostivat verottajan tutkintapyyntöjen laatua. Miehistö taas piti pesähoitajien ja muiden tahojen laatimia tutkintapyyntöjä useammin laadukkaampina kuin esimiehet.

Kuvio 11. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita eri tahojen tekemien tutkintapyyntöjen laadusta Liitetaulukko B: kohdat B15–B17 (n=207).

Pyydettäessä avokysymyksellä arvioita tutkintapyyntöjen sisällöstä ja laadusta 44 prosenttia vastaajista (n=77) mainitsi negatiivisia seikkoja pesänhoitajien tutkintapyyntöistä. Toisaalta joka kuudes vastaaja mainitsi näiden tutkintapyyntöjen olevan ainakin ajoittain hyviä. Runsas viidennes vastaajista kommentoi myönteiseen sävyyn verottajalta tulevia tutkintapyyntöjä.³⁵

Yleensä eri viranomaisten (verottaja, pesänhoitajat tms.) laatimat tutkintapyyntöt ovat laadukkaita. Muiden tekemät vaativat yleensä paljon lisäselvityksiä.

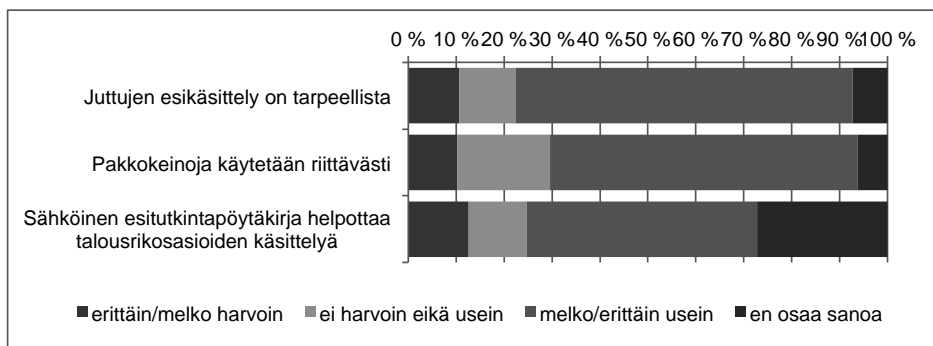
Verottajan tutkintapyyntöt ovat erittäin perusteellisia ja verolajeittain ja tapahtuma-aikojen mukaan laadittuja. Pesänhoitajien tutkintapyyntöissä laatu vaihtelee enemmän. Olisi jopa toivottavaa, että joiltakin evättäisiin mahdollisuus toimia pesänhoitajina. Tekevätkö kaikki pesänhoitajat edes rikosilmoituksia, vaikka väärinkäytöksiä olisi, varsinkin jos pesä on varaton? Yritysten edustajat käyttävät usein asianajajia tutkintapyyntöjä tehdessään, joten ne ovat kohtuullisen hyvin laadittuja.

Kokemukseni perusteella suurinta laatuvaihtelua tutkintapyyntöissä on pesänhoitajien laatimissa tutkintapyyntöissä. Pahimmillaan tutkintapyyntöjen laatija ei kunnolla edes perehtynyt aineistoon, mistä on laatimassa tutkintapyyntöä. Ne on tehty tavallaan varmuuden vuoksi ajatellen, että kyllä viranomainen selvittää, jos konkurssipesästä ei muutenkaan ole tulossa kenellekään varoja.

Vastaajien näkemyksiä esitutkintaprosessista esitetään kuviossa 12. Yhteensä 70 prosenttia vastaajista piti juttujen esikäsittelyä usein tarpeellisena. Vajaat kaksi kolmasosaa vastaajista piti pakkokeinojen käyttöä talousrikostutkinnassa usein riittäväenä. Sähköisen esitutkintapöytäkirjan käytön osalta mielipiteet jakautuivat enemmän. Asiaan suhtauduttiin kuitenkin pääasiassa myönteisesti.³⁶ Esimiesten vastauksissa korostui enemmän erityisesti sähköisen esitutkintapöytäkirjan edut kuin miehistön vastauksissa.

35 Liitetaulukko B: kohdat B15–B17 (n=207) ja B18 (n=77).

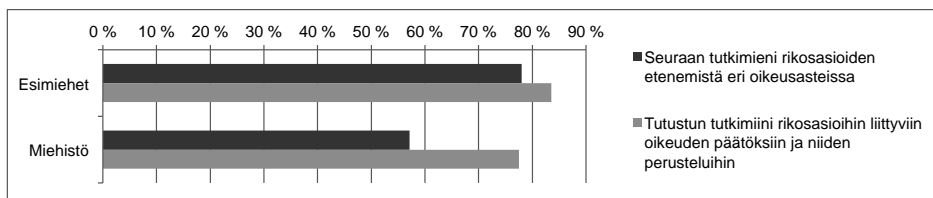
36 Liitetaulukko B: kohdat B19–B21 (n=206).

Kuvio 12. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja eräisiin esitutkintaprosessia koskeviin väittämiin

Liitetaulukko B, kohdat B19–B21 (n=206).

Noin kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti seuraavansa tutkimiensa rikosasioiden etenemistä eri oikeusasteissa. Vielä suurempi osa, neljä viidestä vastaajasta, ilmoitti tutustuvansa näitä asioita koskeviin oikeuden päätöksiin ja niiden perusteluihin. Kuvion 13 mukaan esimiehet seuraavat rikosasioiden etenemistä selvästi useammin ja tutustuvat oikeuden päätöksiin hieman useammin kuin miehistö.³⁷

Kuvio 13. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön halukkuus seurata tutkimiensa rikosasioiden etenemistä eri oikeusasteissa sekä tutustua oikeuden päätöksiin

Liitetaulukko B: kohdat B22–B23. Muuttujasta riippuen n=205–206.

Vastaajia (n=113) pyydettiin lisäksi avokysymyksellä kertomaan, kuinka talousrikosten esitutkinnan ja koko oikeusprosessin sujuvuutta voisi parantaa. Heistä 45 prosenttia mainitsi vastauksessaan viranomaisyhteistyön parantamisen tai tehostamisen.³⁸

Yhteistyön parantaminen eri viranomaistahojen välillä. Ei palavereja vaan käytännön yhdessä tekemistä. Syyttäjyhteistyön parantaminen. Jutun läpikäyminen tutkintaprosessin aikana, rajaamiseksi ja tutkinnan suuntaamiseksi.

37 Liitetaulukko B: kohdat B22–B23. Muuttujasta riippuen n=205–206.

38 Liitetaulukko B: kohdat B24 (n=113).

Yhdessä syyttäjän kanssa tehdään tutkintasuunnitelma, jossa harkitaan rajoittamismahdollisuudet (mukaan lukien tunnustaminen ja syyteneuvottelu) sekä suunnataan tutkinta rikosvastuun toteuttamisen kannalta olennaisiin tekoihin. Ei kaikkea sälää tarvitse selvittää. Aikataulut poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen toiminnalle. Keskustelu asianomistajan kanssa siitä, mikä on myös asianomistajan edun kannalta tärkeitä tutkia ja mikä ei sekä miten asianomistaja voi selvittää omien vaatimustensa perusteita. Aina ei voi saada kaikkea.

Lähes neljännes avokysymykseen vastanneista toivoi lisää resursseja talousrikostutkintaan. Usea vastaaja otti tässä kohdassa esille erityisesti syyttäjien määrän lisäämisen.

Resursseja pitää lisätä tutkintaan, syyttäjille ja oikeuteen.

Tutkijoita tulisi olla niin paljon, että pystyttäisiin tekemään myös reaaliaikaista tutkintaa. Syyttäjiä tulisi olla riittävästi, jotta jutut eivät jonoutuisi pahasti syyttäjäpuolella. Lisäksi rikosten ennalta estävyyteen kiinnittäisin erityistä huomiota, koska sillä saadaan pienillä satsauksilla suuria säästöjä aikaan. Rikosten ennalta estäminen on paljon kustannustehokkaampaa kuin kalliit rikos- ja oikeusprosessit.

Runsas viidennes toivoi avovastauksissaan juttujen tehokkaampaa rajaamista siten, että voimavaroja ei käytettäisi kaikkien pienimpienkin asioiden selvittämiseen. Lisäksi toivottiin syyttäjän aktiivista mukanaoloa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Vajaa viidennes avokysymyksen vastaajista mainitsi tutkintasuunnitelmien tai tutkinnan kehittämisen keinona prosessin sujuvuuden parantamiseksi. Vastauksissa korostettiin myös esitutkinnan yksinkertaistamista sekä huolellista tutkinnan suunnittelua jo aikaisessa vaiheessa, jotta tutkinta ei lähtisi laajenemaan liikaa ja pysyisi aikataulussa.

Lisäämällä poliisin ja syyttäjän yhteistyötä, että saataisiin rajattua tutkinta heti alussa sekä reaaliaikaisesti tutkinnan aikana sekä karsittua pois turhat esitutkinnot.

Pitäisi nykyistä paremmin pystyä rajoittamaan tutkittavaa kokonaisuutta eli ei tutkittaisi aina kaikkea, vaan keskityttäisiin olennaiseen. Tämä koskee myös syyttäjiä, jotka tuntuvat nykyään haluavan varmuuden vuoksi tutkia kaiken.

Juttukokonaisuutta tulisi edelleen yksinkertaistaa eli pelkistää asiat esitutkinnassa. Monesti juttu lähtee edelleen liiaksi leviämään, vaikkakaan rikosnimikkeitä ei tule lisää. Kun esitutkinta on ytimekästä, on myös rikosprosessi ytimekästä ja sujuvaa näkemykseni mukaan. Tällä hetkellä esitutkinnan mitaaminen on liian haastavaa, koska ajatellaan esitutkintaa vain yhtenä kokonaisuutena. Se pitäisi pystyä lohkomään pienempiin kokonaisuuksiin.

Avovastauksissa nostettiin esille lisäksi juttujen esikäsittelyn tehostaminen, syyteneuvottelut, ryhmätyöskentelyn lisääminen, byrokratian vähentäminen, tutkijoiden tutustuminen oikeuden päätöksiin sekä lainsäädännön muuttaminen.

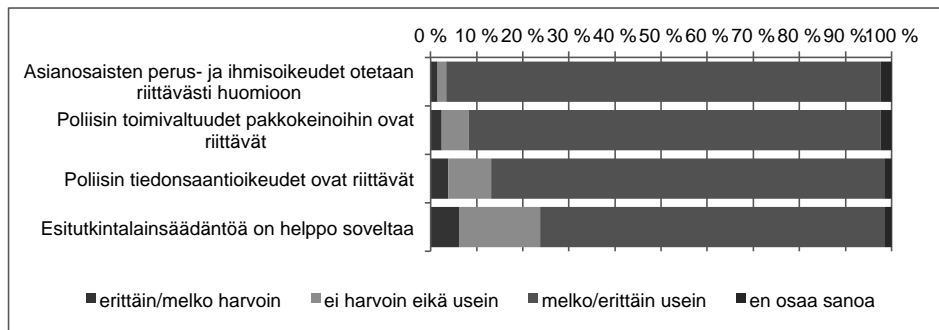
Syyteneuvottelumenettely on hyvä uudistus, sen pitäisi vain vähentää varsinaisia tutkintaresursseja.

Mielestäni parityöskentelyä etenkin laajempien juttujen kanssa tulisi lisätä.

Lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että se mahdollistaisi tosiasiallisesti tutkintakokonaisuuksien tehokkaan rajaamisen ja juttujen priorisoinnin. Esitutkinnan rajoittamisen ja syytteestä sopimisen menettelyt ovat tiukasti rajattuja soveltamisalaltaan ja rikosnimikkeitä ja juttuja ei voida oikeasti suunnata sekä priorisoida riittävän tehokkaasti.

5.2 Poliisin valtuudet ja pakkokeinot

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja poliisin toimivaltuuksiin ja asianosaisten oikeusturvaan kuvataan kuviossa 14. Yhteensä 85 prosenttia vastaajista koki poliisin tiedonsaantioikeudet usein riittäviksi. Toimivaltuudet pakkokeinoihin taas koki riittäviksi 90 prosenttia vastaajista. Kolme vastaajaa neljästä koki esitutkintalainsäädännön usein helpoksi soveltaa. Peräti 94 prosenttia vastaajista arvioi, että asianosaisten perus- ja ihmisoikeudet otetaan usein huomioon talousrikostutkinnassa.³⁹ Esimiehet katsoivat hieman useammin, että esitutkintalakia on helppo soveltaa ja että perus- ja ihmisoikeudet otetaan riittävästi huomioon.

Kuvio 14. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja väittämiin poliisin toimivaltuuksista ja asianosaisten oikeusturvasta talousrikostutkinnassa

Liitetaulukko B, kohdat: B25–B28. Muuttujasta riippuen n=204–206.

³⁹ Liitetaulukko B: kohdat B25–B28.

Pyydettäessä avokysymyksellä muita kommentteja poliisin toimivaltuuksista ja asianosaisten oikeusturvasta osa vastaajista (n=29) mainitsi epäiltyjen oikeusturvan korostuvan liikaa ja osa arvioi pakkokeinojen käytön teettävän liikaa oheistyötä.⁴⁰

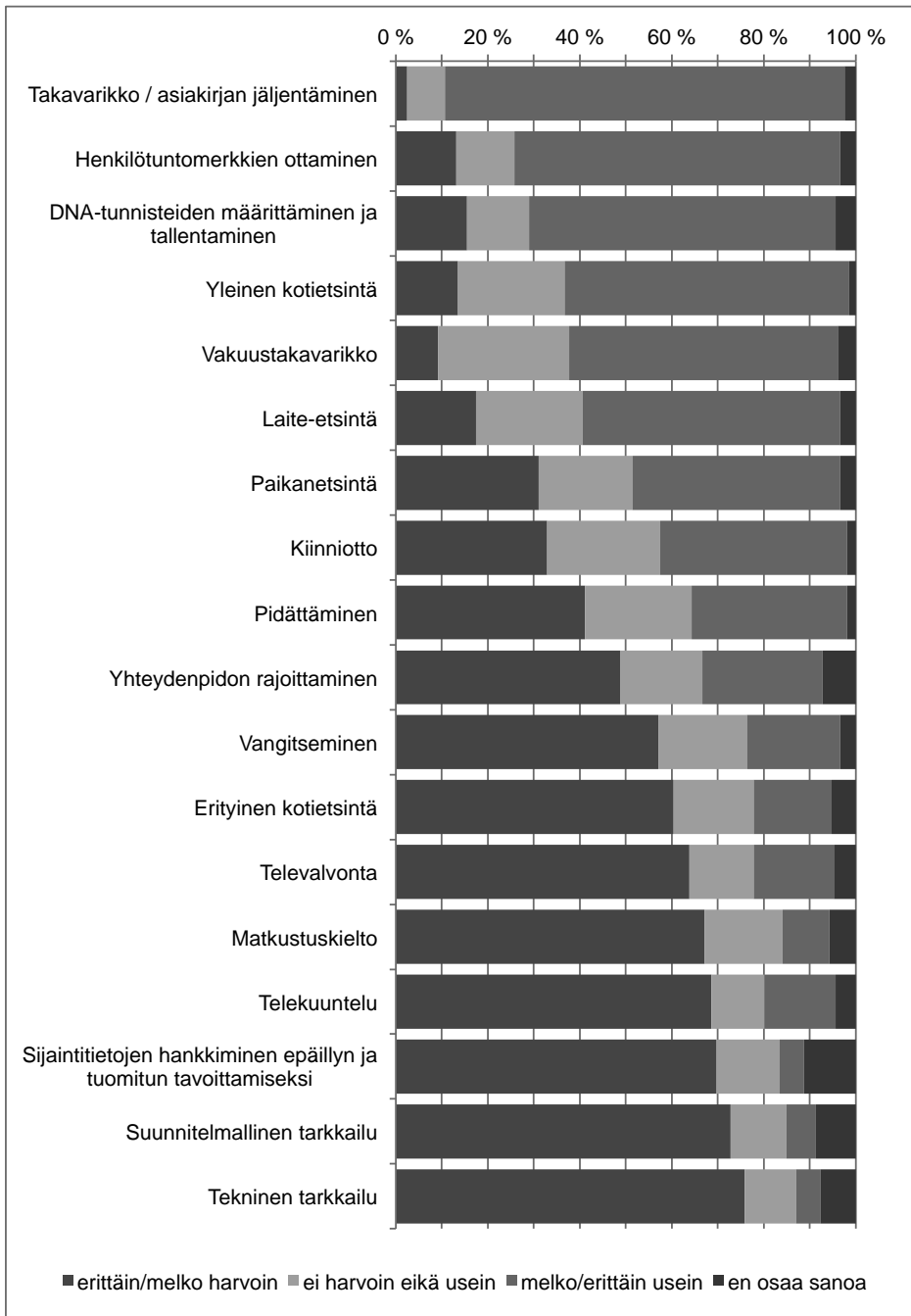
*Epäiltyjen oikeusturva välillä polkee maahan asianomistajan oikeusturvaa. Talousrikostutkinnassa takavarikoitavan kirjanpitoaineiston käsittely laajas-
sa aineistossa ei onnistu lain tarkoittaman viivytyksettömän palauttamisen
kanssa.*

*Erilaisten kirjallisten asiakirjojen täyttö esitutkinnan yhteydessä hidastaa ja
vaikeuttaa esitutkintaa tänä päivänä.*

Vastaajilta kysyttiin myös pakkokeinojen käytöstä heidän yksikössään talousrikostutkinnassa. Kuvion 15 perusteella selvästi yleisimmin käytetty pakkokeino oli takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen. Seuraavaksi yleisimpiä keinoja olivat henkilötuntomerkkien ottaminen ja DNA-tunnisteiden määrittäminen ja tallentaminen sekä yleinen kotietsintä ja vakuustakavarikko. Harvimmoin talousrikostutkinnassa käytettiin pakkokeinoina teknistä ja suunnitelmallista tarkkailua, sijaintitietojen hankkimista, telekuuntelua ja matkustuskieltoa.⁴¹ Lisäksi on käytössä laaja valikoima muitakin pakkokeinoja. Esimiesten arvioiden mukaan lähes kaikkia pakkokeinoja käytetään talousrikostutkinnassa laajemmin kuin miehistön näkemysten perusteella. Poikkeuksen muodostavat vain kolme harvinaisinta pakkokeinoa, joiden osalta arviot olivat samansuuntaisia.

40 Liitetaulukko B: kohta B29 (n=29).

41 Liitetaulukko B: kohdat B30–B47. Muuttujasta riippuen n=205–207.

Kuvio 15. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita pakkokeinojen käytöstä talousrikostutkinnassa

Liitetaulukko B, kohdat B30–B47. Muuttujasta riippuen n=205–207.

Esitutkinnassa tärkeässä roolissa on henkilötodistelun ohella asiakirjanäyttö. Käytännössä kyse on laaja-alaisesta takavarikko- ja jäljentämissäännösten, vakuustakavarikkosäännösten sekä etsintään liittyvien säännösten soveltamisesta esitutkinnassa. Vastaavalla tavalla näitä pakkokeinoja käytetään rikoshyödyn jäljitykseen sekä asianomistajan vahingonkorvauksen turvaamiseksi.

Pakkokeinojen hyödyntämiseen vaikuttavat esimerkiksi käytettävissä olevat henkilöresurssit ja taloudelliset resurssit. Pakkokeinojen käytöstä syntyy kustannuksia mutta niiden avulla on toisaalta mahdollista saada kertymään rikoshyötyä. Näin ollen pakkokeinojen käytön vaikutusta tutkinnan lopputulokseen on pohdittava erikseen jokaisessa yksittäistapauksessa.

5.3 Tutkittavat jutut

Vastaajien näkemyksiä heidän tutkimistaan talousrikosjutuista kuvataan kuviossa 16. Kyselyyn vastanneista hieman useampi kuin kolme neljästä katsoi juttujen olevan usein monimutkaisia. Mielipiteet juttujen rajaamisesta tutkittaviksi kokonaisuuksiksi jakaantuivat siten, että yli 40 prosenttia vastaajista katsoi sen olevan ongelmallista usein ja neljännes harvoin. Juttujen luokittelu talousrikoksi ei yleensä tuottanut vaikeuksia.⁴²

Noin 90 prosenttia vastaajista piti tutkittavien juttujen asiakirja-aineistoa usein laajana. Lähes kolme neljästä vastaajasta ilmoitti, että heidän käsittelemiensä talousrikosjuttujen asiakirja-aineisto oli tyypillisesti satoja sivuja. Viidesosa vastasi aineistoa olevan yleensä tuhansia sivuja tai niin paljon, ettei sitä pysty määrittelemään. Vastaajista 55 prosenttia totesi asiakirja-aineistoa puuttuvan usein. Vain harvoin aineistossa puutteita havainneita oli selvästi vähemmän.⁴³

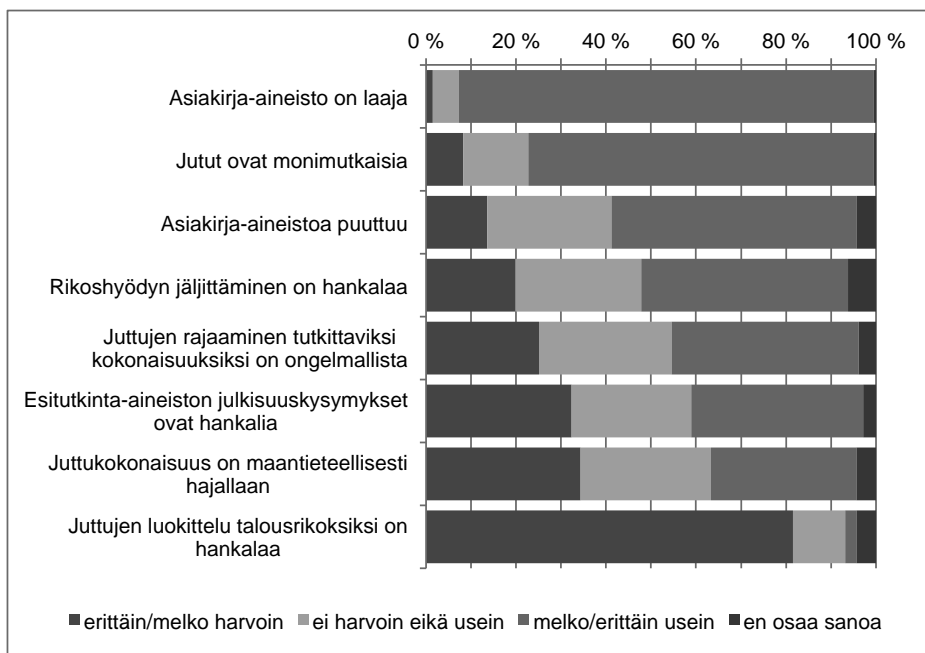
Juttukokonaisuuden maantieteellistä hajanaisuutta usein havainneita oli noin kolmannes kuten myös sitä harvoin havainneita. Lähes 40 prosenttia vastaajista piti esitutkinta-aineiston julkisuuskysymyksiä usein hankalina. Vastakkaista mieltä oli hieman pienempi osa vastaajista. Hieman alle puolet vastaajista piti rikoshyödyn jäljittämistä hankalina usein ja viidenes harvoin.⁴⁴

Esimiesten ja miehistön mielipiteet poikkesivat toisistaan vain muutamien kuviossa 16 esitettyjen väittämien osalta. Esimiehet näkivät miehistöön verrattuna useammin asiakirja-aineiston laajana ja puutteellisena sekä julkisuuskysymykset hankalina. Miehistön vastauksissa puolestaan korostui enemmän juttujen maantieteellinen hajanaisuus kuin esimiehillä.

42 Liitetaulukko B: kohdat B48–B50. Muuttujasta riippuen n=206–207.

43 Liitetaulukko B: kohdat B51 (n=207), B52 (n=183) ja B53 (n=206).

44 Liitetaulukko B: kohdat B54–B56 (n=207).

Kuvio 16. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita heidän tutkimiansa talousrikosjuttujen piirteistä

Liitetaulukko B: kohdat B48–B56. Muuttujasta riippuen n=183–207.

Kyselyssä tiedusteltiin avokysymyksellä, miten lahjontaan tai korruptiiviseen toimintaan viittaava rikollisuus näkyy tutkittavissa talousrikosasioissa.⁴⁵ Rungas puolet vastaajista (n=129) totesi niiden näkyvän vain vähän tai ei ollenkaan. Eniten vastauksissa nousi esille lahjonta, jonka mainitsi 12 prosenttia vastaajista yleensä vain lyhyesti kommentoiden. Jotkut vastaajat mainitsivat, että näytön saaminen lahjusrikosepäilyjen tutkinnassa on hankalaa.

Joidenkin tutkimieni juttujen yhteydessä on tullut ilmi tai keskusteluihin se, että suomalaisten konsulttien ja yrittäjien on toimittava ulkomailla maan tavalla, joka edellyttää esimerkiksi lahjontaa liiketoimissa ulkomailla, jotta liiketoimet sujuisivat.

Ei suoranaisesti talousrikosjutuissa, mutta lahjonnasta on tehty erillisiä ilmoituksia. Niiden tutkiminen ja näytön saaminen on jokseenkin hankalaa.

Jotkut vastaajat mainitsivat vastauksessaan myös laajamittaista korruptiota edustavat hyvä veli -verkostot.

45 Liitetaulukko B: kohta B57 (n=129).

Vähäisessä määrin mutta asioista ilmeisesti sovitaan ”hyvien veljien” kesken taloudellisen hyödyn ja mahdollisen rikosvastuun jakautumisen osalta.

Ympäristörikosasioissa on joskus tullut epäily siitä, että ”hyvä veli -verkosto” on toiminut.

Suomessa poliisin tietoon tullut korruptionrikollisuus on pääosin virkarikoksia ja elinkeinoelämän kavallus- sekä yrityssalaisuusrikoksia. Lahjusrikoksia on poliisin tietoon tulleesta korruptiosta vain pieni osa (Oilinki 2015; Mansikkamäki & Muttilainen 2016). Osa kyselyyn vastanneista mainitsi uskovansa, että korruptiivista toimintaa on mahdollisesti tullut vastaan, mutta sitä ei ole onnistuttu havaitsemaan.

Eipä juuri ole saatu paljastettua. Jonkinasteista sormien läpi katselua toimijoiden/valvovien viranomaisten toiminnassa on ollut havaittavissa.

Hyvin piilotettua. Epäilen, että sitä on enemmän, mitä tutkinnassa tulee ilmi.

Ei suoraan, mutta monesti on rivien välistä luettavissa, ettei tällainen toiminta olisi mahdollista eikä järkevää, jos joku ei olisi saanut välistä omaan taskuun.

Muita jonkin verran esille nousseita asioita korruption liittyen olivat rakennusurakat ja kuntatason poliittiset päätökset.

Pienillä paikkakunnilla tulee esille monopoliasemien merkitys sekä tuttavapiirit (tuttavien ja sukulaisten suosinta jne).

Virkamiesten kytkentä erilaiseen yritystoimintaan on riski väärinkäytöksille. Pienillä teoilla tai tekemättä jättämisillä voidaan saavuttaa itselle taloudellista hyötyä. Kuntataso / poliittinen taso.

Vastausten perusteella korruption törmätään talousrikostutkinnassa harvoin, mutta mahdollisesti sitä ei kyetä aina tunnistamaan. Lisäksi näytön saamisessa on vaikeuksia ja vaikutusvaltaisessa asemassa olevat henkilöt saattavat vaikeuttaa juttujen tutkimista.

5.4 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa käsiteltiin talousrikostutkinnan sisältöön vaikuttavia asioita ja kuvattiin myös sitä, miten esimiehet ja miehistö arvioivat tutkinnan eri osatekijöitä. Tärkeimmät havainnot voidaan tiivistää seuraavasti:

Esitutkinnan eteneminen

- Verottajan tutkintapyynnot ovat laadukkaimpia, pesänhoitajilla ja muilla tahoilla on parannettavaa
- Valtaosa seuraa rikosasioita eri oikeusasteissa sekä tutustuu päätöksiin perusteluineen
- Esitutkintaa ja oikeusprosessia voisi parantaa tehostamalla viranomaisyhteistyötä

Poliisin valtuudet ja pakkokeinot

- Poliisin tiedonsaantioikeudet sekä toimivaltuudet pakkokeinoihin ovat riittävän laajat
- Takavarikko ja asiakirjan jäljentäminen sekä henkilötuntemerkkien ottaminen ovat yleisimmin käytettyjä pakkokeinoja talousrikosjutuissa

Tutkittavat jutut

- Talousrikosjutut ovat usein laajoja ja monimutkaisia
- Korruptiota tulee harvoin esille, ja näiden tapausten tutkinta ja näytön hankkiminen voi olla haasteellista

6 TUTKINTAYHTEISTYÖ

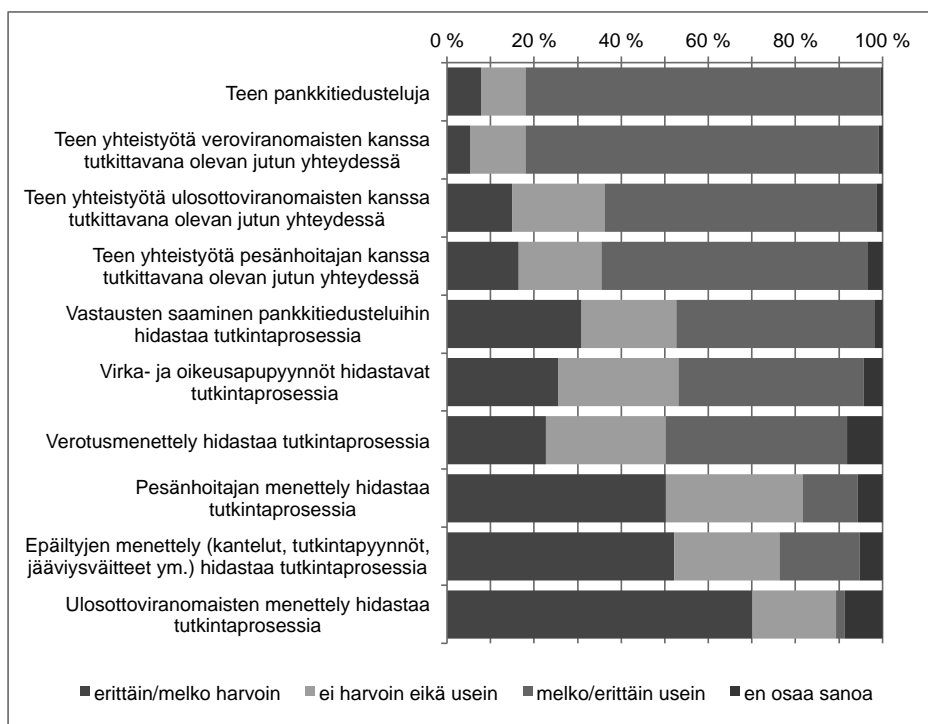
6.1 Yhteistyön muodot

Poliisin talousrikostutkinnan yhteistyön muotoja koskevassa osiossa tarkastellaan ensin keskeisimpiä yhteistyötahoja, yhteistyön tiheyttä ja eräitä yhteistyöhön liittyviä menettelyjä käytännössä. Lisäksi esitellään yhteistyön sujumista ja kehittämistä.

Vastaajilta kysyttiin strukturoidulla kysymyksellä, kuinka usein he tekevät yhteistyötä pankkien, veroviranomaisten, ulosottoviranomaisten ja pesänhoitajien kanssa tutkittavana olevien juttujen yhteydessä. Kuvion 17 mukaan pankkien ja veroviranomaisten kanssa oli tehnyt usein yhteistyötä yli 80 prosenttia ja ulosottoviranomaisten sekä pesänhoitajien kanssa yli 60 prosenttia vastaajista.

Yhteistyöhön liittyen tiedusteltiin myös tutkintaa hidastavia seikkoja. Eniten tutkintaprosessia hidastivat vastausten saaminen pankkitiedusteluihin, verotusmenettely sekä virka- ja oikeusapupyynnöt. Pankkitiedustelut viivästyttivät tutkintaa usein lähes joka toisessa tapauksessa ja muut edellä mainitut tekijät yli 40 prosentissa tapauksia. Vastaajista 13 prosenttia arvioi pesänhoitajan menettelyn ja 18 prosenttia epäiltyjen menettelyn hidastaneen usein tutkintaprosessia. Vastaajien mielestä selvästi vähiten tutkintaprosessia hidasti ulosottoviranomaisten menettely.⁴⁶

46 Liitetaulukko C: kohdat C2–C11. Muuttujasta riippuen n=205–207.

Kuvio 17. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja väittämiin esitutkintaprosessin yhteistyöstä ja sujuvuudesta

Liitetaulukko C, kohdat: C2–C11. Muuttujasta riippuen n=205–207.

Esimiehet olivat tutkittavana olevan jutun yhteydessä tekemisissä ulosottoviranomaisten ja verottajan kanssa useammin kuin miehistö. Lisäksi esimiehet olivat miehistöä useammin sitä mieltä, että virka- ja oikeusapupyynnöt ja epäiltyjen menettely hidastavat tutkintaprosessia. Miehistön vastauksissa puolestaan korostui pankkitiedustelujen viipyminen.

Vastaajia pyydettiin avokysymyksellä kuvailemaan, kuinka yhteistyö on sujunut kaikkien yhteistyötahojen osalta (n=174).⁴⁷ Vastauksiin sisältyi sekä positiivisia että negatiivisia mainintoja. Kaikista kohteista kertyi enemmän positiivisia kuin negatiivisia kommentteja.

Eniten positiivisia mainintoja kokosi veroviranomaisten toiminta. Yhteistyön todettiin sujuvan hyvin ja sen toivottiin jatkuvan entiseen tapaan. Jonkin verran tuli esille myös kehittämisehdotuksia.

Yhteistyö toimii erittäin hyvin. Verottajan rikosilmoitukset poliisille pitäisi tulla heiltä yhden pisteen kautta, jotta Verohallinto itse arvioisi ne jutut, jotka poliisille lähetetään (yhdenmukainen käsittely jutuille).

47 Liitetaulukko C: kohta C1 (n=174).

Ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kommentit olivat pääasiassa positiivisia. Toimintaa kuvattiin sujuvaksi ja mutkattomaksi eikä kehittämistarpeita juuri nähty. Syyttäjiä koskevat kommentit painoutuivat hieman enemmän toiminnan kehittämiseen. Erityisesti syyttäjiltä toivottiin aktiivisuutta heti esitutkinnan alussa. Aktiivisuuden puutteen arvioitiin johtuvan muun muassa liiallisesta työtaakasta.

Syyttäjän kanssa toivoisi enemmän yhteistyötä isojen juttujen tutkinnassa jo alkuvaiheessa, tarkemmat suuntaviivat. Pääosin kuitenkin hyviä vastauksia saa, jos osaa esittää oikeat kysymykset.

Syyttäjillä ei kuitenkaan ole aikaa aloituskeskusteluihin saatikka aikaa paneutua juttuun, vaan syyttäjä käytännössä aloittaa saman synnyttämisen jutussa, jonka tutkija jo käynyt. Mikäli syyttäjä olisi paremmin mukana, myös haastehakemuksen tekeminen nopeutuisi sekä lisätutkintojen määrä vähenisi.

Pesänhoitajista oli enemmän negatiivisia kommentteja kuin muista yhteistyötahoista. Myös eniten myönteisiä arvioita saanut verottaja sai jonkin verran kritiikkiä osakseen.

Tutkintapyynnöt pienemmistä ja ”tyhjistä” konkurssipesistä ovat vähän laaduttomia ja niistä paistaa välillä aika räikeästikin läpi, että pesänhoitaja on tehnyt tutkintapyyntönsä ns. puolivaloilla.

Yhteistyö sujuu niin hyvin kuin se näillä resursseilla voi sujua. Verotusmenettely on hidasta ja se hidastaa prosesseja. Näyttötaakka verotuksessa verotettavalla mutta rikoksessa syyttäjällä, josta tulee joskus ongelmia.

Kaiken kaikkiaan vastaajien kommentit koskivat laajalti muitakin kuin edellä mainittuja organisaatioita. Niiden lisäksi arvioita yhteistyöstä ja sen kehittämisestä esitettiin useimmin ympäristönsuojeluviranomaisten, aluehallintovirastojen ja pankkien toimintaan liittyen. Hajanaisia kommentteja keräsivät muun muassa keskusrikospoliisi, Tulli, kansainväliset yhteistyötahot ja monet muut talousrikosjuttujen tutkintaan kytkeytyvät organisaatiot.

Vastauksissa pidettiin yleisesti hyvänä pitkäkestoisia yhteistyösuhteita sekä henkilökohtaisia yhteyksiä, sillä tuttuihin ihmisiin on helppoa ja nopeaa olla yhteydessä. Useissa vastauksissa toivottiin aktiivista yhteydenottoa myös yhteistyötahojen puolelta. Samoissa toimitiloissa työskentelyä arvostettiin paljon yhteydenpidon helppouden vuoksi. Jonkin verran huolta aiheuttivat mahdollisten organisaatiomuutosten vaikutukset yhteydenpitoon.

Tutkintaa palvelevien aineistojen toimittamiseen toivottiin lisää sähköisiä palveluja, koska muussa muodossa olevien aineistojen kokoaminen saattaa kestää kohtuuttoman kauan. Esimerkiksi pankkien toimintaan kaivattiin lisää sähköisiä palveluja työn nopeuttamiseksi ja helpottamiseksi.

Pankkitiedustelut pitäisi ehdottomasti saada kattavasti sähköisenä. On käsit-tämätöntä, että joistakin pankeista saa alle kymmenessä minuutissa tiliotteen Excelissä, kun toisissa pankeissa sama prosessi kestää kiireellisenäkin 1,5 viikkoa, tiliote on väärä ja se on paperihaitarilla. Mahdoton analysoida te-hokkaasti.

6.2 Esitutkintayhteistyö syyttäjän kanssa

Poliisin ja syyttäjän yhteistyö on erityisen tärkeää talousrikosjuttujen tutkinnan onnistumisen kannalta. Siksi tutkimuksessa selvitettiin vastaajien arvioita syyttäjän toiminnasta. Kuvio 18 kuvaa vastaajien näkemyksiä poliisin ja syyttäjän välisestä yhteistyöstä.

Poliisin ja syyttäjän yhteistyö talousrikostutkinnassa on tiivistä. Vastaajista 70 prosenttia totesi syyttäjän tulevan usein mukaan esitutkintaan heti alkuvaiheessa. Vastaajat arvioivat lähes poikkeuksetta, että jutusta laaditaan usein ennakoilmoitus syyttäjälle. Myös kirjallisen tutkintasuunnitelman laadinta on vastaajien mukaan yleinen käytäntö, mutta syyttäjä on harvoin mukana suunnitelman laadinnassa.⁴⁸

Noin puolet vastaajista arvioi syyttäjän perehtyvän usein tutkintasuunnitelmaan ennen aloituspalaveria. Vastakkaista mieltä oli vain 13 prosenttia vastaajista. Monet valitsivat tähän kysymykseen neutraalin vastausvaihtoehdon tai eivät osanneet ottaa kantaa asiaa. Yhteensä lähes 60 prosenttia vastaajista katsoi syyttäjän perehtyvän juttuihin usein riittävästi tutkintaprosessin kuluessa.

Kaikkiaan neljä viidesosaa vastaajista arvioi syyttäjän ja poliisin välisen yhteis-työn olevan usein sujuvaa. Kolme neljästä vastaajasta koki syyttäjän olevan usein helposti tavoitettavissa. Vastaajien arvioiden perusteella syyttäjän tekemät lisätutkintapyynnöt talousrikosjutuissa ovat melko harvinaisia.⁴⁹

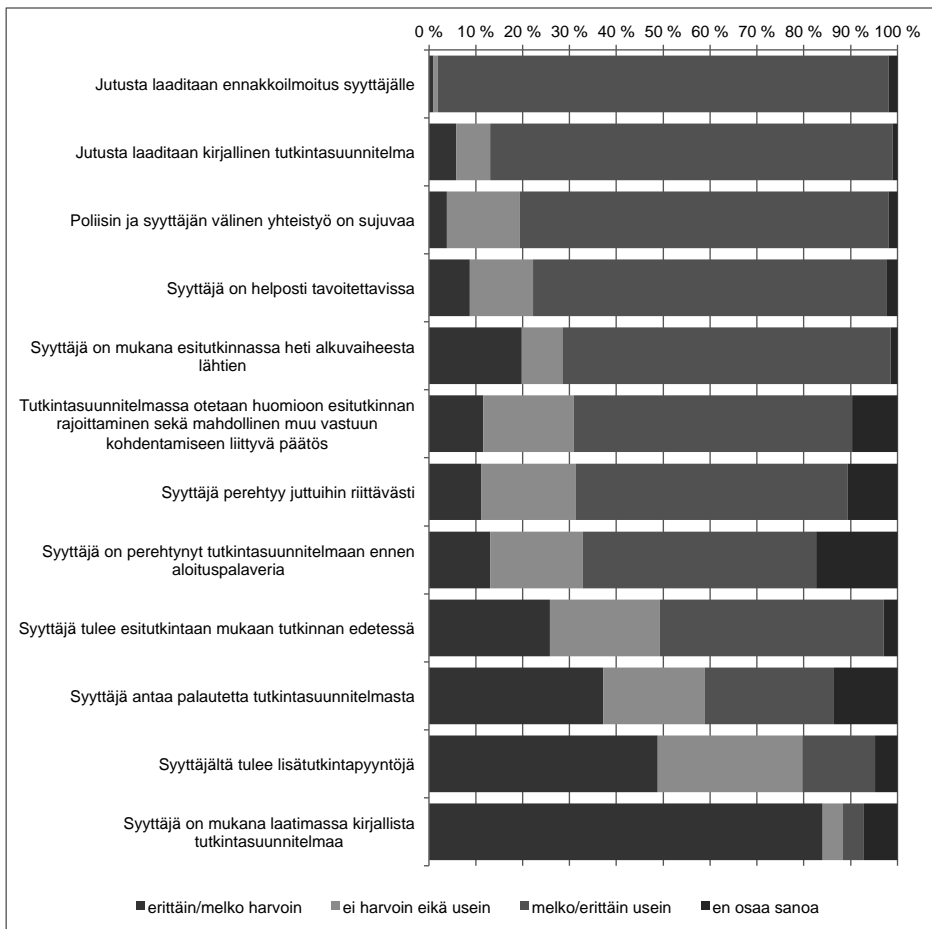
Vastaajista 57 prosenttia oli sitä mieltä, että tutkijan ja tutkinnanjohtajan tulisi laatia yhdessä tutkintasuunnitelma syyttäjän kanssa käytävää aloituspalaveria var-ten. Alle kolmannes piti tätä tutkinnanjohtajan tehtävänä ja noin kymmenesosa tutkijan tehtävänä.⁵⁰

Esimiesten ja miehistön näkemykset syyttäjyhteistyötä koskevista asioista poikkesivat joiltakin osin toisistaan. Esimiesten mielestä oli yleisempää, että syyttä-jä on esitutkinnassa mukana alkuvaiheesta lähtien, jutusta laaditaan kirjallinen tutkintasuunnitelma ja syyttäjä perehtyy suunnitelmaan ennen aloituspalaveria. Lisäksi esimiesten mukaan tutkintasuunnitelmassa otetaan useammin huomioon esitutkin-nan rajoittaminen. Yhteistyötä suunnitelman laadinnassa kannatti esimiehistä lähes kaksi kolmesta ja miehistöstä puolet.

48 Liitetaulukko C: kohdat C13–C17. Muuttujasta riippuen n=205–207.

49 Liitetaulukko C: kohdat C19–C24 (n=207).

50 Liitetaulukko C: kohta C29 (n=207).

Kuvio 18. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön kantoja syyttäjän ja poliisin yhteistyötä koskeviin väittämiin

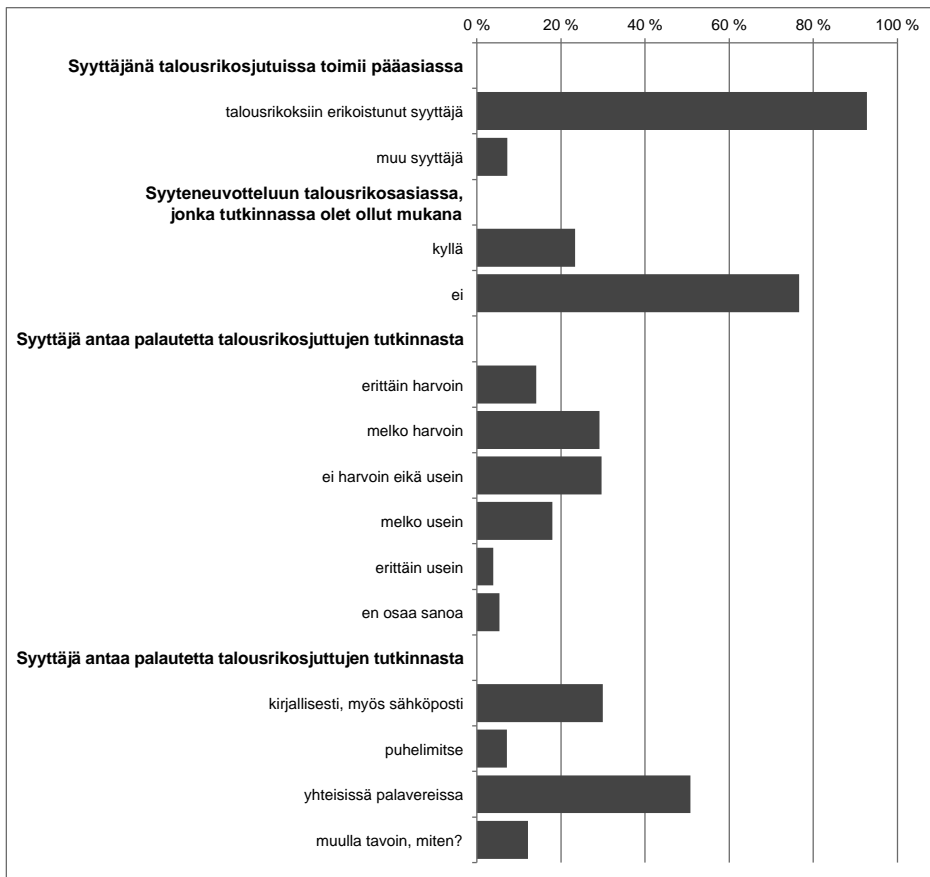
Liitetaulukko C: kohdat C13–C24. Muuttujasta riippuen n=205–207.

Kyselyn strukturoidussa osiossa kysyttiin myös eräitä muita syyttäjään ja sen toimintaan liittyviä seikkoja kuvion 19 mukaisesti. Talousrikosjutuissa toimii syyttäjänä 93 prosentissa tapauksista talousrikoksiin erikoistunut syyttäjä.⁵¹ Näin ollen juttua tutkivat nimenomaan talousrikostutkintaan erikoistuneet asiantuntijat sekä poliisin että syyttäjän puolella. Syyteneuvotteluun on päädytty lähes neljänneksessä tapauksista.

Yhteensä 43 prosenttia vastaajista (n=206) totesi syyttäjän antavan palautetta talousrikosjuttujen tutkinnasta harvoin ja hieman yli viidennes totesi näin olevan usein. Palautteen muodoista hieman yli puolet (n=197) mainitsi yhteiset palaverit ja 30 prosenttia kirjallisen palautteen.⁵²

51 Liitetaulukko C: kohta C12 (n=206).

52 Liitetaulukko C: kohdat C27 (n=206) ja C28 (n=197).

Kuvio 19. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön näkemyksiä syyttäjyhteistyöstä

Liitetaulukko C: kohdat: C12, C25, C27–C28. Muuttujasta riippuen n=197–206.

Kuvion 19 tietojen osalta esimiesten ja miehistön näkemykset poikkesivat toisistaan siten, että esimiesten mukaan juttujen tutkinnassa on päädytty useammin syyteneuvotteluun. Lisäksi esimiesten mukaan syyttäjät antavat useammin palautetta jutusta kuin miehistön mielestä. Palautteen muodoista esimiehillä korostuivat enemmän yhteiset palaverit syyttäjän kanssa kuin miehistöllä. Tutkintasuunnitelman laadinnassa esimiehet kannattivat miehistöä enemmän yhteistyötä tutkijan ja tutkinnanjohtajan kesken.

Vastaajilta (n=103) kysyttiin avokysymyksellä erikseen sitä, miten yhteistyötä syyttäjän kanssa voisi kehittää.⁵³ Eniten mainintoja oli siitä, että yhteistyö on jo nykyisin hyvää. Joka neljäs vastaaja mainitsi tämän vastauksessaan. Joka viides vastaaja toivoi syyttäjien työtaakan vähentämistä joko lisäämällä syyttäjiä tai syyttäjien työaikaa juttua kohden.

53 Liitetaulukko C: kohta C26 (n=103).

Syyttäjäteistyö toimii hyvin. Enemmänkin yhteistyö on kiinni henkilökohtaisista ominaisuuksista sekä poliisissa että syyttäjäpuolella.

Olen kokenut yhteistyön toimivan erittäin hyvin sähköpostilla ja palavereilla. Syyttäjän aikataulut pitää ottaa tutkinnassa huomioon etukäteen, koska joutuvat paljon käräjille.

Talousrikossyyttäjien määrää pitäisi lisätä. He eivät näillä resursseilla yksinkertaisesti pysty perehtymään tutkinnassa oleviin juttuihin riittävästi eli he tulevat juttupalavereihin yleensä tuntematta jutun sisältöä.

Avokysymyksen vastaajista 15 prosenttia toivoi enemmän yhteistyötä tai palavereja syyttäjän ja poliisin välille. Toisaalta vastauksissa tuotiin esille myös se, että palaverien tulisi olla tehokkaita. Yli kymmenesosa vastaajista toivoi yhteistyön kehittämistä siten, että syyttäjä antaisi enemmän palautetta jutun tutkinnan onnistumisesta. Palautetta tulee syyttäjältä poliisille niin kirjallisesti, puhelimitse kuin yhteisissä palavereissakin.

Ihannetilanne olisi, jos syyttäjän kanssa voisi pitää säännöllisiä palavereita tutkinnan aikana. Käytännössä tämä ei onnistu, koska syyttäjän pitäisi aina ennen palaveria perehtyä juttuun täysin.

Syyttäjä voisi antaa reilusti vaan pisteytyksen tutkinnasta suoraan tutkijalle. Voitaisiin vaikka pisteyttää jutun eri osa-alueet. Tämä voisi tulla vain tutkijalle tiedoksi. Saisi palautetta huolellisuudesta, kirjoittamistavasta, johdannon jäsentelystä. Tämä voisi perustua siihen, että tutkija pyytää itse palautetta, koska monet voivat olla herkkänahkaisia palautteen suhteen.

Lyhyt palaute jokaisesta jutusta. Riittää esim. tärkein tai yksi asia.

6.3 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa käytiin läpi tahoja, joihin poliisi on useimmin yhteydessä talousrikostutkinnan aikana. Lisäksi selvitettiin, miten yhteistyö näiden tahojen kanssa on sujunut ja miten sitä voisi kehittää. Yhteistyötä koskevat keskeisimmät havainnot voi tiivistää seuraavasti:

Yhteistyön muodot

- Poliisin tärkeimmät yhteistyötahot talousrikostutkinnassa ovat verohallinto, pankit, ulosotto, syyttäjät ja pesänhoitajat
- Tutkintaprosessia hidastavat useimmin vastausten saaminen pankkitiedusteluihin, virka- ja oikeusapupyynnöt sekä verotusmenettely
- Poliisin yhteistyö veroviranomaisten kanssa talousrikostutkinnassa on toimivaa

Esitutkintayhteistyö syyttäjän kanssa

- Poliisin ja syyttäjän yhteistyö on yleisesti ottaen sujuvaa ja tiivistä
- Valtaosa talousrikosjuttujen syyttäjistä on erikoistunut talousrikosjuttuihin
- Syyttäjä on yleensä mukana tutkinnan alusta lähtien sekä perehtyy yleensä hyvin juttuihin, mutta voisi antaa useammin palautetta poliisille

7 OSAAMINEN JA TYÖHYVINVOINTI

7.1 Osaamisen kehittäminen

Kysymykset talousrikostutkinnan henkilöstön osaamisesta ja sen kehittämistä koskivat kielitaitoa, osaamistarpeita ja mahdollisuuksia päästä lisäkoulutukseen. Erikseen tiedusteltiin talousrikostutkinnan koulutuksen Sharepoint-työtilan hyödyntämisestä.

Vastaajista 96 prosenttia ilmoitti äidinkielekseen suomen ja lähes kaikki muut ruotsin. Kysyttäessä muiden kielten hallintaa avokysymyksellä, 95 prosenttia vastaajista (n=174) mainitsi englannin ja yli kolme neljäsosaa ruotsin. Vastauksista ei noussut selvästi esille, että kukaan olisi hallinnut suomen, ruotsin tai englannin lisäksi mitään muuta kieltä äidinkielen tasoisesti.

Avokysymyksellä kysyttiin osaamisen kehittämiskohteita. Tässä yhteydessä tuli esille jonkin verran kommentteja kielten opiskelun tarpeesta. Kysyttäessä sitä, mitä muita aiheita vastaaja (n=133) haluaisi opiskella lisää oman työnsä kehittämiseksi, seitsemän prosenttia mainitsi Venäjän. Tosin kaikista vastauksissa ei selvinnyt, oliko kyse venäjän kielestä vai yleisemmin Venäjän asioista. Lisäksi jotkut vastaajat mainitsivat tässä yhteydessä englannin kielen, muita kieliä tai kielten opiskelun yleisesti.⁵⁴

Muita aiheita, joista vastaajat halusivat lisätietoa, olivat taloushallinto ja kirjanpito, talousrikostutkinta yleisesti sekä ympäristöasiat tai -rikokset. Vastauksissa oli toisinaan mainittu, että tiedon tarpeet liittyivät sellaisiin talousrikostutkinnan käytännön asioihin, joita ei käydä syvällisesti läpi poliisikoulutuksessa.

Kyselyn vastaajista 70 prosenttia koki pääsevänsä lisäkoulutukseen tarpeeksi usein. Osuus oli hieman suurempi esimiehillä kuin miehistöllä.⁵⁵ Koulutukseen pääsyn esteinä mainittiin (n=53) yleisimmin koulutusten vähäinen määrä, koulutukseen hakijoiden liian suuri määrä ja soveltuvan koulutuksen puute. Jotkut vastaajat katsoivat, että talousrikostutkinnan peruskurssien jälkeen ei ole enää tarjolla syvempää koulutusta. Myös työtilanne, työnantajan asenne ja korkea virkaikä voivat olla lisäkoulutuksen esteitä.

Talousrikostutkinnan tueksi tarkoitettun Sharepoint-työtilan koki usein hyödylliseksi 37 prosenttia vastaajista. Lähes yhtä suuri osa vastaajista ei nähnyt sitä hyödyllisenä eikä hyödyttömänä. Esimiehet kokivat Sharepoint-työtilan jonkin verran hyödyllisempänä kuin miehistö.

Esimiehiltä kysyttiin avokysymyksellä, kuinka he haluaisivat kehittää johtamisosaamistaan.⁵⁶ Hieman yli neljänneksen (n=61) mielestä johtamisosaamista voi kehittää hakeutumalla koulutukseen. Mainituissa tapauksissa on kyse erityisesti esimieskoulutuksista.

54 Liitetaulukko D: kohdat D1 (n=208), D2 (n=174) ja D3 (n=133).

55 Liitetaulukko D: kohta D4 (n=202).

56 Liitetaulukko D: kohta D16 (n=61).

Kouluttautumalla hallinnon ja kv. tahojen johtamiskoulutusmoduuleilla.

Myös esiintymistaitojen ml. mediaesiintymisen koulutuksella.

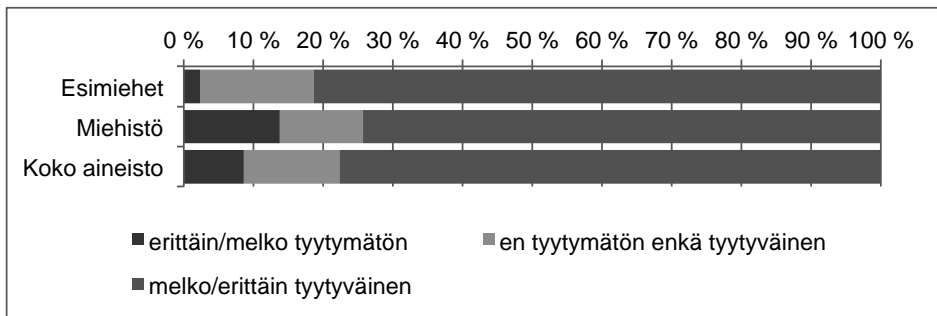
Poliisihallinnon tulisi järjestää säännöllistä johtamiskoulutusta.

Hieman useampi kuin joka kymmenes esimies mainitsi hyväksi keinoksi johtamisosaamisen kehittämisessä sen, että ottaa vähitellen lisää vastuuta. Muutama vastaaja totesi myös itseopiskelun toimivaksi tavaksi kartuttaa johtamisosaamista.

7.2 Työhyvinvointi ja urasuunnitelmat

Talousrikostutkinnan henkilöstöltä pyydettiin arvioita työtyytyväisyyteen, -tehtäviin ja -motivaatioon liittyvistä seikoista sekä työpaikan vaihtoaikaisista ja eläkkeelle jäämisestä. Lisäksi kysyttiin sitä, oliko työntekijään yritetty vaikuttaa epäasiallisin keinoin joko poliisiorganisaation sisältä tai sen ulkopuolelta.

Vastaajat olivat pääasiassa tyytyväisiä työhönsä. Runtas kolme neljäsosaa vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväisiä ja alle kymmenesosa tyytymättömiä työhönsä. Miehistössä oli selkeästi enemmän työhönsä tyytymättömiä kuin esimiehissä. Yksikään esimiehistä ei ilmoittanut olevansa erittäin tyytymätön työhönsä. Erot esimiesten ja miehistön välillä ilmenevät kuviosta 20.⁵⁷

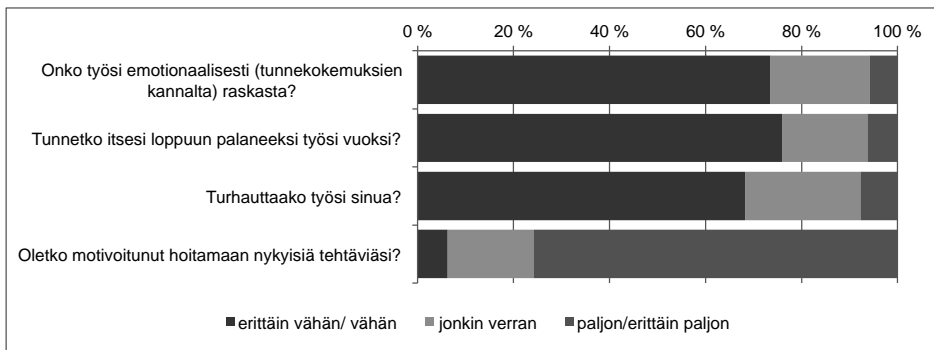

Kuvio 20. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita työtyytyväisyydestä

Liitetaulukko D: kohta D8 (n=197).

Työtyytyväisyyden kokonaiskuvaa tarkennettiin kuviosta 21 ilmenevillä kysymyksillä. Vastaajia pyydettiin arvioimaan työn emotionaalista raskautta, loppuun palamista, työn aiheuttamaa turhautumista ja työmotivaatiota. Viisi prosenttia vastaajista koki työnsä emotionaalisesti raskaaksi ja kuusi prosenttia koki itsensä loppuun palaneeksi. Työhönsä turhautuneita oli kahdeksan prosenttia ja motivaation puutteesta kärsi kuusi prosenttia vastaajista.

⁵⁷ Liitetaulukko D: kohta D8 (n=197).

Kuvio 21. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita eräistä työtyytyväisyyteen liittyvistä asioista

Liitetaulukko D: kohdat D9–D12. Muuttujasta riippuen n=207–208.

Esimiehet kokivat useammin työnsä emotionaalisesti raskaaksi tai itsensä loppuun palaneeksi kuin miehistö. Puolestaan miehistö oli esimiehiin verrattuna hieman vähemmän motivoitunut hoitamaan työtehtäviään.⁵⁸

Vastaajia pyydettiin avokysymyksellä kuvailemaan työnsä parhaimmat ja huonoimmat puolet.⁵⁹ Yleisesti ottaen hyviä puolia mainittiin selvästi enemmän kuin huonoja. Yli puolessa vastauksista (n=155) nousi esille talousrikosjuttujen haasteellisuus ja mielenkiintoisuus, minkä koettiin lisäävän työn mielekkyyttä.

Haastavat, älyllistä ongelmanratkaisua ja loogista päättelykykyä vaativat jutut. Tässä työssä ei tule valmiiksi koskaan. Lisäksi on mielekästä tutkia rikoksia, joissa rikoshyödyt ovat suuria. Varsinkin silloin tulee voittajafilis, kun löytää rikoshyötyä monen mutkan kautta.

Itsenäinen haastava ja vaativa työ, jossa jokainen voi toteuttaa erityisosaimistaan ja erilaisia kykyjään monipuolisesti.

Vajaa kolmannes avokysymykseen vastanneista mainitsi työajat positiivisena asiana. Itsenäisyys ja vapaus oli kumpikin mainittu myönteisessä mielessä yli neljänneksessä vastauksista. Positiiviseksi koettiin työn tekeminen omaan tahtiin ilman jatkuvaa seurantaa. Vapauteen taas liittyi se, että työaikoihin pystyi itse vaikuttamaan.

Työssä ei ole samanlaista päälle painavaa kiirettä kuin perustutkintatyössä ja tutkittaviin asioihin on mahdollista perehtyä ja kehittyä työssä. Työaika on säännöllinen ja se mahdollistaa normaalin vapaa-ajan viettämisen.

⁵⁸ Liitetaulukko D: kohdat D9–D12. Muuttujasta riippuen n=207–208.

⁵⁹ Liitetaulukko D: kohta D15 (n=155).

Huonoimmaksi puoleksi nousi talousrikosjuttujen työläys ja laajuus, etenkin pitkäkestoisissa jutuissa. Useat vastaajat mainitsivat laajan asiakirja-aineiston erityisen epämieluisaksi seikaksi. Myös juttujen venyminen heikensi työn mielekkyyttä.

Tutkintojen pitkä kesto eli välillä tulee puutuminen, kun joku juttu on ollut tutkinnassa 1,5 vuotta, eikä se etene mihinkään esim. ulkomaille tehdyn virka-apupyynnön vuoksi.

Huonona puolena on juttujen monimutkaisuus, työläs ja hidas selvittäminen ja joskus lähes mahdottomalta tuntuva käsiteltävän materiaalin ja asiakirja-aineiston laajuus.

Työaikaan lukuun ottamatta työn parhaimmat puolet mainittiin toisinaan myös negatiivisena asiana. Siinä missä itsenäisyys nousi esille positiivisena asiana, mainitsi lähes joka kymmenes vastaaja yksinäisyyden tutkintatyön negatiivisena puolena. Suunnilleen yhtä moni otti esille työn yksitoikkoisuuden.

Huonoin puoli on yksin omassa kammiossa papereiden tonkiminen. Liikaa istumista ja tietokoneella pojottamista.

Juttujen positiivisen haasteellisuuden vastapainona mainittiin liiallinen haasteellisuus ja kuormittavuus yhdessä vastauksessa kymmenestä. Suunnilleen yhtä usein työn huonoina puolina nousivat esille Poliisihallituksen tai esimiehen antamat tavoitteet tai hallinnolliset määräykset. Muutama vastaaja mainitsi kielteisenä piirteenä arvostuksen puutteen ja sen, että tehty työ ei näy missään. Lisäksi ihmetystä herätti se, että talousrikostutkinnan resursseihin ei panosteta nykyistä enemmän, vaikka siten on mahdollista saada rikoshyötyä takaisin.

Huonointa on henkinen kuorimittavuus ja raskaus. Jutut ovat vaikeita ja hankalia.

Tällä hetkellä töidemme keskeisin mittari on suoritteiden määrä. Tämä johtaa käytännössä sellaiseen tilanteeseen, että vaativia talousrikosjuttuja ei halua kukaan hoitaa, koska niistä ei tule niin paljon suoritteita kuin nopeista ja ns. perusjutuista.

Ikävintä on nähdä rikollisten miljoonien virtaavan rosvojen taskuun, koska resurssien vähyyden vuoksi pysäytyskynnys on pilvissä.

Muut vastaajien esille tuomat työnsä hyvät ja huonot puolet liittyivät esimerkiksi työaikaan, työmatkaan, työtiloihin, perehdytykseen, tutkintaprosessiin, johtamiseen, työssä oppimiseen ja yhteistyösuhteisiin. Palkka otettiin esille vain muutamassa vastauksessa joko negatiivisena tai positiivisena asiana.

Runsas viidennes vastaajista oli vastaushetkellä loppuvuodesta 2015 vaihtamassa työpaikkaa seuraavana vuonna joko poliisiorganisaation sisällä tai sen ulkopuolelle. Tältä osin ei juuri ollut eroa esimiesten ja miehistön kesken. Noin 40 prosenttia työpaikan vaihtamista aikoneista mainitsi syyksi jotakin negatiivista nykyisestä työpaikastaan, useimmiten johtamiseen tai työn mielekkyyteen liittyen. Myös vastaajissa, joissa ei mainittu mitään negatiivista, oli usein esillä tulevan työtehtävän mielekkyys tai koulutusta vastaavat tehtävät.⁶⁰

Kuusi prosenttia vastaajista oli jäämässä vuorotteluvapaalle seuraavan vuoden aikana. Yhteensä 16 prosenttia oli mahdollisesti jäämässä eläkkeelle vuoden 2018 loppuun mennessä. Esimiehillä tämä osuus oli noin kolmannes mutta miehistöllä vain neljä prosenttia.

Vastaajista 57 prosenttia arvioi, että ei jatkaisi työntekoa poliisihallinnossa enää eläkkeellä ollessaan. Runsas viidennes oli valmis satunnaiseen tai projektiluonteiseen työhön ja lähes joka kuudes kokopäivätyöhön. Miehistöön kuuluvat suhtautuivat selvästi kielteisemmin työn jatkamiseen eläkkeelle pääsemisen jälkeen kuin esimiehet. Kokopäivätyön jatkamiseen myönteisesti suhtautuneet olivat suurimmaksi osaksi esimiehiä ja pian eläkkeelle siirtyviä henkilöitä.⁶¹

Lähes kolme neljäsosaa vastaajasta oli suositellut muille henkilöille työtä talousrikosyksikössä ja vajaa neljännes voisi suositella sitä. Vain kolme prosenttia vastaajista ei suositellisi työtä talousrikosyksikössä. Tältä osin erot esimiesten ja miehistön kesken olivat vähäisiä.⁶²

Epäasiallisten vaikuttamispyrkimysten suhteen useampi kuin kolme neljästä vastaajasta ilmoitti, ettei heidän työhönsä talousrikostutkinnassa ole yritetty vaikuttaa epäasiallisesti poliisiorganisaation ulkopuolelta. Yleisimpiä vaikuttamiskeinoja olivat sanallinen uhkailu ilman väkivaltaa, muu epäasiallinen vaikuttaminen ja väkivallalla uhkailu. Muuhun epäasialliseen vaikuttamiseen organisaation ulkopuolelta kuuluivat muun muassa henkilökohtaisten asioiden penkominen, huhujen levittäminen sekä vaikutusvaltaisten henkilöiden suhteisiin vetoaminen. Yhteenkään vastaajaan ei ollut kohdistettu väkivaltaa. Poliisiorganisaation sisäpuolelta talousrikostutkinnan henkilöstöön kohdistettu epäasiallinen vaikuttaminen oli selvästi harvinaisempaa kuin sen ulkopuolelta. Epäasiallista vaikuttamista oli kokenut kuusi prosenttia vastaajista. Nämä tapaukset olivat muun muassa esimiesten toimenpiteitä, joiden vastaaja koki vaikeuttavan työntekoa tai työssä viihtymistä. Kuitenkin esimiesten ryhmässä vaikuttamispyrkimyksiä kokeneiden osuus oli 10 prosenttia eli kaksinkertainen miehistöön verrattuna.⁶³

60 Liitetaulukko D: kohdat D17 (n=205) ja D18 (n=41).

61 Liitetaulukko D: kohdat D19–D21. Muuttujasta riippuen n=196–208.

62 Liitetaulukko D: kohta D22 (n=206).

63 Liitetaulukko D: kohta D14. Tässä kohdassa on ollut mahdollista valita useita vaihtoehtoja.

7.3 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa käytiin läpi tutkintahenkilöstön osaamista ja urasuunnitelmia. Lisäksi kysyttiin heidän mielipiteitään työssä jaksamisesta sekä työn hyvistä ja huonoista puolista talousrikostutkinnassa. Erikseen tiedusteltiin epäasiallisia vaikuttamispyrkimyksiä. Tärkeimmät havainnot voidaan tiivistää seuraavasti:

Henkilöstön osaaminen

- Suurin osa vastaajista pääsee talousrikostutkinnan lisäkoulutukseen tarpeeksi usein
- Koulutustarpeet koskevat yleisimmin vieraita kieliä, talousasioita, tutkintaa ja ympäristöasioita

Työtyytyväisyys ja urasuunnitelmat

- Valtaosa talousrikostutkinnan henkilöstöstä on tyytyväisiä työhönsä
- Työssä on hyvää itsenäisyys ja haasteellisuus, huonoa yksinäisyys ja juttujen työläys
- Työpaikan vaihtoaikheet ovat harvinaisia ja liittyvät työn mielekkyyteen ja johtamiseen
- Alle puolet vastaajista voisi jatkaa työskentelyä poliisissa eläkkeellä ollessaan
- Pääosa vastaajista on suositellut työtä talousrikosyksikössä
- Epäasiallinen vaikuttaminen erityisesti organisaation sisältä on melko vähäistä

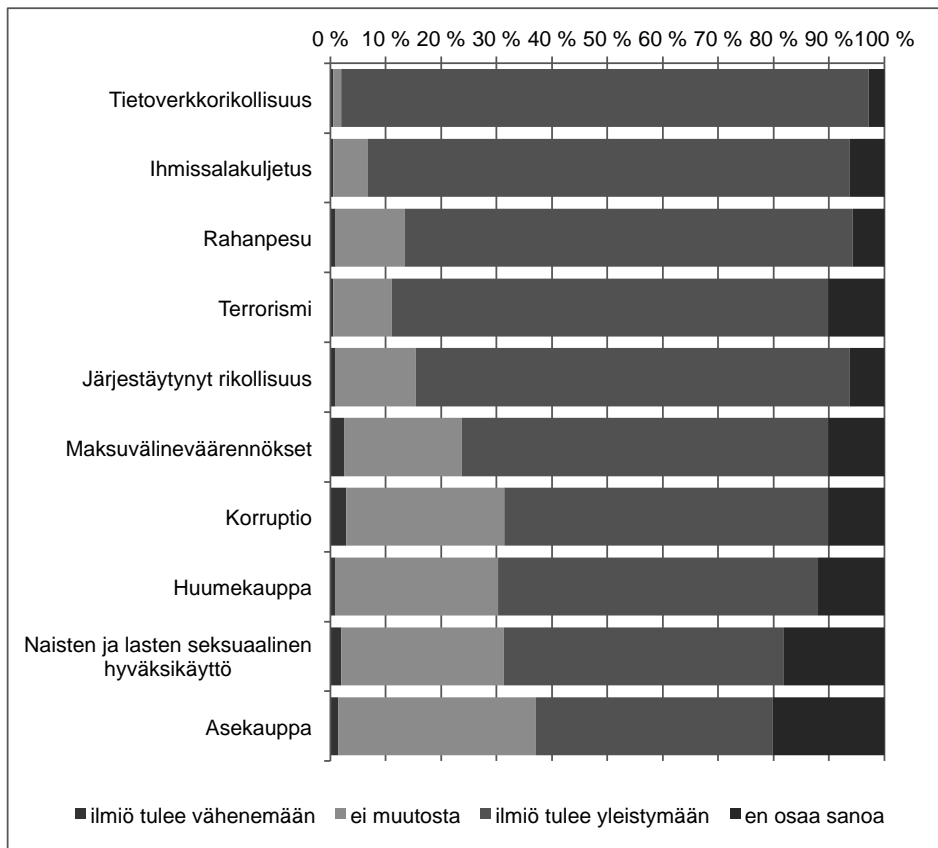
8 STRATEGISIA NÄKÖKULMIA

8.1 Ajankohtaiset rikosilmiöt

Poliisin talousrikostutkinnassa työskenteleviltä vastaajilta kysyttiin arvioita Euroopan Unionin määrittelemien vakavien rikosilmiöiden kehityksestä Suomessa lähi-vuosina. Vastaukset on koottu kuvioon 22, jossa kuvatut ilmiöt kytkeytyvät monilta osin talousrikollisuuteen.

Jokaisen rikosilmiön yleistymiseen uskoi useampi vastaaja kuin ilmiön vähenemiseen. Tietoverkkorikollisuuden, ihmissalakuljetuksen ja terrorismin yleistymiseen uskottiin vahvimmin. Ilmiön yleistymistä ennakoitiin vähiten asekaupan kohdalla. Hyvin pieni osa vastaajista uskoi vakavien rikosilmiöiden vähenemiseen. Tosin ”en osaa sanoa” -vastausten osuus vaihteli rikosilmiöstä riippuen muutamasta prosentista aina viidennekseen.⁶⁴

64 Liitetaulukko E: kohdat E1–E10. Muuttujasta riippuen n=207–208.

Kuvio 22. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita eräiden EU:n määrittelemien vakavien rikosilmiöiden kehityksestä Suomessa lähivuosina

Liitetaulukko E: kohdat: E1–E10. Muuttujasta riippuen n=207–208.

Esimiesten ryhmässä rikosilmiöiden kehityksestä kantansa ilmoittaneiden osuus oli suurempi kuin miehistössä. Miehistö puolestaan oli valinnut esimiehiä useammin ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon. Vastaukset olivat pääosin samansuuntaisia, mutta esimiehet näkivät miehistöä enemmän riskejä erityisesti terrorismissa, ihmissalakuljetuksessa ja korruptiossa.

Avokysymyksellä kysyttiin arvioita siitä, mitkä ovat Suomessa talousrikollisuuden ja harmaan talouden kannalta suurimman riskin toimialoja tai toimintoja ja miksi.⁶⁵ Kaksi kolmesta vastaajasta (n=136) mainitsi rakennusalan. Perusteluja olivat muun muassa työvoiman helppo saanti, ulkomaisen työvoiman käyttö, alan laaja asiakaskunta, alihankintaketjujen käyttö, liikkeellä olevan rahan suuri määrä, aukot toiminnan valvonnassa ja järjestäytyneen rikollisuuden osallisuus.

65 Liitetaulukko E: kohta E11 (n=136).

Rakennusala sen työvoimavaltaisuudesta ja työvoiman laadusta johtuen sekä liitännäisyyksistä jr-rikollisuuteen.

Rakennus- ja siivousalalla kuittikauppa ja pimeän työvoiman käyttö on yksinkertaisesti liian helppoa. Lisäksi pääurakoitsijat kilpailuttavat työtä tekevät yhtiöt ja poikkeuksetta aina halvin tarjous ”voittaa”. Usein tämä tarkoittaa sitä, että halvimman tarjouksen tekevä yhtiö jättää lakisääteiset maksamatta. Pääurakoitsijat ovat kyllä tietoisia siitä, että annetulla tarjouksella ei ole mahdollista maksaa lakisääteisiä maksuja ja tehdä samalla voittoa yhtiölle. Pääurakoitsijalla ei ole oikeudellista vastuuta mikä mahdollistaa halvimman urakoitsijan valitsemisen.

Rakennustoiminta, ravintolatoiminta. Varsinkin virolaiset rakennusyrittäjät. Tietävät, että tutkinta on hankalaa ja varat on toisaalta helppo viedä Viroon ja vaikea puolestaan jäljittää. Rikoshyötyä ei myöskään saada takaisin Suomeen.

Toiseksi eniten mainintoja oli hotelli- ja ravintola-alasta, joihin viittasi lähes joka toinen avokysymykseen vastannut henkilö. Perusteina mainittiin erityisesti käteisen rahan suuri määrä, työntekijöiden helppo saatavuus ja alhainen koulutustaso, ulkomaisen työvoiman käyttö sekä valvonnan puute tai vaikeus. Muitakin palvelualoja kommentoitiin samaan sävyyn.

Siivousala, rakennusala ja ravintola-ala. Näillä aloilla työskentelee paljon ulkomaalaisia, joilla ei välttämättä ole edellytyksiä maassaoloon. Heille maksetaan usein pimeästi ja työnantaja ei noudata muitakaan sopimuksia.

Kuljetusala tai logistiikka-ala mainittiin kolmanneksi useimmin harmaan talouden riskikohteina mutta osuus jäi huomattavasti rakennusalaan sekä hotelli- tai ravintola-alaa alhaisemmaksi. Perusteluja oli myös huomattavasti vähemmän, mutta alihankintaketjutus nähtiin useimmiten kuljetusalan harmaata taloutta helpottavaksi tekijäksi.

Myös tietoverkkorikollisuus ja kansainvälinen rikollisuus mainittiin suuren riskin kohteina. Nämä kytkeytyivät yhteen, sillä tietoverkkorikollisuus ylittää usein valtion rajat vaikeuttaen tutkintaa huomattavasti. Kuten kuviosta 22 kävi ilmi, talousrikostutkinnassa työskentelevät henkilöt uskoivat kaikista rikosilmiöistä erityisesti juuri tietoverkkorikollisuuden kasvuun lähivuosina.

Heti kun jutut ulottuvat jollakin tavalla valtakunnan rajojen ulkopuolelle, niiden selvittäminen vaikeutuu monelta osin. Tämän ovat havainneet myös harmaan talouden ammattirikolliset. Lisäksi talousrikollisuus on noussut ja yhä nousemassa osaksi huume- ym. vakavan rikollisuuden rahoitusta, vastuun kohdentaminen tosiasiallisiin toimijoihin on vaikea rasti. Epäiltyinä kuulusteluissa ja vastaajina käräjillä istuu pelkäävät bulvaanit.

Lisäksi vastaajat mainitsivat monia harvinaisempia harmaan talouden riskialoja ja -toimintoja. Vuoden 2015 lopun turvapaikanhakijatilanne näkyi tämän osion vastauksissa siten, että useat henkilöt ottivat esille ulkomaisen työvoiman helpon saatavuuden tai ulkomaalaiset työntekijät pimeään työvoiman käyttöön liittyen. Jotkut vastaajat mainitsivat myös ympäristörikollisuuden sekä pankki- ja sijoitustoiminnan tai veroparatiisit. Lisäksi esille nousi huoli talousrikostorjunnan lisämäärärahojen jatkuvuudesta.

Ottaen huomioon turvapaikanhakijoiden lisääntyvä määrä on mielestäni perusteltua heittää väite siitä, että näitä henkilöitä tullaan käyttämään ns. ”pimeinä” työntekijöinä sekä bulvaaneina.

Hallituksen toimet harmaan talouden rahoituksen kanssa, poliisihallinnon rahoitus ja siihen liittyvä priorisointi, vallassa oleva poliittinen johto.

Harmaat ja epätavanomaiset sopijapuolet työmarkkinoilla, epäterve kilpailutilanne ja kannattavuuskriisi.

8.2 Strategioiden ja analyysitoiminnan merkitys

Poliisin talousrikostutkinnassa esimiesasemassa työskenteleviltä henkilöiltä tiedusteltiin erikseen erilaisten analyysityökalujen hyödyntämisestä. Tarkastelu kohdistui toimintaympäristöanalyysiin, strategiseen ja operatiiviseen analyysiin, rikostiedusteluun ja muihin johtamisen työkaluihin. Lisäksi kysyttiin eräiden strategioiden toimeenpanosta ja talousrikostorjunnan tulostuloksista.

Avokysymyksiin erilaisten analyysitoimintojen hyödyntämisestä vastaajan talousrikosyksikössä vastasi vähimmillään 72 ja enimmillään 84 henkilöä.⁶⁶ Vastauksista päätellen kysymysten asettelu oli koettu usein hankalaksi. Toimintaympäristöanalyysin, strategisen analyysin ja operatiivisen analyysin kohdalla noin puolet vastaajista ei tiennyt kyseisen analyysin hyödyntämisestä tai ei ymmärtänyt kysymystä.

Vajaa viidennes vastaajista ilmoitti, että toimintaympäristöanalyysia hyödynnettiin jollakin tavalla, joskin pääosassa vastaukset olivat hyvin lyhyitä kuten ”hyvin” tai ”jonkin verran”. Strategisen analyysin kohdalla vastausten jakauma oli suunnilleen sama. Vastauksia oli 73, mutta vain muutamassa niistä asiaa avattiin edes jonkin verran.

Olemme tehneet harmaan talouden selvitysyksikön kanssa laitoksen alueella olevista yrityksistä ja niiden riskeistä kartoituksen. Työ vaatisi aika paljon jatkojalostamista ja kehittämistä. Rajaamalla tietyt toimialat ja tekemällä yhteistyötä esim. alkoholiviranomaisten kanssa on mahdollista porautua yksittäisiin kohteisiin asti.

66 Liitetäulukko E: kohta E12.

Palaverissa käsitellään strategioiden keskeisiä tavoitteita kuten rikoshyödyn takaisinsaantia.

Jos ymmärrän tämän nyt samalla lailla, kun tämän kysymyksen tekijä, niin strateginen analyysi olisi enemmänkin hyödyksi rikoksia ennalta estettäessä. Talousrikostutkinnassa on se tilanne, että ennalta estävyyteen ei käytännössä ehditä paneutua.

*PTR, poliisin ja viraston analyysitoiminnot sekä omat analyysikoulu-
tutkijat ovat käytettävissä.*

Operatiivista analyysiä mainittiin käytettävän hieman useammin kuin toimintaympäristöanalyysiä ja strategista analyysiä. Vastaukset olivat silti pääosin korkeintaan muutaman sanan pituisia. Rikostiedustelu oli yleisimmin tunnistettu analyysin muoto. Jonkin verran yli puolet vastaajista ilmoitti, että sitä käytetään omassa yksikössä.

Hyvin vähän. Enää ei ole aikaa myöskään tulosta tuottavaan talousrikostutkinnan omaan paljastavaan tiedusteluun kuten aiemmin.

Koko poliisin ja juttukohtaisesti Tullin ja RVL:n rikostiedusteluresurssit ovat käytettävissä. Samoin kansainvälisen yhteistyön rikostiedusteluresurssit.

Myös vastaaminen muita johtamisen työkaluja koskevaan kysymykseen vaikutti hankalalta. Noin kaksi kolmasosaa vastauksista oli tyhjiä ja ”en tiedä” -tyyppisiä. Maininnat johtamisen työkalujen käytöstä liittyivät muun muassa tilannekuvien seurantaan ja yksittäisten tapausten tutkinnan menetelmiin.

*PTR-tilannekuvaa ja Harmaan talouden tilannekuvaa seurataan. Valmistu-
massa on TR-linjan prosessisuunnitelmat eri toiminnoille kuten datan käsittelemiselle, laite-etsinnälle ym. osaksi lähes aina tehtävää tutkintasuunnitelmaa.*

*Kohdevalintamenettely ja talousrikostutkinnan yhteistyöfoorumit kansallises-
ti ja kansainvälisesti.*

Lisäksi kysyttiin miten operatiivinen toiminta palvelee strategista analyysia ja suunnittelua.⁶⁷ Kaksi kolmesta vastaajasta joko arvioi toiminnan palvelevan heikosti näitä tarkoituksia tai jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen. Loput vastaukset olivat hieman kattavampia, kuten seuraavat esimerkit osoittavat.

Pyrimme välittämään tutkinnassa saatua tietoa takaisin RTA-yksikön käyttöön, jolloin ylimääräisestä tiedosta voidaan taas jatkojalostaa.

67 Liitetaulukko E: kohta E13.

Kulkevat melko tavalla omia latujaan. Suunnittelussa kysytään sektorin johtajalta tulevista tuloksista, eikä juuri muutoin.

Lähtökohtaisesti, lapiomiehen näkökulmasta, vain operatiivista toimintaa kannattaa suunnitella. Tässäkin suunnittelun on pohjattava olemassa olevaan operatiiviseen toimintaan tai suunnitteleminen on turhaa.

Strategioiden jalkauttamisesta talousrikostutkintaan saatiin aiempiin kysymyksiin verrattuna laajempia vastauksia.⁶⁸ Harmaan talouden torjuntaohjelman toimeenpanoa varten ehdotettiin viranomais- ja oppilaitosyhteistyötä, koulutusta tutkijoille, tiedotusta sekä tutkinnan kohdentamista riskisektoreihin tai rikosyhödyn määrän perusteella. Ehdotukset ennalta estävän toiminnan strategiaan liittyen olivat samansuuntaisia. Haasteiksi mainittiin esimerkiksi, että ennalta estävä toiminta vaikuttaa heikosti esimerkiksi vero- ja velallisrikoksiin ja juttuja ei päästä tutkimaan reaaliajassa.

Kyllä, jos eri viranomaiset saadaan saman strategian alle. Tämä edellyttäisi tavoitteiden yhdentämistä eri viranomaisten kanssa, jotta resursseja käytettäisiin yhdessä samansuuntaisesti. Tätä ei tällä hetkellä tapahdu.

Käytännössä mitkä tahansa strategiat tulee jalkauttaa tulossopimusmenettelyn kautta. Muutoin jäävät irrallisiksi ja ilman niiden toteuttamiselle vaadittavia resursseja.

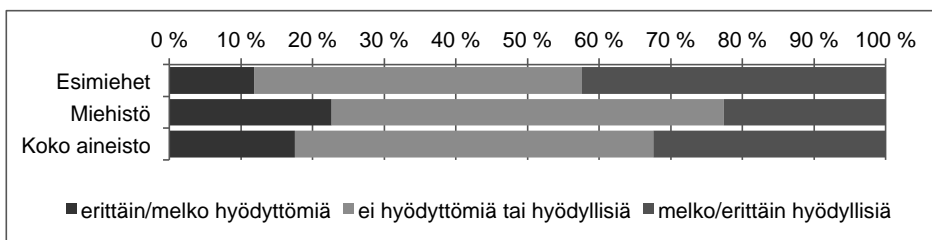
Yksityisen sektorin toimijoiden ennalta estävän työn korostaminen ja toisaalta eri yksityisen ja julkisen sektorin tahojen yhteistyön ylläpitäminen ja parantaminen aikaisemman tutkinnan aloittamisen mahdollistamiseksi – resursien niin salliessa.

Erikseen kysyttiin arvioita järjestäytyneestä rikollisuudesta ja ympäristörikollisuudesta koskevista strategioista. Ensin mainitun strategian toimeenpanossa koettiin ongelmallisena rikosten pilkkominen osiin, jolloin tuomiota ei tule järjestäytyneestä rikollisuudesta. Vastaajien arvioista kävi myös ilmi, että järjestäytyneen rikollisuuden käsite ei ulotu riittävästi talousrikostutkintaan. Järjestäytynyt rikollisuus nähtiin kuitenkin kasvavana ongelmana ja tiedustelun tarve vahvana. Lisäksi toivottiin tutkinnan kohdistamista maalihenkilöihin. Ympäristörikosten torjunnan strategian toimeenpanoa toivottiin tehostettavan tiiviimmällä yhteistyöllä ympäristöviranomaisten kanssa sekä tiedottamisen keinoin. Henkilöstön osaamisen hyödyntämiseen kiinnitettiin tässä yhteydessä huomiota siten, että juttuja pitäisi antaa tutkittavaksi kursseja käyneille tutkijoille.

68 Liitetaulukko E: kohta E14.

Varmaan voitaisiin, jos enempi tutkittaisiin suuria ympäristörikosjuttuja talousrikostutkinnassa. Nyt vähän liikutaan siellä rikkinäisen pyykkikoneen metsään viemisen tasolla näissäkin jutuissa. Jos tulee suuri ympäristöjuttu, niin aika pian lupaehdot venyvät siihen suuntaan, että juttu heikkenee tai kuolee pois kokonaan.

Kyselyn strukturoidussa osiossa kysyttiin myös talousrikostorjunnan mittareista. Kolmannes vastaajista koki talousrikostorjunnan mittarit hyödyllisinä. Vajaa viides puolestaan piti niitä hyödyttöminä.⁶⁹ Kuviosta 23 näkyy, että esimiehet suhtautuivat nykyisiin mittareihin selvästi suopeammin kuin miehistö.

Kuvio 23. Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstön arvioita talousrikostorjunnan tuloksellisuuden mittareista

Liitetaulukko E: kohta E15 (n=114).

Avokysymyksellä tiedusteltiin näkemyksiä talousrikostorjunnan tulosmittareiden kehittämisestä. Useassa vastauksessa tuli esille, että juttumäärien lisäksi myös juttujen laatu tulisi ottaa huomioon tutkittavien juttujen erilaisuuden vuoksi (n=63).⁷⁰ Myös rikoshyödyn määrä ja annetut tuomiot koettiin hyviksi mittareiksi. Reaaliaikaisuuden katsottiin kuvaavan parhaiten tutkinnan vaikuttavuutta. Toisaalta arvioitiin, että näiden juttujen tutkimiseen ei riitä resursseja vaan muita juttuja kertyy hyllyyn. Useat vastaajat mainitsivat, että tutkinta-ajat pitäisi määritellä rikosilmoituksen kirjaamisesta eikä myöhemmin määritellystä tutkinnan aloittamisesta.

Äärimmäisen tärkeää, joskin samalla hankalaa olisi kuitenkin talousrikostorjunnan todellisen vaikuttavuuden näkökulmasta mitata sitä, kuinka monessa jutussa esimerkiksi tuomituksi tulee yhtiön rekisteriin merkityn hallinnon ulkopuolisia henkilöitä. Joka tietoisesti rikokseen ryhtyy, ei varmastikaan ole yhtiössä virallisessa vastuuasemassa ilmoittautuakseen rikoksesta epäillyksi.

Tuomioiden kautta, sehän on ainoa tulos joka merkitsee. Sekä tuomiot että menetetty rikoshyöty merkitsevät.

⁶⁹ Liitetaulukko E: kohta E15 (n=114).

⁷⁰ Liitetaulukko E: kohta E16 (n=63).

Joissakin vastauksissa pohdittiin myös sitä, että muita juttuja hyödyttävää tietoa voitaisiin katsoa tulokseksi. Tiedonhallintaa kehittämällä tällaista tietoa olisi mahdollista arkistoida myös tulevia juttuja varten.

Tulisi arvioida oikeusprosessien lopputulosten eli viimekädessä KKO:n ratkaisujen valossa. Näitähän voisi analysoida ja tiedon palauttaa esitutkintaan sekä tulosmittarina että opiksi seuraavaa juttua varten.

Nykyinen tulosmittausmalli ei ilmeisesti rekisteröi niitä panostuksia, jotka hyödyttävät koko organisaatiota (erityisesti juttujen yhdistäminen, tiedustelu- luonteisen tiedon oma-aloitteinen siirtäminen eteenpäin/kirjaaminen järjestelmään). Tämä voi johtaa osaoptimointiin.

Talousrikostorjunnan yhteiskunnallisella vaikuttavuudella ymmärrettiin muun muassa lakien toimivuutta ja vaikuttavuutta, joka johtaa kansalaisten tasa-arvoisuuteen (n=70). Näin ollen väärin tekevät tuomitaan ja lakia noudattavat eivät joudu epätasa-arvoiseen asemaan, esimerkiksi yritysten kilpailutilanteessa.⁷¹

Hyvällä työllä annamme kaikille toimijoille yhtäläiset toimintamahdollisuudet (terve kilpailu) ja tuotamme tätä kautta tuloja valtion kassaan.

Tiedottamisella katsottiin olevan suuri merkitys talousrikostorjunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta. Vastajaat toivoivat talousrikosten tulevan kansalaisten tietoon tehokkaammin ja selkeämmin, jotta poliisin toiminta näkyy ja siten myös lakien noudattaminen koetaan mielekkäänä.

Tiedottamisessa on tuotava esille rikollisen toiminnan tuomittavuus ja haitta yhteiskunnalle sekä rikoshyödyn takaisinsaaminen.

Talousrikos-ilmiöistä tulisi tiedottaa kansankielellä, että ihmiset olisivat tietoisia niiden olemassaolosta ja osaisivat tunnistaa niitä, kuitenkin luomatta pelon ilmapiiriä.

Tiedottaminen luo myös Pohalle ja työntekijäjärjestöille pohjaa vaikuttaa poliittisiin päättäjiin riittävien resurssien turvaamiseen määrärahoilla.

Moni vastaaja toi esille rikoshyödyn poisottamisen tärkeyden, sillä se on käytännössä rikollisesta toiminnasta ainoa saatu hyöty ja toimii tehokkaimmin pelotteena. Ylipäätään suurin osa tähän kohtaan vastanneista henkilöistä näki talousrikostorjunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja kehittämisen painopisteet selkeästi. Talousrikostorjunta haluttiin tuoda lähemmäksi kansaa ennalta estävyyden vuoksi sekä myös poliittisen tahdon ylläpitämiseksi.

71 Liitetaulukko E: kohta E17 (n=70).

Jokaisen ilmi tulleen ja julkisuuteen päätyneen jutun osoittama kiinnijäämisriskin tehokkuus vaikuttaa suunnitelmallisten talousrikosten määrään vähentävästi.

Myös hankalimpia ja laajimpia rikoksia on selvitettävä huolimatta siitä, että siihen käytetään tavallista enemmän resursseja. On tärkeää, että on olemassa riski, että myös ns. sikariporras on vaarassa joutua vastuuseen rikoksistaan.

Kun kaikki viranomaiset ponnistelevat talousrikosten torjumiseksi ja tutkimiseksi tehokkaasti, siitä kokonaisuudesta muodostuu vaikuttavuus. Vaikuttavuutta ei ole helppo mitata pelkästään numeerisilla mittareilla.

8.3 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa kysyttiin tutkintahenkilöstön arvioita ajankohtaisista rikosilmiöistä ja niiden kehityksestä lähitulevaisuudessa sekä strategioiden ja analyysitoiminnan merkityksestä. Keskeisimmät havainnot voidaan tiivistää seuraavasti:

Ajankohtaiset rikosilmiöt

- Tietoverkkorikollisuuden, ihmissalakuljetuksen ja terrorismin arvioitiin olevan eniten yleistäviä rikosilmiöitä
- Harmaan talouden riskialoja ovat erityisesti rakennusala sekä ravintola- ja hotelliala

Strategioiden ja analyysitoiminnan merkitys

- Harmaan talouden torjuntaohjelman jalkauttamiseksi ehdotettiin viranomais- ja oppilaitosyhteistyötä, koulutusta tutkijoille, tiedotusta ja riskiperusteista tutkintaa
- Talousrikostorjunnan mittareiksi toivottiin juttujen laatua, rikoshyötyä ja tuomioita
- Talousrikostorjunnassa hyödynnetään paremmin operatiivista analyysia kuin toimintaympäristöanalyysia ja strategista analyysia
- Tiedottamisella on suuri merkitys talousrikostorjunnan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen

9 TALOUSRIKOSTUTKINNAN TILAN MUUTOS 2011–2015

9.1 Tärkeimmät muutokset vuodesta 2011

Tässä luvussa kuvataan talousrikostutkinnan tärkeimpiä muutoksia vuodesta 2011 vuoteen 2015. Tarkastelu koskee vain samana säilyneitä muuttujia ja eniten muuttuneita tietoja.⁷² Avokysymyksillä kysytyjen tietojen muutoksia ei esitetä.

Tutkintahenkilöstö ja tutkinnan organisointi

Vastaajaotos oli perustiedoiltaan samankaltainen kuin vuonna 2011. Sukupuolijakauma säilyi lähes ennallaan. Iän mukaan yli 50-vuotiaiden osuus kasvoi ja 30–49-vuotiaiden osuus vastaavasti väheni.

Vastaajien työurien kokonaiskesto poliisiorganisaatiossa piteni hieman. Poliisin talousrikostutkinnassa oli kuitenkin aikaisempaa enemmän vain muutamia vuosia työskennelleitä henkilöitä. Nykyisten tehtävien mukaan miehistön osuus lisääntyi noin 40 prosentista yli puoleen. Päällystö ja -alipäällystötehtävissä työskennelleiden osuus puolestaan väheni. Pääasiallisen perustehtävän perusteella erityisesti tutkijoiden osuus lisääntyi.

Poliisitutkintojen tarkastelussa erityisesti alipäällystötutkinnon suorittaneiden osuus pieneni. Osallistuminen talousrikoskursseille väheni ja tämä näkyi varsinkin verorikoskursseissa sekä velallis- ja kirjanpitorikoskursseissa.

Talousrikostutkintaan yli 90 prosenttia työajasta käyttäneiden osuus supistui yli puolesta alle 30 prosenttiin. Kyselyä tehtäessä loppuvuodesta 2015 Suomeen saapui poikkeuksellisen paljon turvapaikanhakijoita, minkä vuoksi poliisin resursseja ohjattiin väliaikaisesti turvapaikatutkintaan (Poliisin vuosikertomus 2015). Tämä on osaltaan voinut vähentää talousrikostutkintaan käytettyä työaikaa. Ylitöitä tehneitä vastaajia oli vähemmän kuin edellisellä kerralla.

Poliisin hallintorakenteen uudistus oli vaikuttanut työtehtäviin kahdeksalla prosentilla vastaajista kun viimeksi tämä osuus oli 13 prosenttia. Poliisihallituksen harjoittama talousrikostorjunnan ohjaus miellettiin negatiivisemmaksi kuin edellisellä kerralla. Ohjauksen hyväksi arvioineiden osuus väheni noin kolmanneksesta neljännekseen.

Tutkinnan organisoinnin muutosta yksikön sisällä kuvaa se, että yksin työskentelevien osuus kasvoi ja vastaavasti ryhmässä työskentelevien osuus väheni selvästi. Vuonna 2011 tutkintaprosessin kehittämistä koskevissa kysymyksissä toivottiin erityisesti yhteistyön kehittämistä yksikön sisällä, mutta vastausten perusteella tilanne ei näytä kehittyneen tähän suuntaan.

⁷² Muutosten suuruus prosenttiyksikköinä on merkitty niihin liitetaulukoihin, joissa vuosien 2011 ja 2015 tiedot ovat vertailukelpoisia.

Juttujen priorisoinnin arvioinnissa oli mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja. Kaikkien priorisointiperusteiden osuus kasvoi ainakin jonkin verran, joten vastaajat olivat siis valinneet entistä useammin monta vaihtoehtoa. Juttujen priorisointi vaativuusluokituksen mukaan lisääntyi vähemmän kuin muiden perusteiden mukaan. Vastaajat osallistuivat entistä useammin juttujen jakamiseen yksikössään. Tutkijan työkuormitus oli yhä yleisempi juttujen jakoperuste.

Yksikön resurssitilanne nähtiin selvästi positiivisempänä kuin vuonna 2011. Resurssija piti riittävinä puolet vastaajista, kun viime kerralla tätä mieltä oli vajaa neljännes. Myönteinen kehitys liittyy pääosin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan osoitettuun lisärahoitukseen.

Talousrikostutkintaan kohdennetun lisärahoituksen määräaikaaisuudesta huolimatta valtaosa tutkintahenkilöstöstä oli vakituisessa virassa. Tosin määräaikaisten vastaajien osuus koko henkilöstöstä kasvoi hieman.

Tutkinnan sisältö ja tutkintayhteistyö

Kannanotot väittämiin esitutkintaprosessista säilyivät samansuuntaisina kuin edellisessä kyselyssä. Kuitenkin vastaajat osallistuivat enemmän tutkintasuunnitelmien laadintaan ja tutkintasuunnitelmat aikataulutettiin entistä harvemmin tutkinnan alkaessa. Lisäksi rikosnimikkeet muuttuivat hieman harvemmin.

Poliisin pakkokeinojen käyttö talousrikosjuttujen tutkinnassa väheni edelliskerrasta. Suurimmat muutokset koskivat kiinniottoa, pidättämistä, vangitsemista sekä suunnitelmallista ja teknistä tarkkailua.

Juttujen monimutkaisuutta, niiden rajaamista tutkittaviksi kokonaisuuksiksi ja asiakirja-aineiston laajuutta ei nähty niin usein ongelmaksi kuin edellisessä kyselyssä. Myös juttujen maantieteellinen hajanaisuus, julkisuuskysymykset ja rikosyhödyn jäljittäminen olivat huolenaiheena jonkin verran aikaisempaa harvemmin.

Esitutkintaa koskevien havaintojen perusteella talousrikostutkinnassa voidaan nähdä ehkä enemmän positiivista kuin negatiivista kehitystä. Positiiviset seikat liittyvät erityisesti siihen, että tutkinnan organisointi on parantunut ja juttujen vaikeaselkoisuus vähentynyt. Pakkokeinojen käytön väheneminen voi viitata joko juttujen ominaispiirteiden muutoksiin tai sitten toimintalinjan muuttamiseen esimerkiksi resurssisyydestä.

Tutkintayhteistyötä koskevassa osuudessa selvitettiin yhteistyötahoja ja yhteistyön muotoja sekä erikseen yhteistyötä syyttäjän kanssa. Poliisin keskeisimpiä yhteistyötahoja talousrikosjuttujen tutkinnassa olivat edellisen tutkimuksen tapaan verohallinto, pankit, ulosotto, syyttäjät ja pesänhoitajat.

Vastaajien näkemykset esitutkintaprosessin sujuvuudesta ja yhteistyöstä esitutkinnan aikana olivat samansuuntaisia kuin edellisellä kerralla. Tosin yhteistyö ulosottoviranomaisten kanssa oli hieman vähentynyt. Muutoin vastauksissa kiinnittää huomiota pankkitiedustelujen lisääntyminen. Tutkintaprosessi viivästyy aikaisempaa harvemmin pankkitiedustelujen, verotusmenettelyn sekä virka- ja oikeusapupyynnöiden vuoksi.

Entistä suurempi osa vastaajista ilmoitti, että syyttäjä on mukana esitutkinnassa heti alkuvaiheesta lähtien mutta yhä harvemmin mukana laatimassa kirjallista tutkintasuunnitelmaa. Syyttäjä antoi palautetta tutkintasuunnitelmasta useammin kuin edellisen kyselyn mukaan. Lisäksi syyttäjän perehtyminen juttuihin oli parantunut.

Muita tuloksia

Kysymykset talousrikostutkinnan henkilöstöstä ja osaamisen kehittamisestä keskittyivät muun muassa kielitaitoon, koulutustarpeisiin, työtyytyväisyyteen ja työmotivaatioon sekä urasuunnitelmiin. Vastaajien koulutustarpeiden suhteen tilanne muuttui edelliskerrasta siten, että lisäkoulutukseen pääsy näyttää jonkin verran vaikeutuneen. Työmotivaation osalta nykyisiä tehtäviään motivoituneesti hoitaneiden osuus väheni selvästi. Työpaikan vaihtoaikeet poliisiorganisaation sisällä lisääntyivät ja lähivuosina mahdollisesti eläkkeelle jääviä oli enemmän kuin vuoden 2011 kyselyssä. Talousrikostutkinnassa työskentelevien työhön pyrittiin vaikuttamaan epäasiallisilla keinoilla poliisiorganisaation ulkopuolelta entistä harvemmin.

Strategisia näkökohtia talousrikostutkintaan koskeneessa luvussa tarkasteltiin yhtäältä ajankohtaisia rikosilmiöitä sekä toisaalta strategioiden ja analyysitoiminnan merkitystä. Jälkimmäisenä mainittuja kokonaisuuksia koskevat kysymykset tulivat mukaan vasta vuonna 2015, joten niiden tietoja ei voida verrata edelliseen tutkimukseen.

Vastaajien arviot EU:n määrittelemien vakavan rikollisuuden ilmiöiden kehityksestä muuttuivat suuresti vuodesta 2011 vuoteen 2015. Vuonna 2015 tietoverkkorikollisuus, ihmissalakuljetus, rahanpesu, terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus kuuluivat vastaajien mukaan eniten tulevaisuudessa yleistyviin rikosilmiöihin. Vuoden 2011 verrattuna näistä lisääntyi eniten terrorismin ja ihmissalakuljetuksen painoarvo. Muista rikosilmiöistä naisten ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön sekä asekaupan arvioitiin lisääntyvän eniten. Järjestäytynyt rikollisuus oli ainoa rikosilmiö, jonka yleistymistä ennakoineiden osuus kääntyi laskuun.

9.2 Keskeiset havainnot

Tässä luvussa kuvattiin talousrikostutkinnan muutoksia vuosina 2011–2015. Tarkastelu koski kaikkia lukujen 4–8 aiheita eli tutkinnan organisointia, sisältöä, tutkintayhteistyötä, henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia sekä eräitä strategiseen ajatteluun liittyviä näkökohtia. Keskeiset muutokset edellisestä tutkimuksesta voidaan tiivistää seuraavasti:

Tutkintahenkilöstö ja tutkinnan organisointi

- Vastaajien koostumus oli samankaltainen kuin edellisellä kerralla mutta keski-ikä hieman nousi ja miehistön osuus kasvoi
- Suurempi osa tutkintatyöstä käytettiin muiden kuin talousrikosjuttujen tutkintaan
- Poliisihallituksen harjoittama talousrikostorjunnan ohjaus miellettiin negatiivisemmaksi
- Yksin työskentelevien osuus kasvoi ja ryhmässä työskentelevien osuus väheni
- Osallistuminen juttujen jakamiseen lisääntyi ja tutkijan työkuormitus oli yleisempi juttujen jakoperuste
- Yksikön resurssitilanne nähtiin selvästi positiivisempänä

Tutkinnan sisältö ja tutkintayhteistyö

- Osallistuminen tutkintasuunnitelmien laadintaan lisääntyi, suunnitelmat aikataulutettiin harvemmin ja rikosnimikkeet muuttuivat hieman harvemmin
- Pakkokeinojen käyttö talousrikosjuttujen tutkinnassa väheni
- Pankkitiedustelut hidastivat tutkintaa harvemmin kuten myös verotusmenettely sekä virka- ja oikeusapupyynnöt
- Syyttäjä tuli useammin mukaan tutkintaan alkuvaiheessa, antoi useammin palautetta suunnitelmasta ja osallistui harvemmin kirjallisen tutkintasuunnitelman laadintaan

Muita tuloksia

- Lisäkoulutukseen pääsy vaikeutui jonkin verran
- Tehtävistään motivoituneiden osuus supistui runsaasti
- Työpaikan vaihtoaiheet poliisiorganisaation sisällä vähenivät
- Epäasiallinen vaikuttaminen poliisiorganisaation ulkopuolelta väheni
- Entistä useampi vastaaja uskoi terrorismin ja ihmissalakuljetuksen lisääntyvän

10 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustehtävä

Tutkimuksessa tarkasteltiin poliisin talousrikostutkinnan tilaa vuoden 2015 lopulla. Siinä selvitettiin tutkintahenkilöstöä, tutkinnan organisointia ja sisältöä sekä tutkintayhteistyötä. Lisäksi arvioitiin työn sisältöön liittyviä tekijöitä, toimintaympäristön muutoksia sekä analyysimenetelmien hyödyntämistä. Edellinen vastaava kysely tehtiin vuonna 2011.

Tutkimuksen kohdejoukkona olivat poliisin talousrikostutkinnassa työskentelevät henkilöt. Elektroninen kysely lähetettiin vuoden 2015 lokakuussa yhteensä 407 henkilölle, joiden sähköpostiosoitteet saatiin Poliisihallitukselta. Kolmen muistutusviestin jälkeen vastauksia kertyi yhteensä 208. Lopullinen vastausprosentti oli 51, kun se edellisellä kerralla oli 38.

Tiedot raportoitiin pääosin koko aineistosta. Lisäksi verrattiin esimiesten ja miehistön näkemyksiä tutkinnan tilasta vuonna 2015 sekä keskeisiä eroja vuosien 2011 ja 2015 aineistoissa.

Poliisin tietoon tullut talousrikollisuus tilastojen valossa

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstö käsittelee pääasiassa poliisiasiain tietojärjestelmässä (Patja) talousrikosjuttuiksi luokiteltuja juttuja. Ne sisältävät enimmäkseen verorikoksia, kirjanpitorikoksia, velallisen rikoksia, rekisterimerkintärikoksia ja petoksia. Lisäksi talousrikollisuuteen kuuluu runsaasti muutakin talouteen kytkeytyvää rikollisuutta.

Poliisille ilmoitettujen talousrikosjuttujen määrä lisääntyi vuosina 2010–2016 noin 1600:sta yli 2000:een. Tämä kasvu on heijastunut myös päätettyjen ja avoimien juttujen määrään. Arvioidut rikosvahingot ilmoitetuissa jutuissa ovat vaihdelleet 2010-luvulla runsaasta 130 miljoonasta yli 260 miljoonaan euroon. Tutkinnassa haltuun saadun omaisuuden vuosittainen määrä on vaihdellut vajaasta 15 miljoonasta lähes 50 miljoonaan euroon. Kertyneiden rikoshyötyjen pienin arvo on vuodelta 2016.

Talousrikosjuttujen määrä kuvaa rikollisuuden määrän ohella myös tutkintaorganisaation kykyä paljastaa ja käsitellä juttuja. Juttujen rahamäärät vaihtelevat huomattavasti eri vuosina ja jopa yksittäiset suuret rikostapaukset vaikuttavat niihin.

Talousrikostutkinnan tila vuonna 2015

Yleiskuva

Poliisin talousrikostutkinnan henkilöstöstä kolme neljäsosaa on miehiä, ja henkilöstön keski-ikä on 45 vuotta. Poliisin perustutkinto on yli neljällä vastaajalla viidestä. Työuraa poliisiorganisaatiossa on kertynyt keskimäärin 19 vuotta ja talousrikostutkinnassa kahdeksan vuotta. Esimiestehtävissä työskentelee 45 prosenttia ja muissa tehtävissä 55 prosenttia vastaajista.

Talousrikostutkinnan tärkeimpiä menestystekijöitä ovat osaaminen, johtaminen ja onnistunut viranomaisyhteistyö. Henkilökohtaista osaamista korostaa se, että pääosa tutkinnasta on usein yksin tehtävää työtä. Johtamisessa asajohtamista pidettiin yleisesti parempana kuin henkilöstöjohtamista. Johtamista omassa yksikössä arvostettiin enemmän kuin koko poliisihallinnossa.

Talousrikostorjunnalle viime vuosina myönnetyn lisärahoituksen positiiviset vaikutukset näkyvät vastaajien arvion mukaan muun muassa juttujen käsittelyn sujuvuudessa, rikoshyödyn kertymisessä ja reaaliaikaisessa tutkinnassa. Lisärahoituksen lopettaminen johtaisi henkilöstön vähenemiseen ja tutkinnan ruuhkautumiseen.

Esitutkinnassa verottajan tutkintapyyntöjä pidettiin laadukkaimpina. Pesänhoitajien ja muiden tahojen tutkintapyynnöissä nähtiin kehitettävää. Pääosa vastaajista seuraa tutkimiansa juttujen etenemistä eri oikeusasteissa. Esitutkinnan ja koko oikeusprosessin sujuvuutta voisi parantaa tehostamalla viranomaisyhteistyötä.

Valtaosa vastaajista pitää poliisin tiedonsaantioikeuksia sekä toimivaltuuksia pakkokeinoin riittävinä. Selvästi eniten käytettyjä pakkokeinoja ovat takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen. Myös henkilötuntemerkkien ottaminen ja DNA-tunnisteiden määrittäminen on varsin yleistä.

Poliisin yleisimpiä yhteistyökumppaneita talousrikostutkinnassa ovat verohallinto, pankit, ulosottoviranomaiset, syyttäjät ja pesänhoitajat. Yhteistyö erityisesti veroviranomaisten kanssa on toimivaa. Eniten tutkintaprosessia hidastaa vastausten saaminen pankkitiedusteluihin.

Talousrikosjutuissa toimii syyttäjänä useimmiten talousrikoksiin erikoistunut syyttäjä. Poliisin ja syyttäjän yhteistyö talousrikostutkinnassa on tiivistä ja sujuvaa. Syyttäjä perehtyy juttuihin yleensä riittävästi mutta voisi antaa niistä useammin palautetta.

Suurimmalla osalla vastaajista on mahdollisuus päästä lisäkoulutukseen kehittämään osaamistaan. He haluaisivat opiskella muun muassa kieliä, talousasioita, tutkintamenetelmiä ja ympäristöasioita.

Valtaosa vastaajista on tyytyväisiä työhönsä. Työssä on hyvää itsenäisyys ja haasteellisuus, huonoa taas yksinäisyys ja juttujen työläys. Työpaikan vaihtoaiheet ovat harvinaisia ja liittyvät usein työn mielekkyyteen ja johtamiseen. Pääosa vastaajista on suositellut jollekin työtä talousrikosyksikössä. Monet voisivat jatkaa työskentelyä poliisissa jossakin muodossa eläkkeellä ollessaan.

Vakavista rikosilmiöistä vastaajat uskoivat eniten tietoverkkorikollisuuden, ihmissalakuljetuksen ja terrorismin yleistymiseen Suomessa lähivuosina. Vähiten

ilmiön yleistymiseen uskottiin asekaupan kohdalla. Suomessa vastaajat arvioivat harmaan talouden tärkeimmiksi riskikohteiksi rakennusalan sekä hotelli- ja ravintola-alan.

Poliisin toimintastrategioiden jalkauttamiseksi ehdotettiin viranomais- ja oppilaitosyhteistyötä, koulutusta tutkijoille, tiedotusta, sekä riskien tai rikoshyödyn määrän perusteella kohdistettua tutkintaa. Tiedottamisella nähtiin olevan suuri merkitys myös talousrikostorjunnan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Talousrikostorjunnan tulostittareiksi toivottiin juttujen laatua, rikoshyötyä ja oikeuden tuomioita.

Keskeiset erot esimiesten ja miehistön näkemyksissä

Esimiehillä oli käsiteltävänä keskimäärin enemmän juttuja kuin miehistöllä. Esimiehet työskentelivät miehistöön verrattuna useammin ryhmässä ja osallistuiivat enemmän reaaliaikaiseen tutkintaan. Lisäksi esimiehet arvioivat myönteisemmin Poliisihallituksen harjoittamaa talousrikostorjunnan valtakunnallista ohjausta.

Esimiesten mukaan tutkintasuunnitelmia olisi hyödynnettävä laajemmin esitutkinnassa. Esimiehet osallistuvat enemmän tutkintasuunnitelmien laadintaan ja arvioivat tutkinnan organisoinnin useammin tehokkaaksi. Miehistö laatii enemmän esitutkintapöytäkirjoja ja pitää useammin tutkintapyyntöjä hyvin valmisteltuina.

Esimiesten vastauksissa korostui miehistöä enemmän sähköisen esitutkintapöytäkirjan edut. Lähes kaikkia pakkokeinoja käytetään laajemmin esimiesten kuin miehistön mielestä. Esimiehet näkivät miehistöä useammin puutteita asiakirja-aineistossa ja hankaluuksia julkisuuskysymyksissä.

Esimiehet tekevät miehistöä useammin yhteistyötä ulosottoviranomaisten ja vrottajan kanssa. Esimiesten mukaan on yleisempää, että syyttäjä on esitutkinnassa mukana jo alkuvaiheessa, suunnitelmassa rajataan esitutkintaa ja syyttäjä on perehtynyt suunnitelmaan. Lisäksi esimiehet arvioivat miehistöä useammin, että virka- ja oikeusapupyynnöt ja epäiltyjen menettely hidastavat tutkintaa.

Miehistössä oli enemmän työhönsä tyytymättömiä ja vähemmän työstään motivoituneita kuin esimiehissä. Esimiehet puolestaan kokivat useammin työnsä emotionaalisesti raskaaksi tai itsensä loppuun palaneeksi. Esimiehet suhtautuivat selvästi myönteisemmin työn jatkamiseen eläkkeellä kuin miehistö.

Rikosilmiöiden kehityksen ennakoinnissa esimiehet näkivät enemmän riskejä erityisesti terrorismissa, ihmissalakuljetuksessa ja korruptiossa kuin miehistö. Strategioita ja analyysejä koskevat kysymykset esitettiin vain esimiehille, joten näiltä osin näkemyksiä ei voi verrata.

Talousrikostutkinnan muutoksia vuosina 2011–2015

Vastajaotos oli perustiedoiltaan varsin samankaltainen kuin vuonna 2011. Sukupuolijakauma säilyi lähes ennallaan ja keski-ikä hieman kasvoi. Työurien kokonaiskesto piteni vähän. Miehistön osuus henkilöstöstä lisääntyi selvästi.

Poliisitutkinnoista alipäälystötutkinnon merkitys väheni. Talousrikoskursseilla oli käyty vähemmän, mikä näkyi verorikoskursseissa sekä velallis- ja kirjanpitorikoskursseissa.

Talousrikostutkintaan yli 90 prosenttia työajasta käyttävien osuus väheni muiden tehtävien lisääntyttyä. Ylitöitä tehneitä vastaajia oli vähemmän kuin edellisellä kerralla.

Poliisin hallintorakenteen uudistus oli vaikuttanut työtehtäviin pienemmällä osalla vastaajista kuin vuonna 2011. Talousrikostorjunnan valtakunnallinen ohjaus miellettiin aikaisempaa negatiivisemmäksi.

Tutkinnassa ryhmätyön merkitys väheni selvästi. Vastaajat osallistuivat entistä useammin juttujen jakamiseen yksikössään, ja tutkijan työkuormitus oli yhä yleisempi jakoperuste.

Yksikkönsä resurssitilannetta positiivisena pitäneiden vastaajien osuus lisääntyi olennaisesti. Myönteinen kehitys liittyy talousrikostorjuntaan osoitettuun lisärahoitukseen. Samasta syystä määräraikaisten työntekijöiden osuus kasvoi.

Arviot esitutkintaprosessista säilyivät samansuuntaisina. Kuitenkin vastaajat osallistuivat useammin tutkintasuunnitelmien laadintaan. Rikositnimikkeet muuttuivat aikaisempaa vähemmän tutkinnan kuluessa.

Poliisin pakkokeinojen käyttö talousrikosjuttujen tutkinnassa väheni. Suurimmat muutokset koskivat kiinniottoa, pidättämistä, vangitsemista sekä suunnitelmallista ja teknistä tarkkailua.

Juttujen monimutkaisuutta, niiden rajaamista ja asiakirja-aineiston laajuutta ei nähty yhtä usein ongelmaksi kuin edellisessä kyselyssä. Myös juttujen maantieteellinen hajanaisuus, julkisuuskytymykset tai rikosyhödyn jäljittäminen olivat harvemmin huolenaiheena.

Poliisin keskeisimpiä yhteistyötahoja talousrikostutkinnassa olivat edellisen tutkimuksen tapaan verohallinto, pankit, ulosottoviranomaiset, syyttäjät ja pesänhoitajat. Arviot esitutkintayhteistyöstä olivat säilyneet samankaltaisina. Kuitenkin pankkitiedustelut lisääntyivät ja yhteistyö ulosottoviranomaisten kanssa hieman väheni. Tutkinta viivästyy entistä harvemmin pankkitiedustelujen, verotusmenettelyn tai virka- ja oikeusapupyyntöjen vuoksi.

Yhä suurempi osa vastaajista ilmoitti, että syyttäjä on mukana esitutkinnan alusta lähtien mutta entistä harvemmin laatimassa kirjallista tutkintasuunnitelmaa. Syyttäjä perehtyi juttuihin paremmin ja antoi enemmän palautetta tutkintasuunnitelmasta.

Pääsy lisäkoulutukseen näyttää hieman vaikeutuneen. Tehtäviään motivoituneesti hoitaneiden henkilöiden osuus väheni olennaisesti ja työpaikan vaihtoaiheet poliisiorganisaatiossa lisääntyivät. Eläkkeelle lähivuosina mahdollisesti jääviä oli entistä enemmän. Epäasiallinen vaikuttaminen tutkintaan poliisiorganisaation ulkopuolelta oli vähentynyt.

Vastaajien arviot EU:n määrittelemien vakavan rikollisuuden ilmiöiden kehityksestä muuttuivat suuresti. Etenkin terrorismin ja ihmisalakuljetuksen mutta myös naisten ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön sekä asekaupan lisääntymistä ennakoiden osuus lisääntyi.

Johtopäätöksiä ja pohdintaa

Hallintorakenteet ja toimintaresurssit

Poliisiorganisaatio on viime vuosina käynyt läpi useita rakenteellisia muutoksia. Vuoden 2014 alussa toteutettiin poliisin hallintorakennemuutoksen kolmas vaihe, mikä vähensi yksiköiden määrää ja muutti niiden toimintaa.

Tämän viimeisimmän muutoksen vaikutuksia ei ole vielä selvitetty laajasti. Talousrikostutkinnan näkökulmasta positiivisena voidaan pitää kuitenkin sitä, että organisaatiomuutoksen vaikutukset työtehtäviin olivat vähentyneet. Lisäksi miehistön osuus talousrikostutkinnassa oli lisääntynyt, mikä vastaa muutoksen keskeisiä tavoitteita.

Toimintaresurssit ja niiden riittävyys ovat jatkuvasti puheenaiheena sekä poliisiorganisaatiossa yleensä että myös talousrikostutkinnassa. Talousrikostutkinnan henkilöstön mielestä resurssitilanne oli korjaantunut selvästi vuosina 2011–2015. Tähän on osaltaan vaikuttanut talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan kohdennettu lisärahoitus.

Lisämäärärahan vaikutukset näkyvät poliisin valtakunnallisista tilastoista muun muassa siten, että päätettyjen juttujen määrä on kasvanut viime vuosina. Tuoreimpiin tilastoihin vuodelta 2016 sisältyy kuitenkin huolestuttavia piirteitä: avoimien juttujen määrä on lisääntynyt ja rikoshyödyn kertymä on vähentynyt olennaisesti. Toisaalta myös rikosvahingot olivat alhaisella tasolla vuonna 2016. Lisämäärärahan kohdentamista talousrikostutkintaan on perusteltu muun muassa sillä, että jutturuuhkia saataisiin purettua ja rikoshyötyä kasvatettua. Henkilöstöresurssien lisäys ei välttämättä lisää tuloksellisuutta, mikäli yksiköt eivät osaa kriittisesti arvioida omaa osaamistaan ja kehittymistarpeita.

Tutkintaprosessi ja yhteistyösuhteet

Talousrikostutkintaa ohjataan yhtäältä valtakunnallisesti ja toisaalta yksikön sisällä. Ohjauksen kehittämisehdotukset koskivat erityisesti johtamista ja tulostittareita. Johtamisen puolella nähtiin eniten kehitettävää henkilöjohtamisessa. Nykyisten tulostittareiden arvioitiin kannustavan tutkimaan nopeita ja yksinkertaisia juttuja. Siksi pitäisi painottaa muitakin näkökulmia kuten riskikohteita, juttujen laatua, rikoshyötyä ja annettuja tuomioita. Rikoshyödyn jäljittämisen organisointiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Tutkinnan sisällössä on ollut positiivista se, että tutkinnan organisointi on parantunut ja vaikeaselkoisuus vähentynyt. Pakkokeinoja ja poliisin toimintavaltuuksia pidettiin yleisesti riittävinä. Epäillyn asemaa suojaavien ihmisoikeuksien katsottiin vahvistuneen jo tarpeeksi.

Talousrikostutkinnassa poliisin keskeiset yhteistyösuhteet verottajan, syyttäjän, pankkien, ulosoton ja pesänhoitajien kanssa ovat pääosin vakiintuneita ja toimivia. Kehittämistä nähtiin muun muassa siinä, että tutkintapyynnöt eivät saisi olla liian

yleispiirteisiä. Pankkitiedustelut tulisi saada sähköisesti kaikista pankeista. Syyttäjille toivottiin lisää resursseja, ja heiltä odotettiin enemmän henkilökohtaisia tapauksia ja palautetta tutkinnan sujumisesta.

Työssä jaksaminen ja työmotivaatio

Talousrikostutkinnan henkilöstö on ollut tyytyväisiä työhönsä, joskin tilanne on muuttunut hieman heikompaan suuntaan. Huolestuttavana voidaan pitää sitä, että motivaatio hoitaa nykyisiä työtehtäviä vähenee ja työpaikan vaihtoaikheet lisääntyvät. Molemmat voivat olla orastavia merkkejä työssä viihtymisen vähenemisestä.

Talousrikostutkinnan perustyö on pääosin yksin tehtävää työtä. Yksikön sisäisen yhteistyön vahvistamista toivottiin sekä vuonna 2011 että vuonna 2015. Käytännössä tilanne on kehittynyt vastakkaiseen suuntaan. Myös tämä voi vaikuttaa työssä viihtymiseen.

Kyselyn teettämisen aikoihin vuoden 2015 lopulla ei ollut vielä varmistunut, että talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan lisämäärärahoitusta jatkettaisiin seuraavana vuonna, mikä heijastui huolena vastauksissa. Huolenaiheet liittyivät tulevan resurssitilanteen lisäksi muun muassa tutkinnan sujumiseen ja työkuormitukseen.

Havainnot vakavammista työhyvinvoinnin ongelmista osoittavat, että miehistön ja esimiesten kokemukset poikkeavat toisistaan. Esimiehiin verrattuna miehistöllä korostuivat tyytymättömyys työhön ja motivaatio-ongelmat. Työn emotionaalisen raskauden ja loppuun palamisen kokemukset olivat puolestaan yleisempiä esimiehillä. Eri ryhmille olisikin räätälöitävä osin erilaisia keinoja työssä jaksamisen ja työmotivaation ylläpitämiseksi ja parantamiseksi.

Talousrikostutkinnasta jää lähivuosina runsaasti henkilöstöä eläkkeelle. Eläköityminen painottuu esimiehiin. Talousrikostutkinnan johtamisosaamisen jatkuvuus olisi tarpeen varmistaa koulutuksen suunnittelussa.

Tiedon hyödyntäminen ja tutkimustarpeet

Tietoon perustuva päätöksenteko valtionhallinnossa ja tietojohdoinen toiminta poliisiorganisaatiossa ovat jo kauan esillä olleita johtamisen ja toiminnanohjauksen välineitä. Perusajatuksena on tuoda luotettavasti dokumentoitua tilasto-, tutkimus- ja analyysitietoa päätöksenteon ja johtamisen perustaksi.

Talousrikostutkinnan henkilöstöltä pyydettiin arvioita muun muassa toimintaympäristön seurannasta, strategisesta ja operatiivisesta analyysistä sekä rikostiedustelusta. Tietämys näistä toimintaa tukevista menetelmistä ja tietojenkeruun mahdollisuuksista vaikuttaa kohtalaisen kapea-alaiselta. Tämä koskee erityisesti toimintaympäristön seurantaa ja strategisen analyysin menetelmiä. Uudistettu poliisikoulutus antaa jatkossa aikaisempaa paremmat valmiudet näiden menetelmien hyödyntämistä varten.

Talousrikostutkinnassa on huomioitava nykyistä paremmin toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia, mikä vaikuttaa muun muassa tutkinnan organisointiin, osaamisvaatimuksiin ja tutkintaprosessien kehittämiseen. Talousrikostutkintaan liittyviä tulosmittareita ja tuloksia pitäisi pystyä analysoimaan nykyistä paremmin. Samalla talousrikostutkintaan liittyviä mittareita pitäisi pystyä kehittämään siten, että syntyisi nykyistä parempi kuva talousrikostorjunnan vaikuttavuudesta.

Talousrikostutkinnan kenttä muuttuu jatkuvasti, joten säännöllisen seurannan avulla saadaan arvokasta perustietoa poliisitoiminnan- ja koulutuksen sekä strategisen suunnittelun tueksi. Talousrikostutkinnan tilaa kuvaava kysely kannattaa jatkosakin teettää neljän vuoden välein ottamalla kysymyksissä huomioon vakioteemojen lisäksi myös kulloinkin ajankohtaisia aiheita. Aihepiirin erillisteemoista esimerkiksi rikosyhödyn perintä, toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittaaminen, tutkinnan johtamisen haasteet ja tutkintahenkilöstön työhyvinvointi olisivat tärkeitä erillistutkimusten teemoja.

SUMMARY AND CONCLUSIONS

Suvi-Tuuli Mansikkamäki, Terhi Kankaanranta, Mika Ranki & Vesa Mutttilainen

Economic crime investigation by the police in 2015. Results of the survey among investigation staff in Finland

Research task

The research examined the state of economic crime investigation by the police in late 2015. It described the investigative personnel, the organisation and contents of the investigation as well as the investigation co-operation. The research also included an assessment of the contents of the work, changes in the operating environment, and the utilisation of analysis methods. The previous such survey was carried out in 2011.

The target group of the survey comprised police personnel who perform economic crime investigations. The electronic survey was sent in October 2015 to a total of 407 persons, whose e-mail addresses were obtained from the National Police Board. After three reminder messages, a total of 208 responses were received. The final response percentage was 51, while it was 38 for the previous survey.

The results, for the most part, were reported for the entire data set. The views of the officers and constables on the state of investigation in 2015 were also compared, as well as the key differences between the data sets from 2011 and 2015.

Economic crime reported to the police in the light of statistics

Police personnel in economic crime investigation mainly handle cases categorised as economic crime cases in the National Police Information System (Patja): They mostly comprise tax offences, accounting offences, offences by debtors, registration offences, and frauds. Economic crime also includes a large amount of other economy-related crime.

The number of economic crime cases reported to the police increased from 2010 to 2016 from around 1,600 to over 2,000. This growth has also reflected on the number of closed and open cases. The estimated criminal damages in the reported cases have varied in the 2010s from somewhat over EUR 130 million to over EUR 260 million. The annual amount of property seized during investigation has varied from under EUR 15 million to almost EUR 50 million. The lowest estimated value of seized criminal damages is from 2016.

In addition to the amount of crime, the number of economic crime cases also indicates the ability of the investigating organisation to uncover and handle cases. The monetary amounts of the cases vary significantly from year to year, and even major individual cases can affect them.

The state of economic crime investigation in 2015

Overview

Three-quarters of police personnel working in economic crime investigation are male, and the personnel's average age is 45 years. Over four respondents in five have a vocational qualification in police studies. On average, the length of their career in the police organisation is 19 years, which include an average of 8 years in economic crime investigation. Of the respondents, 45 per cent work in managerial duties (officers), while 55 per cent work in other duties (constables).

The most important success factors of economic crime investigation are competence, leadership and successful co-operation with the authorities. Personal competence is emphasised by the fact that a majority of the investigation is often performed alone. With regard to leadership, HR management was commonly considered to be quite challenging. Management in the respondents' own units was valued more highly than in the entire rest of the police administration.

According to the assessment of the respondents, the positive effects of the additional funding granted to economic crime prevention in recent years are visible in, for example, the smoothness of case handling, seizures of criminal proceeds, and real-time investigation. Ending this additional funding would lead to personnel reductions and the investigations becoming congested.

In pre-trial investigations, requests for investigation from the tax administration were considered to be of the highest quality. Requests for investigation from estate administration and others were seen to have room for improvement. A majority of the respondents follow up on the progress of their cases in different court instances. The smoothness of pre-trial investigation and the entire judicial process could be improved by increasing the efficiency of co-operation between authorities.

A majority of the respondents consider the rights of the police to obtain information and their authority to use coercive measures to be sufficient. Clearly the most used coercive measures were seizure and copying of documents. Recording a personal description and creation of DNA profiles are also quite common.

The most common co-operation partners of the police in economic crime investigation are the tax administration, banks, enforcement authorities, prosecutors and estate administrators. Co-operation with the tax authorities, in particular, works well. The investigative process is slowed down the most by waiting for responses to queries made to banks.

The prosecutor in economic crime cases is often one who specialises in economic crime. Co-operation between the police and the prosecutor in economic crime investigation is close and smooth. The prosecutors usually sufficiently familiarise themselves with the cases, but could give feedback on them more often.

The majority of the respondents have the option to enroll in further training to improve their competence. They wish to study, for example, languages, economic matters, investigative methods and environmental matters.

The majority of the respondents are satisfied with their job. The positive aspects of the work are its independence and challenging nature, while the negative aspects are loneliness and how laborious the cases are. Intentions to change jobs are rare, often connected to the meaningfulness and management of the work. A majority of the respondents have recommended someone to work in the economic crime unit. Many could continue working for the police in some regard when retired.

On the matter of serious crime phenomena, the respondents believe that cyber crime, human trafficking and terrorism are most likely to increase in Finland in the near future, while weapons trade was thought to be the least likely to increase. The respondents assessed the major risk areas of the grey economy in Finland to be the construction sector and the hotel and restaurant sector.

Means suggested for putting the police's operational strategy into practice included co-operation between authorities and educational institutes, training of investigators, communications, and investigation targeted at risk areas or based on the amount of criminal proceeds. Communications were seen to have a large impact on the social effectiveness of economic crime prevention as well. The desired key performance indicators for economic crime prevention were the quality of the cases, criminal proceeds and court sentences.

Key differences between the views of officers and constables

The officers on average had more cases in process than the constables. The officers worked in groups more often than the constables and participated more in real-time investigation. The officers also had more positive estimates for the national economic crime investigation supervision done by the National Police Board.

According to the officers, investigation plans should be utilised more extensively in pre-trial investigations. The officers participate more in the preparation of investigation plans and are more likely to assess the organisation of investigation to be efficient. The constables prepare more pre-trial investigation reports and are more likely to consider requests for investigation to be well prepared.

The benefits of an electronic pre-trial investigation record was emphasised in the responses of the officers to a greater degree than in those of the constables. Almost all coercive measures were used more extensively in the opinion of the officers than in that of the constables. The officers saw deficiencies in the document materials and difficulties in publicity matters more often than the constables.

The officers co-operate with enforcement authorities and the tax authorities more often than the constables. According to the officers, it is more common that the prosecutor is involved early on in the pre-trial investigation, that the pre-trial investigation is limited in the plan, and the prosecutor is familiar with the plan. The officers are also more likely than the constables to consider executive and legal assistance and the actions of the suspects to slow down the investigation.

The constables were more often dissatisfied with their jobs and less motivated in their jobs than the officers, while the officers were more likely to feel that their

work was emotionally taxing or that they were burnt out. The officers felt clearly more positively towards continuing working after retirement than the constables.

The officers saw more risks in the anticipation of the development of criminal phenomena than the constables, particularly in terrorism, human trafficking and corruption. Questions concerning strategies and analyses were only asked of officers, so the views cannot be compared in this regard.

Changes in economic crime investigation in the years 2011–2015

With regard to basic details, the sample of respondents was rather similar to that of 2011. The gender distribution remained almost unchanged, and the average age grew somewhat. The overall length of work careers grew a little. The share of constables in the personnel increased clearly.

The importance of a degree qualifying for Senior officer's post decreased. Enrolment in economic crime courses decreased, which was evident in the courses on tax crime, accounting crime and crimes by debtors.

The share of persons spending over 90 per cent of their working time in economic crime investigation decreased as their other duties increased. There were fewer respondents who had worked overtime than in the previous survey.

The administrative restructuring of the police affected the work duties of a smaller share of respondents than in 2011. The national steering of economic crime prevention was perceived as more negative than before.

The importance of teamwork in investigation decreased significantly. The respondents participated more often than before in sharing cases within their units, with the size of the investigator's workload being an increasingly common reason for doing so.

The share of respondents who considered the resource situation of their unit to be positive increased significantly. The positive development is likely to be connected with the additional funding allocated to economic crime prevention. The share of fixed-term employees increased for the same reason.

The assessments of the pre-trial investigative process were along the same lines as in the previous survey. However, the respondents participated more often in the preparation of investigation plans. The titles of the offences changed less than before over the course of the investigation.

The use of coercive measures by the police in the investigation of economic crime cases decreased. The largest changes were in apprehension, arrest and detention in addition to systematic and technical surveillance.

The complexity of the cases, their limitation, and the extensiveness of the document materials were not considered to be a problem as often as in the previous survey. The geographical dispersion of the cases, publicity issues and tracking criminal proceeds were also less often causes for concern.

The key co-operation partners of the police in economic crime investigation were, in line with the previous survey, the tax administration, banks, enforcement authorities, prosecutors and estate administrators. The assessments concerning co-operation during pre-trial investigations remained more or less unchanged. However, bank enquiries increased and co-operation with enforcement authorities slightly decreased. Investigations are less seldom delayed due to bank enquiries, taxation procedures or requests for executive and legal assistance.

An increasing share of respondents stated that a prosecutor is involved from the beginning of the pre-trial investigation, but less seldom participates in the preparation of a written investigation plan. Prosecutors familiarised themselves with the cases better and gave more feedback on the investigation plan.

Access to further training appears to have become somewhat more difficult. The share of persons who had handled their duties with high motivation decreased significantly, and intentions to find new employment increased in the police organisation. There were more persons retiring in the near future than before. Inappropriate influence on investigations from outside the police organisation was shown to have decreased.

The respondents' assessments on the trends of serious crime defined by the EU saw a great change. The share of respondents who anticipated an increase in terrorism and human trafficking in particular, and also in the sexual abuse of women and children and weapons trade, increased.

Conclusions and discussion

Administrative structures and operational resources

The police organisation has gone through several structural changes in recent years. In the beginning of 2014, the third phase of the police's administrative restructuring was implemented, decreasing the number of units and changing their duties.

The effects of this latest change have not been extensively analysed. From the perspective of economic crime investigation, however, the decreased impact of restructuring on work duties can be considered to be positive. The share of constables in economic crime investigation had also increased, which is in line with the key objectives of the change.

Operating resources and their sufficiency are a constant topic for discussion in the police organisation in general and also in economic crime investigation. In the opinion of economic crime investigation personnel, the resource situation clearly improved from 2011 to 2015. The additional funding targeted at combating economic crime and the grey economy has contributed to this.

The effects of the additional appropriation are evident in the nationwide statistics of the police as, for example, an increase in closed cases over recent years. The latest statistics from 2016, however, include worrisome characteristics: the number of open cases has increased and the amount of seized proceeds of crime has

decreased significantly. On the other hand, criminal damages were also low in 2016. The allocation of the additional appropriation to economic crime investigation has been justified by, for example, a reduction in the case backlog and an increase in the seized proceeds of crime. Increasing human resources does not necessarily increase productivity if the units are unable to critically assess their own competencies and development needs.

Investigative process and co-operation relationships

Economic crime investigation is steered nationally, on the one hand, and within the unit, on the other. Steering development suggestions concerned, in particular, leadership and key performance indicators. The largest need for improvement in leadership was considered to be in HR management. The current key performance indicators were assessed to encourage the investigation of quick and simple cases. For this reason, other aspects should be emphasised as well, such as risk areas, quality of the cases, criminal proceeds, and the sentences given. More attention should be paid to organising the tracing of criminal proceeds.

Positive aspects in the contents of investigations included improved organisation of investigation and reduced complexity. Coercive measures and the authority of the police were generally considered to be sufficient. Human rights protecting the suspect's position were considered to have been beyond strong enough previously.

In economic crime investigation, the key co-operation relationships of the police with the tax authority, prosecutor, banks, enforcement and estate administrators are mainly established and functional. Development needs identified included the overtly general nature of the requests for investigation. Responses to bank enquiries should be received electronically from all banks. More resources were desired for prosecutors, and more personal meetings and feedback on the progress of the investigation was also expected from them.

Well-being at work and work motivation

The economic crime investigation personnel have been satisfied with their jobs, although there has been a slight decrease in job satisfaction. It can be considered worrisome that the motivation to perform current work duties decreased and the intentions to find new employment increased. Both can be emerging indicators of decreasing job satisfaction.

The basic work in economic crime investigation is largely performed alone. Increased in-unit co-operation was desired in both 2011 and 2015. In practice, the trend has been to the opposite direction. This can also affect job satisfaction.

At the time the survey was conducted in late 2015, it had not yet been confirmed whether the additional appropriation for combating economic crime and the grey economy would be continued next year, which was evident in the responses as a

concern. In addition to the future resource situation, the causes for concern were related to, for example, the smoothness of investigations and the future workload.

The more serious problems identified in well-being at work show that the experiences of the officers and the constables differ from each other. In the case of constables, dissatisfaction with the job and problems with motivation were emphasised compared to officers, while the officers had experienced more emotional stress and burn-out from the work. Somewhat different means of maintaining and improving well-being at work and motivation to work should therefore be tailored for the different groups.

In the next couple of years, a lot of economic crime investigation personnel will retire, with an emphasis on the officers. The continuity of competent leadership in economic crime investigation should be ensured in the planning of training.

Utilisation of knowledge and research needs

Knowledge-based decision-making in the central government and intelligence-led operations in the police organisation are management and planning tools that have been in the spotlight for quite a while now. The basic idea is to reliably obtain documented statistical, research and analysis data to act as the basis for decision-making and management.

Economic crime investigation personnel were asked to give their assessment on, for example, the monitoring of the operating environment, strategic and operative analysis, and criminal intelligence. Knowledge of these methods supporting operations and the possibilities of information gathering appears to be rather narrow. This particularly applies to the monitoring of the operating environment and the methods of strategic analysis. In the future, the reformed police training will provide better ability to utilise these methods.

Changes in the operating environment must be taken into consideration in economic crime investigation to a higher degree than today, which affects the organisation of investigation, the competence requirements and the development of investigative processes, for example. Better analysis of the key performance indicators and results related to economic crime investigation is required. At the same time, the key performance indicators related to economic crime investigation should be developed so that a better idea of the effectiveness of economic crime prevention could be obtained.

The field of economic crime investigation is constantly changing, so regular monitoring will provide valuable basic data to support policing, police training and strategic planning. Surveys on the state of economic crime investigation should be carried out every four years in the future as well, including survey questions covering topical issues in addition to the standard themes. With regard to the various themes in this topic, themes such as collection of criminal proceeds, measurement of the productivity and effectiveness of the operations, challenges in leading investigations and the well-being at work of the investigative personnel would be important subjects for separate research.

LÄHTEET

- Alvesalo, A. 2003. Economic Crime Investigators at Work. *Policing and Society* 13(2), 115–138.
- Alvesalo, A. 2004. Economic Crime Control in Finland. *Sociology* 38(1), 165–174.
- Chaiken, J.M. 1975. *The Criminal Investigation Process, Volume II: Survey of Municipal and County Police Departments*. Santa Monica: The Rand Corporation.
- Compin, F. & Compin, F. 2016. Do financial criminals commit perfect crimes? *Journal of Financial Crime* 23(3), 624–636.
- Dhiri, S. & Brand, S. 1999. Analysis of costs and benefits: Guidance to evaluators. *Crime Reduction Programme Guidance Note 1*. London Home Office.
- Edelbacher, M., Kratcoski, P. & Dobovsek, B. (ed.) 2016. *Corruption, fraud, organized crime, and the shadow economy*. Boca Raton: CRC Press.
- Fredman, M. 2012. Asianosaisjulkisuus esitutkinnassa ja vangitsemisesta päätettäessä. Teoksessa L. Ervo, R. Lahti & J. Siro (toim.) *Perus- ja ihmisoikeudet rikosprosessissa*. Helsinki: Helsingin hovioikeus.
- Greenwood, P.W. & Petersilia, J. 1975. *The Criminal Investigation Process. Volume I: Summary and Policy Implications*. The Rand Corporation, Santa Monica. <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2007/R1776.pdf> (12.5.2017)
- Greenwood, P.W., Chaiken, J.M., Petersilia, J.J. & Prusoff, L. 1975. *The Criminal Investigation Process, Volume III: Observations and Analysis*. <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2006/R1778.pdf> (12.5.2017)
- Hakamo, T., Jauhiainen, K., Alvesalo, A. & Virta, E. 2009. Talousrikokset rikosprosessissa. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 33. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Heiskanen, S. & Ohisalo, J. 2005. Talousrikosjuttujen rakentaminen esitutkinnassa – kohti tutkintakulttuurin muutosta. *Oikeus* 2005, 241–261.
- Helminen, K., Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2014. *Esitutkinta ja pakkokeinot*. Helsinki: Talentum.
- Hirvonen, M., Lith, P. & Walden, R. 2010. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.
- Hirvonen, H. & Määttä, K. 2014. Harmaan talouden torjunta. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2014.
- Huxham, C. (ed.) 1996. *Creating collaborative advantage*. London, Sage Publications.

- Hänninen, J. 2014. Veroparatiisit ja Suomi: eli kuinka liituraitamafia pyörittää varjotaloutta ja laskun siitä maksamme me. Helsinki: Helsingin Sanomat.
- Jakupović, B., Frangež, D. & Dvoršek, A. 2015. Competences of Economic Crime Investigators. *Varstvoslovje, letn. 17(4)*, 439–450.
- Johnson, R.R. & Lafrance, C. 2016. The Influence Of Career Stage On Police Officer Work Behavior. *Criminal Justice and Behavior* 43(11), 1580–1599.
- Jukarainen, P. & Muttilainen, V. 2015. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallinen riskiarvio 2015. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 117. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kankaanranta, T. 2011. The Influencers of Job Satisfaction in Demanding Crime Investigation. *The Police Journal*, 84(3), 234–255.
- Kankaanranta, T. 2013. Factors influencing economic crime investigators' job commitment. *Police Practice and Research, an International Journal* 14(1), 53–65.
- Kankaanranta, T. & Muttilainen, V. 2010. Kuittikauppa rakennusalan talousrikollisuutena. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 86. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kankaanranta, T. & Muttilainen, V. 2013. Talousrikostutkinta poliisissa vuonna 2011: tutkintahenkilöstölle osoitetun kyselyn tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 105. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Keskusrikospoliisi 2014. Talousrikollisuuden tilannekuva I/2014. Poliisin ja Tullin tietoon tullut talousrikollisuus. Talousrikostorjunnan tuki -hanke. http://www.yle.fi/tvuutiset/uutiset/upics/liitetiedostot/talousrikollisuus_tilannekuva.pdf (12.5.2017)
- Koljonen, E. 2010. Poliisin ja syyttäjän yhteistyön kehittäminen esitutkinnan johtamisen ja laadun näkökulmasta. *Acta Universitatis Tamperensis*, ISSN, 1455–1616. Tampere University Press.
- Kumarasamy, M.M., Faizuniah P. & Mohd Isa, M.F. 2016. The effect of emotional intelligence on police officers' work–life balance: The moderating role of organizational support. *International Journal of Police Science & Management* 18(3), 184–194.
- Laitinen, A. & Virta, E. 1998. Talousrikokset. Teoria ja käytäntö. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjasarja 2/1998. Turku.
- Lahti, R. 2007. Talousrikosoikeuden yleisistä opeista. Teoksessa R. Lahti & P. Koponen (toim.) *Talousrikokset*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.
- Leppänen, A., Linderborg, K. & Saarimäki, J. 2016. Tietoverkkorikollisuuden tilannekuva. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2016.

- Loveday, B. 2016. Still Plodding Along? The police response to the changing profile of crime in England and Wales. A paper prepared for the Nordic Police Research Seminar 8th -9th September 2016. Oslo: The Police University College.
- Mansikkamäki, S.T. & Muttilainen, V. 2016. Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2011–2014. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 121. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Muttilainen, V. & Kankaanranta, T. 2011. Talousrikollisuuden kehityssuunnat ja toimintaympäristö vuosina 2000–2009. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 91. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Muttilainen, V. & Potila, P. 2016. Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 125. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Mäkelä, K. 2001. Talouselämän rikokset, rikosoikeus ja kriminaalipolitiikka. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, E-sarja N:o 4. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.
- Navickiene, Z. 2010. Cooperation between investigators and prosecutors in pre-trial investigation: investigators viewpoint. *Social Sciences Studies* 2(6), 339–355.
- Obokata, T. & Payne, B. 2017. *Transnational Organized Crime: A Comparative Analysis*. Routledge Research in Transnational Crime and Criminal Law. New York: Routledge.
- Oilinki, J. 2015. Korruptiorikollisuus 2014–2015. Keskusrikospoliisin julkaisuja ja raportteja. http://poliisi.fi/keskusrikospoliisi/julkaisuja_ja_raportteja (12.5.2017)
- Pearce, F. & Tombs, S. 1997. Hazards, Law and Class: Contextualizing the Regulation of Corporate Crime. *Social & Legal Studies* 6(1), 79–107.
- Peurala, J. & Muttilainen, M. 2015. Korruption riskikohteet 2010-luvun Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 115. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Poliisihallitus 2015a. Poliisihallituksen tilinpäätös vuodelta 2014. http://poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwww-structure/29650_Poliisihallituksen_tilinpaaatos_ja_toimintakertomus_vuodelta_2014_11_3_2015.pdf?7ed45875fe55d288 (12.5.2017)
- Poliisihallitus 2015b. Tulostavoiteasiakirja 2016.
- Poliisin vuosikertomus 2015.
- Polstat 2016. Poliisin tulostietojärjestelmän tietoja talousrikoksista eri vuosilta.

- Pontell, H.N. & Geis, G. 2014. The Trajectory of White-Collar Crime Following the Great Economic Meltdown. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 30(1), 70–82.
- Puonti, A. 2004. Learning to work together. Collaboration Between Authorities in Economic-Crime Investigation. Academic Dissertation, March 2004. University of Helsinki, Department of Education, Center for Activity Theory and Developmental Work Research, Faculty of Education.
- Rantaeskola, S. 2015. Uusi poliisin toimintaa sääntelevä lainsäädäntö. *Haaste* 3/2015.
- Sahramäki, I. & Kankaanranta, T. 2016. Jäterikollisuus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 43. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Savona E.U. & Riccardi M. (ed.) 2015. From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio (<http://www.ocportfolio.eu>). Trento: Transcrime – Università degli Studi di Trento.
- Savona E.U., Riccardi, M. & Berlusconi, G. 2016. Organised crime in European businesses. Lontoo: Routledge.
- Sergi, A. 2015. Divergent mind-sets, convergent policies: Policing models against organized crime in Italy and in England within international frameworks. *European Journal of Criminology* 12(6), 658–680.
- Sisäasiainministeriö 2008. Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunta. Sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun osallistuneen asiantuntijaryhmän loppuraportti 31.3.2008.
- Sisäasiainministeriö 2012. Poliisin hallintorakennemuutos Pora III – päälinjaukset. Hanketyöryhmän esitys.
- Sisäasiainministeriö 2013. Poliisin hallintorakennemuutokseen liittyvä selvitys. Sisäasiainministeriön julkaisuja 7/2013.
- Sisäministeriö 2016a. Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Sisäministeriön julkaisu 8/2016.
- Sisäministeriö 2016b. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma vuosille 2016–2020.
- Super, D.E. 1957. *The psychology of careers*. New York: Harper & Row.
- Sutherland, E.H. 1949. *White Collar Crime*. New York: Dryden Press.
- Sutherland, E.H. 1983. *White collar crime – the uncut version*. New Haven: Yale University Press.

- Swaray, R., Bowles, R. & Pradipto R. 2005. The Application of Economic Analysis to Criminal Justice Interventions: A Review of the Literature. *Criminal Justice Policy Review* 16(2), 141–163.
- Tapani, J. & Tolvanen, M. 2011. *Rikosoikeus. Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano*. Helsinki: Talentum.
- Valtioneuvosto 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82 (12.5.2017)
- Verohallinto 2015. Harmaa talous, valvontatilastoja 2015. https://www.vero.fi/download/Harmaa_talous_valvontatilastoja_2015/%7B2107FC31-0BAC-4EFE-BC04-FC41651E9F1F%7D/11975 (12.5.2017)
- Vuorensyrjä, M. 2012. Poliisihenkilöstön työkyky ja työssä jaksaminen. Poliisin henkilöstöbarometrin kyselytutkimukseen perustuva koetun työkyvyn analyysi. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 98. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

LIITTEET

Liitetaulukko A. Tutkinnan organisointi⁷³

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A1	<i>Missä tehtävissä toimit talousrikostutkinnassa?</i>							
	päällystö	35	38	0	0	35	17	-5
	alipäällystö	57	62	0	0	57	28	-10
	miehistö	0	0	107	95	107	52	16
	tutkintasihteeri	0	0	2	2	2	1	-1
	jokin muu, mikä?	0	0	4	4	4	2	0
	n	92	100	113	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	–		–		3		
	N	92		113		208		
A2	<i>Ikä (vuosina)</i>							
	min/max	31/61		25/64		25/64		
	keskiarvo	50,5		40,5		45,1		
	alle 30	0	0	7	6	7	3	1
	30–39	9	10	44	39	54	26	-5
	40–49	31	34	44	39	75	36	-4
	50–59	45	49	15	13	62	30	5
	60–	7	8	2	2	9	4	3
	n	92	100	112	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	0		1		1		
	N	92		113		208		
A3	<i>Sukupuoli</i>							
	nainen	19	21	34	31	54	26	-2
	mies	71	79	77	69	150	74	2
	n	90	100	111	100	204	100	
	puuttuvia tietoja	2		2		4		
	N	92		113		208		
A4	<i>Mitä poliisitutkintoja olet suorittanut? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)</i>							
	poliisin perustutkinto	67	73	103	91	172	83	2
	alipäällystötutkinto	60	65	20	18	82	39	-7
	poliisipäällystötutkinto (PPT) ^a	14	15	0	0	14	7	0
	poliisipäällystön virkatutkinto (PPVT)	6	7	1	1	7	3	2
	n	147		124		275		

^aPoliisipäällystötutkinnon A- ja B-osat sekä poliisipäällystötutkinto (PPT) olivat erillisiä vaihtoehtoja vuonna 2011.

73 Liitetaulukoiden A–E prosentit on pyöristetty, minkä johdosta niiden yhteenlaskettu summa ei aina ole tasan 100.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A5	<i>Muut tutkinnot? (korkein suoritettu)</i>							
	perusaste	3	3	0	0	3	1	
	keskiaste (esim. ylioppilas, ammattikoulu)	41	45	82	73	124	60	
	korkea-aste (amk-tutkinto, yliopistotutkinto)	46	50	27	24	74	36	
	jokin muu, mikä?	1	1	3	3	5	2	
	n	91		112		206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
A6	<i>Mitä talousrikoskursseja olet suorittanut Poliisiammattikorkeakoulussa? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)</i>							
	talousrikostutkinnan peruskurssi	69	75	75	66	146	70	–
	verorikoskurssi	51	55	36	32	89	43	-10
	velallis- ja kirjanpitorikoskurssi	59	64	29	26	90	43	-9
	rahanpesurikosten ja rikoshyödyn jäljityksen koulutuspäivät (RAPE-kurssi)	46	50	33	29	81	39	-5
	talousrikosseminaari	80	87	61	54	144	69	–
	talousrikostutkinnanjohtajien koulutuspäivät	40	43	0	0	41	20	0
	jokin muu, mikä?	16	17	17	15	33	16	5
	n	361		251		624		
A7	<i>Onko sinua perehdytetty talousrikostutkinnan tehtäviin?</i>							
	kyllä	52	57	79	71	134	65	
	ei	39	43	33	29	72	35	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
A8	<i>Avoin kysymys: Kuvaa lyhyesti, miten sinut on perehdytetty talousrikostutkinnan tehtäviin.</i>							
A9	<i>Kuinka monta vuotta olet työskennellyt poliisiorganisaatiossa yhteensä?</i>							
	<i>Mediaani</i>	27,5		13		18		
	<i>Keskiarvo</i>	25,8		14,4		19,4		
	0–5	2	2	16	14	18	9	0
	6–10	4	4	27	24	31	15	-4
	11–20	18	20	43	39	62	30	-1
	21–30	32	35	21	19	54	26	-1
	31–40	34	37	3	3	38	19	5
	41–	1	1	1	1	2	1	1
	n	91	100	111	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	1		2		3		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A10	<i>Kuinka monta vuotta olet työskennellyt talousrikostutkinnassa yhteensä?</i>							
	<i>Mediaani</i>	11		3		6		
	<i>Keskiarvo</i>	11,7		5,2		8,1		
	0–5	15	18	65	63	81	43	9
	6–10	19	23	27	26	46	24	-4
	11–20	38	46	8	8	47	25	-6
	21–30	9	11	3	3	13	7	0
	31–	2	2	0	0	2	1	1
	n	83	100	103	100	189	100	
	puuttuvia tietoja	9		10		19		
	N	92		113		208		
A11	<i>Kuinka kauan olet toiminut nykyisessä tehtävässä (vuosina)?</i>							
	<i>Mediaani</i>	6		3		4		
	<i>Keskiarvo</i>	8,2		4,6		6,2		
	0–5	42	47	75	68	118	58	
	6–10	20	22	26	23	47	23	
	11–20	20	22	9	8	30	15	
	21–30	6	7	1	1	7	3	
	31–	1	1	0	0	1	0	
	n	89		111		203	100	
	puuttuvia tietoja	3		2		5		
	N	92		113		208		
A12	<i>Onko sinut palkattu talousrikostutkintaan harmaan talouden tehostamisrahalla?</i>							
	kyllä	4	4	37	34	42	21	
	ei	85	96	71	66	157	79	
	n	89	100	108	100	199	100	
	puuttuvia tietoja	3		5		9		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A13	<i>Missä talousrikostorjunnan yksikössä työskentelet tällä hetkellä?</i>							
	Helsinki	10	11	12	11	22	11	
	Häme	4	4	14	13	18	9	
	Itä-Suomi	6	7	1	1	7	3	
	Itä-Uusimaa	12	13	14	13	27	13	
	Kaakkois-Suomi	6	7	6	5	12	6	
	Keskusrikospoliisi	20	22	9	8	30	14	
	Lappi	4	4	3	3	7	3	
	Lounais-Suomi	7	8	15	13	22	11	
	Länsi-Uusimaa	6	7	5	4	11	5	
	Oulu	5	5	18	16	24	12	
	Pohjanmaa	6	7	9	8	15	7	
	Sisä-Suomi	4	4	6	5	10	5	
	jokin muu, mikä?	2	2	0	0	2	1	
	n	92	100	112	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	0		1		1		
	N	92		113		208		
A14	<i>Mikä on pääasiallinen perustehtäväsi? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)</i>							
	tutkinnanjohtaja	31	34	0	0	31	15	-2
	ryhmänjohtaja tai ryhmän varajohtaja	27	29	2	2	29	14	-1
	tutkija	37	40	104	92	142	68	7
	tutkintasihteeri	1	1	2	2	3	1	-1
	liiketoimintakiellon valvoja	3	3	3	3	6	3	-3
	rikosyhödyn jäljittäjä	6	7	8	7	14	7	-4
	jokin muu tehtävä, mikä? ^b	14	15	6	5	22	11	-6
	n	119		125		247		
A15	<i>Avoim kysymys: Jos vastasit olevasi tutkinnanjohtaja, ryhmänjohtaja tai ryhmän varajohtaja, kuvaa lyhyesti toimenkuvaasi.</i>							
A16	<i>Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten työ- tai virkasuhdettaasi?</i>							
	vakituinen virka talousrikostutkinnassa ^c	85	94	94	85	181	89	-3
	määräaikainen virka talousrikostutkinnassa ^c	5	6	15	14	21	10	3
	jokin muu, mikä (esim. perehdyttäminen / koeaika)?	0	0	2	2	2	1	0
	n	90	100	111	100	204	100	
	puuttuvia tietoja	2		2		4		
	N	92		113		208		

^bVuonna 2011 vaihtoehtoina olivat lisäksi ekonomitarkastaja poliisin valtuuksin tai ilman sekä muu asiantuntija.

^cVuonna 2011 käytettiin termejä vakituinen ja määräaikainen kokoaikatyö.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A17	<i>Avoin kysymys: Mikä on toimenkuvaasi liittyvä vaativuustaso tällä hetkellä?</i>							
A18	<i>Arvioi, miten kokonaistyöaikasi jakaantuu vuositasolla tehtävittäin (prosentteina): luokiteltujen talousrikosasioiden käsittely.^d</i>							
	91-100	22	24	36	32	60	29	-23
	81-90	19	21	23	20	42	20	-1
	71-80	16	18	21	19	38	18	8
	61-70	14	15	13	12	27	13	8
	51-60	6	7	7	6	13	6	0
	41-50	9	10	8	7	17	8	8
	31-40	1	1	0	0	1	0	0
	21-30	3	3	2	2	5	2	2
	20 tai vähemmän	1	1	3	3	4	2	-2
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
	<i>Arvioi, miten kokonaistyöaikasi jakaantuu vuositasolla tehtävittäin (prosentteina): muiden rikosasioiden käsittely.</i>							
	91-100	0	0	0	0	0	0	
	81-90	0	0	0	0	0	0	
	71-80	0	0	0	0	0	0	
	61-70	0	0	1	1	1	1	
	51-60	1	2	1	1	2	1	
	41-50	2	3	2	3	4	3	
	31-40	3	5	6	8	9	6	
	21-30	4	6	10	13	14	10	
	20 tai vähemmän	54	84	58	74	113	79	
	n	64	100	78	100	143	100	
	puuttuvia tietoja	28		35		65		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
<i>Arvioi, miten kokonaistyöaikasi jakaantuu vuositasolla tehtävittäin (prosentteina): muut tehtävät.</i>								
91-100	2	3	0	0	2	1		
81-90	0	0	0	0	0	0		
71-80	0	0	3	4	3	2		
61-70	0	0	0	0	0	0		
51-60	0	0	0	0	0	0		
41-50	2	3	1	1	3	2		
31-40	4	6	1	1	5	4		
21-30	9	13	2	3	11	8		
20 tai vähemmän	50	75	60	90	113	82		
n	67	100	67	100	137	100		
puuttuvia tietoja	25		46		71			
N	92		113		208			
A19	<i>Teetkö ylitöitä?</i>							
	kyllä	48	52	57	50	106	51	-10
	ei	44	48	56	50	102	49	10
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		
A20	<i>Muuttiko poliisin hallintorakenteen uudistus työtehtäviäsi?</i>							
	ei	80	88	109	96	191	92	6
	kyllä	11	12	4	4	16	8	-6
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

^dVuonna 2011 kysyttiin ainoastaan talousrikosasioihin kulunutta osuutta työajasta. Vuonna 2015 kysyttiin myös muiden rikosasioiden ja muiden tehtävien osuutta samassa kysymyksessä.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A21	<i>Avoim kysymys: Miten viimeisimmät poliisin hallintorakenneuudistukset ovat vaikuttaneet talousrikostutkintaan ja sen johtamiseen?</i>							
A22	<i>Avoim kysymys: Miten arvioisit talousrikostutkinnan nykyistä organisointia ja johtamista yksikkötasolla ja koko hallinnon tasolla? Perustele näkökantasi.</i>							
A23	<i>Miten arvioisit Poliisihallituksen harjoittamaa talousrikostorjunnan ohjausta?</i>							
	ohjaus on erittäin hyvää	1	1	1	1	2	1	-3
	ohjaus on melko hyvää	29	32	16	15	46	23	-6
	ohjaus ei ole hyvää eikä huonoa	46	51	68	64	116	58	3
	ohjaus on melko huonoa	9	10	21	20	30	15	4
	ohjaus on erittäin huonoa	5	6	1	1	6	3	1
	n	90	100	107	100	200	100	
	puuttuvia tietoja	2		6		8		
	N	92		113		208		
A24	<i>Miten työskentelet pääsääntöisesti talousrikostutkinnassa?</i>							
	yksin	61	67	87	77	150	72	12
	pareittain	10	11	12	11	22	11	-1
	ryhmässä	16	18	8	7	24	12	-16
	jokin muu vaihtoehto, mikä? ^e	4	4	6	5	11	5	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
A25	<i>Millä perusteella tutkintaan otetut jutut ensisijaisesti priorisoidaan yksikössänne? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)</i>							
	vaativuusluokituksen (I, II ja III - luokka) mukaan	21	23	25	22	46	22	3
	vanhenemisajan mukaan	36	39	40	35	76	37	10
	reaaliaikaisuuden mukaan	37	40	29	26	66	32	7
	rikosyhödyn ennakoitavan määrän mukaan	31	34	28	25	59	28	9
	keskittymällä vanhoihin yli 24 kk. tutkinnassa olleisiin juttuihin ^e	41	45	37	33	78	38	
	muulla tavalla, miten?	17	18	23	20	43	21	10
	n	183		182		368		
A26	<i>Oletko osallistunut tutkittavaksi tulleiden talousrikosjuttujen jakamiseen yksikössänne?</i>							
	kyllä, olen päättänyt juttujen jakamisesta	46	51	1	1	47	23	6
	en ole päättänyt juttujen jakamisesta, mutta minulta on kysytty mielipidettä asiasta	14	15	22	20	36	18	-6
	en ole osallistunut juttujen jakamiseen	31	34	87	79	121	59	0
	n	91	100	110	100	204	100	
	puuttuvia tietoja	1		3		4		
	N	92		113		208		

^eTätä vaihtoehtoa ei ollut vuonna 2011.

		Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15
		n	%	n	%	n	%	%-yks.
A27	<i>Millä perusteella talousrikosjutut pääsääntöisesti jaetaan yksikössänne?</i> ^f							
	juttujen vaikeusasteen perusteella	10	11	16	15	27	13	-8
	tutkijan erityisosaamisen perusteella	15	16	13	12	28	14	-8
	tutkijoiden työkuormituksen perusteella	47	52	55	50	102	50	6
	muulla tavalla, miten?	19	21	25	23	46	23	10
	n	91	100	109	100	203	100	
	puuttuvia tietoja	1		4		5		
	N	92		113		208		
A28	<i>Miten talousrikosjutut jaetaan tutkijoille pääsääntöisesti?</i>							
	heti kun asiasta on kirjattu ilmoitus	5	6	5	5	10	5	-14
	viiveellä tutkintatilanteen mukaan	53	60	56	52	110	55	-26
	jutun jakamiseen vaikuttaa esikäsitteilytoiminto ^g	20	22	26	24	47	24	
	jutun jakamiseen vaikuttaa jokin muu priorisointiperuste (esim. reaaliaikaisuus) ^g	11	12	21	19	32	16	
	n	89	100	108	100	199	100	
	puuttuvia tietoja	3		5		9		
	N	92		113		208		
A29	<i>Onko talousrikosyksikössänne vastuuhenkilö rikosyhödyn jäljittämistä varten?</i>							
	kyllä, yksikössämme työskentelevä vastuuhenkilö on vain oman yksikön käytössä	24	26	41	37	66	32	-8
	kyllä, yksikössämme työskentelevä vastuuhenkilö on yhteinen useamman yksikön kesken	34	37	40	36	75	36	-3
	ei, mutta muualla työskentelevä vastuuhenkilö on yksikkömme käytettävissä	4	4	9	8	13	6	-1
	ei vastuuhenkilöä	14	15	17	15	32	16	2
	muu toimintamalli, mikä ^g	15	16	5	4	20	10	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
A30	<i>Avoin kysymys: Miten rikosyhödyn jäljittäminen ja poisottaminen toteutetaan yksikössänne?</i>							
A31	<i>Oletko osallistunut talousrikosjuttujen reaaliaikaiseen tutkintaan?</i>							
	kyllä	89	98	92	81	184	89	0
	ei	2	2	21	19	23	11	0
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

^fTässä kysymyksessä oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja vuonna 2011.

^gTätä vaihtoehtoa ei ollut vuonna 2011.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A32	<i>Onko yksikköönne siirtynyt viimeisen vuoden aikana talousrikosjuttuja toisesta yksiköstä?</i>							
	ei	12	13	8	7	20	10	-1
	kyllä	68	76	62	55	132	64	-1
	en osaa sanoa	10	11	43	38	53	26	2
	n	90	100	113	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		3		
	N	92		113		208		
A33	<i>Onko yksiköstänne siirretty viimeisen vuoden aikana talousrikosjuttuja toiseen yksikköön?</i>							
	ei	26	29	14	13	40	20	2
	kyllä	47	52	33	29	83	40	-8
	en osaa sanoa	17	19	65	58	82	40	6
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
	N	92		113		208		
A34	<i>Minkälainen resurssitilanne yksikössänne on?^h</i>							
	resursseja on riittävästi	40	44	61	55	101	50	27
	resursseja ei ole riittävästi	50	56	49	45	102	50	-27
	n	90	100	110	100	203	100	
	puuttuvia tietoja	2		3		5		
	N	92		113		208		
A35	<i>Avoin kysymys: Mitkä ovat yksikköönne talousrikosprosessin kolme tärkeintä kriittistä menestystekijää?</i>							
A36	<i>Miten arvioisit johtamisosaamista yksikössänne? (Henkilöstöjohtaminen)</i>							
	erittäin huonoa	4	4	12	11	17	8	
	melko huonoa	11	12	15	13	26	13	
	ei huonoa eikä hyvää	16	18	17	15	34	17	
	melko hyvää	46	51	43	38	90	44	
	erittäin hyvää	10	11	23	20	33	16	
	en osaa sanoa	3	3	3	3	6	3	
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		

^hVuonna 2011 käytettiin termiä "henkilöresursseja". Lisäksi oli myös kolmas vaihtoehto "kyllä, resursseja pitäisi vähentää", jota tosin kukaan vastaajista ei ollut valinnut.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
A37	<i>Miten arvioisit johtamisosaamista yksikössäsi? (Asiajohtaminen)</i>							
	erittäin huonoa	1	1	4	4	5	2	
	melko huonoa	8	9	6	5	14	7	
	ei huonoa eikä hyvää	16	18	17	15	35	17	
	melko hyvää	33	37	57	50	90	44	
	erittäin hyvää	30	33	27	24	58	28	
	en osaa sanoa	2	2	2	2	4	2	
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		
A38	<i>Avoin kysymys: Miten harmaan talouden torjuntaan ja talousrikostutinnan tehostamiseen liittyvä lisärahoitus on vaikuttanut yksikkönne talousrikostutkintaan?</i>							
A39	<i>Avoin kysymys: Miten arvioisit lisärahoituksen loppumisen vaikuttavan yksikkönne talousrikostutkintaan?</i>							

Liitetaulukko B. Tutkinnan sisältö

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15
	n	%	n	%	n	%	%-yks.
B1	<i>Kuinka monta avointa, luokiteltua talousrikosjuttua sinulla on tällä hetkellä esitutkinna-</i>						
	0	9	11	5	5	14	7
	1–5	38	45	70	63	109	55
	6–10	17	20	35	32	53	27
	11–20	6	7	1	1	8	4
	21–40	5	6	0	0	5	3
	yli 40	9	11	0	0	9	5
	n	84	100	111	100	198	100
	puuttuvia tietoja	8		2		10	
	N	92		113		208	
B2	<i>Kuinka monta muuta avointa juttua sinulla on tällä hetkellä esitutkinna-</i>						
	0	36	42	47	43	86	43
	1–5	28	33	50	46	78	39
	6–10	11	13	8	7	19	10
	11–20	5	6	2	2	7	4
	21–40	3	3	2	2	5	3
	yli 40	3	3	0	0	3	2
	n	86	100	109	100	198	100
	puuttuvia tietoja	6		4		10	
	N	92		113		208	
B3	<i>Kuinka monta syyteharkintaan päätyneitä esitutkintapöytäkirjaa olet laatinut viimeisten 12 kk aikana?</i>						
	0	26	31	12	11	39	20
	1–5	30	36	45	42	76	39
	6–10	19	23	31	29	51	26
	11–20	3	4	18	17	21	11
	21–40	1	1	2	2	3	2
	yli 40	4	5	0	0	4	2
	n	83	100	108	100	194	100
	puuttuvia tietoja	9		5		14	
	N	92		113		208	

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
<i>Ota kantaa seuraaviin väittämiin esitutkintaprosessista.</i>								
B4	<i>Yksikköemme tutkittavana olevista jutuista laaditaan kirjallisia tutkintasuunnitelmia</i>							
	erittäin harvoin	0	0	5	4	5	2	-3
	melko harvoin	3	3	10	9	13	6	4
	ei harvoin eikä usein	4	4	4	4	8	4	-2
	melko usein	18	20	25	22	45	22	7
	erittäin usein	64	70	67	60	132	64	-5
	en osaa sanoa	2	2	1	1	3	1	-1
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttavia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			
B5	<i>Osallistun kirjallisten tutkintasuunnitelmien laadintaan</i>							
	erittäin harvoin	12	13	26	23	38	18	-9
	melko harvoin	9	10	20	18	29	14	1
	ei harvoin eikä usein	10	11	10	9	20	10	-2
	melko usein	20	22	12	11	33	16	-2
	erittäin usein	39	43	42	38	83	40	14
	en osaa sanoa	1	1	2	2	3	1	-1
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttavia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			
B6	<i>Tutkintasuunnitelmia päivitetään säännöllisesti</i>							
	erittäin harvoin	4	4	22	20	27	13	0
	melko harvoin	19	21	26	23	45	22	0
	ei harvoin eikä usein	20	22	25	22	46	22	0
	melko usein	25	28	24	21	50	24	-2
	erittäin usein	16	18	9	8	25	12	2
	en osaa sanoa	6	7	6	5	12	6	-1
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttavia tietoja	2		1		3		
N	92		113		208			
B7	<i>Tutkintasuunnitelma jalostuu esitutkintapöytäkirjan johdannoksi</i>							
	erittäin harvoin	15	16	39	35	56	27	
	melko harvoin	21	23	26	23	47	23	
	ei harvoin eikä usein	23	25	11	10	34	17	
	melko usein	12	13	14	13	27	13	
	erittäin usein	14	15	13	12	27	13	
	en osaa sanoa	6	7	9	8	15	7	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttavia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B8	<i>Tutkintatehtävät aikataulutetaan esitutkinnan alkuvaiheessa</i>							
	erittäin harvoin	4	4	25	22	29	14	2
	melko harvoin	12	13	22	20	34	17	5
	ei harvoin eikä usein	22	24	19	17	43	21	8
	melko usein	32	35	27	24	60	29	-5
	erittäin usein	18	20	16	14	34	17	-10
	en osaa sanoa	3	3	3	3	6	3	-1
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			
B9	<i>Rikosnimikkeet muuttuvat esitutkinnan edetessä</i>							
	erittäin harvoin	0	0	2	2	2	1	-1
	melko harvoin	31	34	37	33	69	34	6
	ei harvoin eikä usein	31	34	51	46	84	41	0
	melko usein	22	24	18	16	40	20	1
	erittäin usein	2	2	3	3	5	2	-5
	en osaa sanoa	4	4	1	1	5	2	-1
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
N	92		113		208			
B10	<i>Rikoshyöty ja asianomistajan vahingonkorvausasiat selvitetään esitutkinnassa</i>							
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0	
	melko harvoin	1	1	0	0	1	0	
	ei harvoin eikä usein	0	0	2	2	2	1	
	melko usein	13	14	24	21	39	19	
	erittäin usein	76	84	86	77	163	79	
	en osaa sanoa	1	1	0	0	1	0	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			
B11	<i>Rikoshyödyn poisottamiseksi ja asianomistajan vahingonkorvausvaateen turvaamiseksi käytetään pakkokeinoja</i>							
	erittäin harvoin	3	3	1	1	4	2	
	melko harvoin	2	2	13	12	16	8	
	ei harvoin eikä usein	14	15	19	17	33	16	
	melko usein	34	37	48	43	83	40	
	erittäin usein	37	41	29	26	67	33	
	en osaa sanoa	1	1	2	2	3	1	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
N	92		113		208			

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B12	<i>Liiketoimintakieltoon määräämisen edellytykset tutkitaan esitutkinnan yhteydessä</i>							
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0	-1
	melko harvoin	1	1	1	1	2	1	0
	ei harvoin eikä usein	2	2	2	2	4	2	0
	melko usein	9	10	10	9	20	10	1
	erittäin usein	78	86	99	88	179	87	1
	en osaa sanoa	1	1	0	0	1	0	-2
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B13	<i>Osallistun esitutkintapöytäkirjojen laadintaan</i>							
	erittäin harvoin	11	12	5	4	17	8	1
	melko harvoin	8	9	2	2	10	5	-1
	ei harvoin eikä usein	8	9	1	1	9	4	1
	melko usein	9	10	7	6	16	8	-2
	erittäin usein	54	59	96	86	152	74	3
	en osaa sanoa	1	1	1	1	2	1	-3
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B14	<i>Tutkintapyynnöt ovat hyvin valmisteltuja</i>							
	erittäin harvoin	2	2	1	1	3	1	1
	melko harvoin	10	11	10	9	21	10	0
	ei harvoin eikä usein	38	42	34	30	73	35	5
	melko usein	33	36	54	48	88	43	-1
	erittäin usein	5	5	7	6	12	6	-3
	en osaa sanoa	3	3	6	5	9	4	-1
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15
	n	%	n	%	n	%	%-yks.
<i>Ota kantaa seuraaviin väittämiin eri tahojen tekemien tutkintapyyntöjen laadusta</i>							
B15	<i>Verottajan tekemät tutkintapyynnot ovat laadukkaita</i>						
	erittäin harvoin	0	0	2	2	2	1
	melko harvoin	4	4	3	3	7	3
	ei harvoin eikä usein	2	2	6	5	9	4
	melko usein	37	41	50	44	87	42
	erittäin usein	43	47	44	39	89	43
	en osaa sanoa	5	5	8	7	13	6
	n	91	100	113	100	207	100
	puuttuvia tietoja	1		0		1	
	N	92		113		208	
B16	<i>Pesähoitajan tekemät tutkintapyynnot ovat laadukkaita</i>						
	erittäin harvoin	2	2	3	3	5	2
	melko harvoin	18	20	14	12	33	16
	ei harvoin eikä usein	31	34	29	26	61	29
	melko usein	33	36	50	44	84	41
	erittäin usein	2	2	8	7	10	5
	en osaa sanoa	5	5	9	8	14	7
	n	91	100	113	100	207	100
	puuttuvia tietoja	1		0		1	
	N	92		113		208	
B17	<i>Muiden tekemät tutkintapyynnot ovat laadukkaita</i>						
	erittäin harvoin	4	4	5	4	9	4
	melko harvoin	28	31	17	15	46	22
	ei harvoin eikä usein	33	36	41	36	75	36
	melko usein	20	22	27	24	48	23
	erittäin usein	0	0	4	4	4	2
	en osaa sanoa	6	7	19	17	25	12
	n	91	100	113	100	207	100
	puuttuvia tietoja	1		0		1	
	N	92		113		208	
B18	<i>Avoin kysymys: Arvioi tarvittaessa lyhyesti tutkintapyyntöjen sisältöä ja laatua.</i>						
<i>Ota kantaa seuraaviin esitutkintaprosessia koskeviin väittämiin</i>							
B19	<i>Juttujen esikäsittely on tarpeellista</i>						
	erittäin harvoin	5	5	2	2	7	3
	melko harvoin	2	2	13	12	15	7
	ei harvoin eikä usein	12	13	12	11	24	12
	melko usein	36	40	41	36	79	38
	erittäin usein	31	34	35	31	66	32
	en osaa sanoa	5	5	10	9	15	7
	n	91	100	113	100	206	100
	puuttuvia tietoja	1		0		2	
	N	92		113		208	

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B20	<i>Pakkokeinoja käytetään riittävästi</i>							
	erittäin harvoin	1	1	2	2	3	1	
	melko harvoin	5	5	13	12	18	9	
	ei harvoin eikä usein	19	21	21	19	40	19	
	melko usein	45	49	49	43	96	47	
	erittäin usein	16	18	20	18	36	17	
	en osaa sanoa	5	5	8	7	13	6	
	n	91	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		2		
	N	92		113		208		
B21	<i>Sähköinen esitutkintapöytäkirja helpottaa talousrikosasioiden käsittelyä</i>							
	erittäin harvoin	4	4	7	6	11	5	
	melko harvoin	9	10	5	4	15	7	
	ei harvoin eikä usein	13	14	12	11	25	12	
	melko usein	19	21	19	17	39	19	
	erittäin usein	31	34	29	26	60	29	
	en osaa sanoa	15	16	41	36	56	27	
	n	91	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		2		
	N	92		113		208		
B22	<i>Seuraatko tutkimiesi rikosasioiden etenemistä eri oikeusasteissa?</i>							
	kyllä	71	78	64	57	137	67	
	ei	20	22	48	43	69	33	
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B23	<i>Tutustutko tutkimiesi rikosasioiden liittyviin oikeuden päätöksiin ja niiden perusteluihin?</i>							
	kyllä	76	84	86	77	165	80	
	ei	15	16	25	23	40	20	
	n	91	100	111	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	1		2		3		
	N	92		113		208		
B24	<i>Avoin kysymys: Kuvaile lyhyesti, miten talousrikosten esitutkinnan ja koko oikeusprosessin sujuvuutta voisi parantaa?</i>							

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15
	n	%	n	%	n	%	%-yks.
<i>Ota kantaa seuraaviin väittämiin poliisin toimivaltuuksista ja asianosaisten oikeusturvasta talousrikostutkinnassa</i>							
B25	<i>Poliisin tiedonsaantioikeudet ovat riittävät</i>						
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0
	melko harvoin	2	2	6	5	8	4
	ei harvoin eikä usein	10	11	9	8	19	9
	melko usein	37	41	54	48	93	45
	erittäin usein	41	45	41	37	83	40
	en osaa sanoa	1	1	2	2	3	1
	n	91	100	112	100	206	100
	puuttuvia tietoja	1		1		2	
	N	92		113		208	
B26	<i>Poliisin toimivaltuudet pakkokeinoihin ovat riittävät</i>						
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0
	melko harvoin	3	3	2	2	5	2
	ei harvoin eikä usein	4	4	7	6	12	6
	melko usein	38	42	60	54	100	49
	erittäin usein	45	49	39	35	84	41
	en osaa sanoa	1	1	4	4	5	2
	n	91	100	112	100	206	100
	puuttuvia tietoja	1		1		2	
	N	92		113		208	
B27	<i>Esitutkintalainsäädäntöä on helppo soveltaa</i>						
	erittäin harvoin	1	1	1	1	2	1
	melko harvoin	6	7	5	4	11	5
	ei harvoin eikä usein	12	13	22	20	36	17
	melko usein	56	62	64	57	120	58
	erittäin usein	16	18	17	15	34	17
	en osaa sanoa	0	0	3	3	3	1
	n	91	100	112	100	206	100
	puuttuvia tietoja	1		1		2	
	N	92		113		208	
B28	<i>Asianosaisten perus- ja ihmisoikeudet otetaan riittävästi huomioon</i>						
	erittäin harvoin	0	0	1	1	1	0
	melko harvoin	0	0	2	2	2	1
	ei harvoin eikä usein	3	3	1	1	4	2
	melko usein	11	12	14	13	25	12
	erittäin usein	76	84	88	79	167	82
	en osaa sanoa	0	0	5	5	5	2
	n	90	100	111	100	204	100
	puuttuvia tietoja	2		2		4	
	N	92		113		208	

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B29	<i>Avoin kysymys: Mahdollisia muita kommentteja liittyen poliisin toimivaltuuksiin tai asianosaisten oikeusturvaan.</i>							
	<i>Miten usein yksikössänne käytetään seuraavia pakkokeinoja talousrikostutkinnassa?</i>							
B30	<i>Kiinniotto</i>							
	erittäin harvoin	5	5	15	13	20	10	7
	melko harvoin	22	24	25	22	48	23	3
	ei harvoin eikä usein	20	22	30	27	51	25	7
	melko usein	26	29	28	25	54	26	-7
	erittäin usein	17	19	12	11	30	14	-11
	en osaa sanoa	1	1	3	3	4	2	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B31	<i>Pidättäminen</i>							
	erittäin harvoin	6	7	19	17	25	12	6
	melko harvoin	28	31	31	27	60	29	7
	ei harvoin eikä usein	17	19	30	27	48	23	5
	melko usein	23	25	19	17	43	21	-11
	erittäin usein	16	18	11	10	27	13	-8
	en osaa sanoa	1	1	3	3	4	2	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B32	<i>Vangitseminen</i>							
	erittäin harvoin	17	19	33	29	50	24	7
	melko harvoin	30	33	37	33	68	33	3
	ei harvoin eikä usein	19	21	20	18	40	19	1
	melko usein	14	15	10	9	25	12	-8
	erittäin usein	10	11	7	6	17	8	-5
	en osaa sanoa	1	1	6	5	7	3	2
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B33	<i>Matkustuskielto</i>							
	erittäin harvoin	24	26	47	42	71	34	
	melko harvoin	28	31	38	34	68	33	
	ei harvoin eikä usein	21	23	13	12	35	17	
	melko usein	10	11	2	2	12	6	
	erittäin usein	4	4	5	4	9	4	
	en osaa sanoa	4	4	8	7	12	6	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B34	<i>Vakuustakavarikko¹</i>							
	erittäin harvoin	2	2	3	3	5	2	2
	melko harvoin	3	3	10	9	14	7	-3
	ei harvoin eikä usein	22	24	36	32	59	29	2
	melko usein	45	49	41	36	86	42	-1
	erittäin usein	18	20	16	14	35	17	-2
	en osaa sanoa	1	1	7	6	8	4	2
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			
B35	<i>Takavarikko / asiakirjan jäljentäminen¹</i>							
	erittäin harvoin	1	1	1	1	2	1	0
	melko harvoin	0	0	3	3	3	1	-2
	ei harvoin eikä usein	6	7	9	8	17	8	-2
	melko usein	38	42	45	40	83	40	1
	erittäin usein	46	51	50	44	97	47	2
	en osaa sanoa	0	0	5	4	5	2	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			
B36	<i>Laite-etsintä</i>							
	erittäin harvoin	2	2	5	4	7	3	
	melko harvoin	10	11	19	17	29	14	
	ei harvoin eikä usein	21	23	25	22	48	23	
	melko usein	25	27	39	35	64	31	
	erittäin usein	33	36	18	16	52	25	
	en osaa sanoa	0	0	7	6	7	3	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			
B37	<i>Yleinen kotietsintä</i>							
	erittäin harvoin	3	3	3	3	6	3	
	melko harvoin	6	7	16	14	22	11	
	ei harvoin eikä usein	20	22	27	24	48	23	
	melko usein	35	38	41	36	78	38	
	erittäin usein	27	30	23	20	50	24	
	en osaa sanoa	0	0	3	3	3	1	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			

¹Vuonna 2011 tässä kohtaa oli vakuustakavarikko/hukkaamiskiello.

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B38	<i>Erityinen kotietsintä</i>							
	erittäin harvoin	34	37	31	27	65	31	
	melko harvoin	25	27	34	30	60	29	
	ei harvoin eikä usein	11	12	24	21	36	17	
	melko usein	12	13	12	11	25	12	
	erittäin usein	7	8	3	3	10	5	
	en osaa sanoa	2	2	9	8	11	5	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B39	<i>Paikanetsintä</i>							
	erittäin harvoin	9	10	10	9	19	9	
	melko harvoin	16	18	29	26	45	22	
	ei harvoin eikä usein	18	20	23	20	42	20	
	melko usein	25	28	31	27	58	28	
	erittäin usein	20	22	15	13	35	17	
	en osaa sanoa	2	2	5	4	7	3	
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		
B40	<i>Henkilötuntemerkkien ottaminen</i>							
	erittäin harvoin	4	4	5	4	9	4	0
	melko harvoin	5	5	12	11	18	9	2
	ei harvoin eikä usein	9	10	16	14	26	13	1
	melko usein	32	35	37	33	69	33	-1
	erittäin usein	37	41	39	35	77	37	-3
	en osaa sanoa	4	4	3	3	7	3	2
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B41	<i>DNA-tunnisteiden määrittäminen ja tallentaminen</i>							
	erittäin harvoin	4	4	8	7	12	6	-2
	melko harvoin	6	7	13	12	20	10	4
	ei harvoin eikä usein	11	12	16	14	28	14	-2
	melko usein	29	32	36	32	65	31	-2
	erittäin usein	36	40	36	32	73	35	2
	en osaa sanoa	5	5	4	4	9	4	0
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

¹Vuonna 2011 tässä kohtaa oli pelkkä "takavarikko".

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B42	<i>Telekuuntelu</i>							
	erittäin harvoin	27	30	48	42	75	36	8
	melko harvoin	31	34	34	30	67	32	1
	ei harvoin eikä usein	11	12	13	12	24	12	-6
	melko usein	13	14	5	4	18	9	-4
	erittäin usein	9	10	5	4	14	7	-1
	en osaa sanoa	0	0	8	7	9	4	2
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B43	<i>Televalvonta</i>							
	erittäin harvoin	21	23	41	36	62	30	7
	melko harvoin	33	36	35	31	70	34	3
	ei harvoin eikä usein	14	15	15	13	29	14	-5
	melko usein	14	15	9	8	23	11	-4
	erittäin usein	8	9	5	4	13	6	-2
	en osaa sanoa	1	1	8	7	10	5	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B44	<i>Suunnitelmallinen tarkkailu</i>							
	erittäin harvoin	36	40	55	49	92	45	22
	melko harvoin	28	31	29	26	58	28	-3
	ei harvoin eikä usein	15	16	10	9	25	12	-7
	melko usein	4	4	3	3	7	3	-12
	erittäin usein	3	3	3	3	6	3	-5
	en osaa sanoa	5	5	12	11	18	9	5
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B45	<i>Tekninen tarkkailu</i>							
	erittäin harvoin	41	45	61	54	103	50	11
	melko harvoin	25	27	28	25	54	26	-2
	ei harvoin eikä usein	14	15	9	8	23	11	-4
	melko usein	5	5	3	3	8	4	-7
	erittäin usein	1	1	2	2	3	1	-1
	en osaa sanoa	5	5	10	9	16	8	3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B46	<i>Yhteydenpidon rajoittaminen</i>							
	erittäin harvoin	20	22	28	25	48	23	
	melko harvoin	26	29	27	24	53	26	
	ei harvoin eikä usein	16	18	20	18	37	18	
	melko usein	17	19	13	12	30	14	
	erittäin usein	9	10	14	12	24	12	
	en osaa sanoa	3	3	11	10	15	7	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B47	<i>Sijaintitietojen hankkiminen epäilyllä ja tuomitun tavoittamiseksi</i>							
	erittäin harvoin	42	47	51	46	93	45	
	melko harvoin	23	26	26	23	50	24	
	ei harvoin eikä usein	14	16	13	12	28	14	
	melko usein	5	6	4	4	9	4	
	erittäin usein	0	0	2	2	2	1	
	en osaa sanoa	6	7	16	14	23	11	
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
	N	92		113		208		
	<i>Ota kantaa seuraaviin talousrikostutkintaa koskeviin väittämiin</i>							
B48	<i>Jutut ovat monimutkaisia</i>							
	erittäin harvoin	2	2	2	2	4	2	1
	melko harvoin	7	8	6	5	13	6	0
	ei harvoin eikä usein	10	11	20	18	30	14	2
	melko usein	48	53	60	53	110	53	4
	erittäin usein	23	25	25	22	49	24	-6
	en osaa sanoa	1	1	0	0	1	0	-1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B49	<i>Juttujen rajaaminen tutkittaviksi kokonaisuuksiksi on ongelmallista</i>							
	erittäin harvoin	1	1	3	3	4	2	1
	melko harvoin	20	22	27	24	48	23	10
	ei harvoin eikä usein	26	29	33	29	61	29	2
	melko usein	31	34	37	33	68	33	-8
	erittäin usein	10	11	8	7	18	9	-5
	en osaa sanoa	3	3	5	4	8	4	0
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B50	<i>Juttujen luokittelu talousrikoksiksi on hankalaa</i>							
	erittäin harvoin	23	25	28	25	52	25	1
	melko harvoin	52	57	62	55	116	56	3
	ei harvoin eikä usein	11	12	13	12	24	12	-4
	melko usein	3	3	2	2	5	2	0
	erittäin usein	0	0	0	0	0	0	-1
	en osaa sanoa	2	2	7	6	9	4	1
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
B51	<i>Asiakirja-aineisto on laaja</i>							
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0	0
	melko harvoin	0	0	3	3	3	1	1
	ei harvoin eikä usein	6	7	6	5	12	6	1
	melko usein	43	47	52	46	96	46	8
	erittäin usein	41	45	52	46	95	46	-10
	en osaa sanoa	1	1	0	0	1	0	-1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B52	<i>Miten kuvailisit tyypillisen asiakirja-aineiston laajuutta tutkimissasi talousrikoksissa?</i>							
	aineistoa on kymmeniä sivuja	3	4	10	10	13	7	1
	aineistoa on satoja sivuja	53	67	78	76	133	73	12
	aineistoa on tuhansia sivuja	12	15	7	7	19	10	-14
	aineistoa on niin runsaasti, ettei sen tarkkaa laajuutta pysty määrittämään	11	14	7	7	18	10	1
	n	79	100	102	100	183	100	
	puuttuvia tietoja	13		11		25		
	N	92		113		208		
B53	<i>Asiakirja-aineistoa puuttuu</i>							
	erittäin harvoin	0	0	1	1	1	0	-1
	melko harvoin	6	7	20	18	27	13	0
	ei harvoin eikä usein	21	23	35	31	57	28	1
	melko usein	47	52	34	30	82	40	-2
	erittäin usein	14	16	16	14	30	15	2
	en osaa sanoa	2	2	7	6	9	4	0
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Michistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
B54	<i>Juttukokonaisuus on maantieteellisesti hajallaan</i>							
	erittäin harvoin	3	3	8	1	11	5	3
	melko harvoin	22	24	37	18	60	29	6
	ei harvoin eikä usein	30	33	29	31	60	29	-1
	melko usein	22	24	23	30	46	22	-8
	erittäin usein	12	13	9	14	21	10	-2
	en osaa sanoa	2	2	7	6	9	4	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttavia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B55	<i>Esitutkinta-aineiston julkisuuskysymykset ovat hankalia</i>							
	erittäin harvoin	3	3	8	7	7	3	0
	melko harvoin	20	22	37	33	60	29	2
	ei harvoin eikä usein	22	24	29	26	55	27	5
	melko usein	30	33	23	20	52	25	-4
	erittäin usein	14	15	9	8	27	13	-3
	en osaa sanoa	2	2	7	6	6	3	-1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttavia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B56	<i>Rikoshödyn jäljittäminen on hankalaa</i>							
	erittäin harvoin	0	0	2	4	2	1	0
	melko harvoin	17	19	22	34	39	19	7
	ei harvoin eikä usein	31	34	27	29	58	28	-1
	melko usein	34	37	35	19	71	34	-3
	erittäin usein	8	9	15	12	24	12	-6
	en osaa sanoa	1	1	12	4	13	6	2
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttavia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
B57	<i>Avoin kysymys: Miten lahjonta tai muu korruptiivinen toiminta on näkynyt tutkimissasi talousrikosasioissa?</i>							

Liitetaulukko C. Tutkintayhteistyö

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C1	<i>Avoim kysymys: Mainitse keskeisimmät yhteistyötahot, joiden kanssa olet ollut henkilökohtaisesti yhteydessä talousrikosjuttujen tutkinnassa viimeisen 12 kuukauden aikana. Miten yhteistyö on sujunut ja miten sitä voisi kehittää?</i>							
	<i>Ota kantaa seuraaviin väittämiin esitutkintaprosessin yhteistyöstä ja sujuvuudesta.</i>							
C2	<i>Teen pankkietusteluja</i>							
	erittäin harvoin	3	3	3	3	6	3	-2
	melko harvoin	5	6	5	4	10	5	-3
	ei harvoin eikä usein	11	12	9	8	21	10	2
	melko usein	24	27	44	39	69	34	-2
	erittäin usein	46	51	51	46	98	48	6
	en osaa sanoa	1	1	0	0	1	0	0
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
	N	92		113		208		
C3	<i>Vastausten saaminen pankkietusteluihin hidastaa tutkintaprosessia</i>							
	erittäin harvoin	3	3	4	4	8	4	-3
	melko harvoin	28	31	28	25	56	27	8
	ei harvoin eikä usein	24	26	20	18	45	22	-2
	melko usein	24	26	34	30	59	29	-7
	erittäin usein	11	12	24	21	35	17	3
	en osaa sanoa	1	1	3	3	4	2	0
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C4	<i>Teen yhteistyötä veroviranomaisten kanssa tutkittavana olevan jutun yhteydessä</i>							
	erittäin harvoin	1	1	2	2	3	1	-1
	melko harvoin	0	0	8	7	8	4	-1
	ei harvoin eikä usein	6	7	19	17	26	13	4
	melko usein	26	29	42	38	69	33	-4
	erittäin usein	57	63	40	36	98	48	2
	en osaa sanoa	1	1	1	1	2	1	0
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C5	<i>Verotusmenettely hidastaa tutkintaprosessia</i>							
	erittäin harvoin	3	3	4	4	7	3	-1
	melko harvoin	17	19	22	19	40	19	0
	ei harvoin eikä usein	27	30	29	26	57	28	3
	melko usein	22	24	30	27	53	26	-7
	erittäin usein	18	20	15	13	33	16	1
	en osaa sanoa	4	4	13	12	17	8	5
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C6	<i>Teen yhteistyötä ulosottoviranomaisten kanssa tutkittavana olevan jutun yhteydessä</i>							
	erittäin harvoin	0	0	7	6	7	3	-1
	melko harvoin	5	5	18	16	24	12	2
	ei harvoin eikä usein	17	19	26	23	44	21	8
	melko usein	31	34	36	32	67	32	-8
	erittäin usein	38	42	23	20	62	30	-2
	en osaa sanoa	0	0	3	3	3	1	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C7	<i>Ulosottoviranomaisten menettely hidastaa tutkintaprosessia</i>							
	erittäin harvoin	31	34	39	35	71	34	5
	melko harvoin	38	42	36	32	74	36	-8
	ei harvoin eikä usein	16	18	23	20	40	19	2
	melko usein	1	1	1	1	3	1	-1
	erittäin usein	1	1	0	0	1	0	-1
	en osaa sanoa	4	4	14	12	18	9	3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C8	<i>Teen yhteistyötä pesähoitajan kanssa tutkittavana olevan jutun yhteydessä</i>							
	erittäin harvoin	4	4	7	6	11	5	-3
	melko harvoin	10	11	13	12	23	11	0
	ei harvoin eikä usein	21	23	17	15	39	19	-2
	melko usein	33	37	47	42	81	39	2
	erittäin usein	19	21	25	22	45	22	3
	en osaa sanoa	3	3	4	4	7	3	0
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C9	<i>Pesähoitajan menettely hidastaa tutkintaprosessia</i>							
	erittäin harvoin	15	16	18	16	33	16	-3
	melko harvoin	27	30	43	38	71	34	-3
	ei harvoin eikä usein	32	35	32	28	65	31	4
	melko usein	11	12	10	9	22	11	4
	erittäin usein	1	1	3	3	4	2	1
	en osaa sanoa	5	5	7	6	12	6	-2
	n	91	100	113	100	207	100	
	N	92		113		208		
C10	<i>Epäiltyjen menettely (kantelut, tutkintapyyntö, jääviysväitteet ym.) hidastaa tutkintaprosessia</i>							
	erittäin harvoin	10	11	25	22	35	17	0
	melko harvoin	27	30	44	39	73	35	2
	ei harvoin eikä usein	29	32	20	18	50	24	-3
	melko usein	15	16	12	11	27	13	1
	erittäin usein	7	8	4	4	11	5	-1
	en osaa sanoa	3	3	8	7	11	5	1
	n	91	100	113	100	207	100	
	N	92		113		208		
C11	<i>Virka- ja oikeusapupyynnöt hidastavat tutkintaprosessia¹</i>							
	erittäin harvoin	0	0	9	8	9	4	-7
	melko harvoin	10	11	34	30	44	21	6
	ei harvoin eikä usein	25	27	31	27	57	28	12
	melko usein	29	32	15	13	46	22	0
	erittäin usein	26	29	16	14	42	20	-8
	en osaa sanoa	1	1	8	7	9	4	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	N	92		113		208		
C12	<i>Kuka pääsääntöisesti toimii syyttäjänä talousrikosjutuissa?</i>							
	talousrikoksiin erikoistunut syyttäjä	82	91	106	94	191	93	2
	muu syyttäjä	8	9	7	6	15	7	-2
	n	90	100	113	100	206	100	
	N	92		113		208		

¹Vuonna 2011 kysymys oli aseteltu koskemaan ulkomaisia yhteistyökumppaneita.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
<i>Ota kantaa seuraaviin syyttäjän ja poliisin yhteistyötä koskeviin väittämiin</i>								
C13	<i>Syyttäjä on mukana esitutkinnassa heti alkuvaiheesta lähtien</i>							
	erittäin harvoin	6	7	5	4	11	5	2
	melko harvoin	10	11	18	16	30	14	-2
	ei harvoin eikä usein	3	3	15	13	18	9	-9
	melko usein	27	30	42	37	70	34	-4
	erittäin usein	44	48	31	27	75	36	14
	en osaa sanoa	1	1	2	2	3	1	-1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C14	<i>Syyttäjä tulee esitutkintaan mukaan tutkinnan edetessä</i>							
	erittäin harvoin	6	7	8	7	14	7	2
	melko harvoin	18	20	20	18	39	19	-1
	ei harvoin eikä usein	22	24	26	23	48	23	-4
	melko usein	33	37	46	41	79	39	1
	erittäin usein	7	8	10	9	19	9	1
	en osaa sanoa	4	4	2	2	6	3	0
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
	N	92		113		208		
C15	<i>Jutusta laaditaan ennakkoilmoitus syyttäjälle</i>							
	erittäin harvoin	0	0	0	0	0	0	0
	melko harvoin	1	1	0	0	2	1	1
	ei harvoin eikä usein	0	0	2	2	2	1	1
	melko usein	10	11	15	13	25	12	-1
	erittäin usein	78	86	94	83	174	84	1
	en osaa sanoa	2	2	2	2	4	2	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C16	<i>Jutusta laaditaan kirjallinen tutkintasuunnitelma</i>							
	erittäin harvoin	0	0	5	4	5	2	-2
	melko harvoin	0	0	7	6	7	3	2
	ei harvoin eikä usein	7	8	8	7	15	7	2
	melko usein	19	21	23	20	45	22	-2
	erittäin usein	63	70	69	61	132	64	4
	en osaa sanoa	1	1	1	1	2	1	-4
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C17	<i>Syyttäjä on mukana laatimassa kirjallista tutkintasuunnitelmaa</i>							
	erittäin harvoin	54	59	81	72	136	66	17
	melko harvoin	21	23	16	14	38	18	-3
	ei harvoin eikä usein	5	5	4	4	9	4	-7
	melko usein	5	5	2	2	8	4	-1
	erittäin usein	1	1	0	0	1	0	-1
	en osaa sanoa	5	5	10	9	15	7	-5
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C18	<i>Tutkintasuunnitelmassa otetaan huomioon esitutinnan rajoittaminen sekä mahdollinen muu vastuun kohdentamiseen liittyvä päätös^m</i>							
	erittäin harvoin	3	3	3	3	6	3	-2
	melko harvoin	6	7	12	11	18	9	0
	ei harvoin eikä usein	17	19	23	20	40	19	1
	melko usein	35	38	45	40	81	39	10
	erittäin usein	26	29	15	13	42	20	-9
	en osaa sanoa	4	4	15	13	20	10	-1
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C19	<i>Syyttäjä on perehtynyt tutkintasuunnitelmaan ennen aloituspalaveria</i>							
	erittäin harvoin	5	5	4	4	9	4	
	melko harvoin	8	9	10	9	18	9	
	ei harvoin eikä usein	15	16	25	22	41	20	
	melko usein	38	42	28	25	67	32	
	erittäin usein	16	18	19	17	36	17	
	en osaa sanoa	9	10	27	24	36	17	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C20	<i>Syyttäjä antaa palautetta tutkintasuunnitelmasta</i>							
	erittäin harvoin	13	14	25	22	40	19	-7
	melko harvoin	21	23	16	14	37	18	-4
	ei harvoin eikä usein	22	24	23	20	45	22	0
	melko usein	22	24	20	18	43	21	11
	erittäin usein	6	7	8	7	14	7	3
	en osaa sanoa	7	8	21	19	28	14	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

^mVuonna 2011 kysymys oli muodossa "Tutkintasuunnitelmassa otetaan huomioon esitutinnan rajoittaminen sekä mahdollinen rajaaminen".

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C21	<i>Syyttäjältä tulee lisätutkintapyynnöjä</i>							
	erittäin harvoin	11	12	18	16	29	14	4
	melko harvoin	28	31	43	38	72	35	-1
	ei harvoin eikä usein	30	33	33	29	64	31	-3
	melko usein	14	15	11	10	26	13	3
	erittäin usein	2	2	4	4	6	3	1
	en osaa sanoa	6	7	4	4	10	5	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C22	<i>Syyttäjä perehtyy juttuihin riittävästi</i>							
	erittäin harvoin	2	2	1	1	3	1	0
	melko harvoin	12	13	8	7	20	10	0
	ei harvoin eikä usein	16	18	26	23	42	20	-1
	melko usein	40	44	42	37	84	41	7
	erittäin usein	17	19	19	17	36	17	-1
	en osaa sanoa	4	4	17	15	22	11	-6
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C23	<i>Syyttäjä on helposti tavoitettavissa</i>							
	erittäin harvoin	2	2	2	2	4	2	1
	melko harvoin	7	8	7	6	14	7	3
	ei harvoin eikä usein	13	14	13	12	28	14	0
	melko usein	33	36	54	48	87	42	1
	erittäin usein	34	37	34	30	69	33	-2
	en osaa sanoa	2	2	3	3	5	2	-4
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
C24	<i>Poliisin ja syyttäjän välinen yhteistyö on sujuvaa</i>							
	erittäin harvoin	0	0	1	1	1	0	0
	melko harvoin	2	2	5	4	7	3	2
	ei harvoin eikä usein	14	15	17	15	32	15	5
	melko usein	34	37	48	42	83	40	-4
	erittäin usein	40	44	39	35	80	39	0
	en osaa sanoa	1	1	3	3	4	2	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
C25	<i>Onko syyttäjä päätynyt syyteneuvotteluun talousrikosasiassa, jonka tutkinnassa olet ollut mukana?</i>							
	kyllä	27	31	20	18	47	23	
	ei	60	69	91	82	154	77	
	n	87	100	111	100	201	100	
	puuttuvia tietoja	5		2		7		
	N	92		113		208		
C26	<i>Avoin kysymys: Miten yhteistyötä syyttäjän kanssa voisi kehittää?</i>							
C27	<i>Kuinka usein syyttäjä antaa palautetta talousrikosjuttujen tutkinnasta?</i>							
	erittäin harvoin	9	10	19	17	29	14	
	melko harvoin	26	29	34	30	60	29	
	ei harvoin eikä usein	25	28	36	32	61	30	
	melko usein	24	27	13	12	37	18	
	erittäin usein	5	6	2	2	8	4	
	en osaa sanoa	1	1	9	8	11	5	
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		
C28	<i>Miten syyttäjä antaa palautetta talousrikosjuttujen tutkinnasta?ⁿ</i>							
	kirjallisesti, myös sähköposti	21	23	38	37	59	30	
	puhelimitse	3	3	11	11	14	7	
	yhteisissä palavereissa	56	62	42	40	100	51	
	muulla tavoin, miten?	10	11	13	13	24	12	
	n	90	100	104	100	197	100	
	puuttuvia tietoja	2		9		11		
		N	92		113		208	
C29	<i>Kenen pitäisi laatia tutkintasuunnitelma syyttäjän kanssa käytävää aloituspalaveria varten?</i>							
	tutkijan	8	9	14	12	22	11	
	tutkinnanjohtajan	21	23	38	34	59	29	
	tutkijan ja tutkinnanjohtajan yhdessä	59	65	56	50	117	57	
	muu tapa, mikä	3	3	5	4	9	4	
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		

ⁿVuonna 2011 nämä vaihtoehdot olivat erillisinä kysymyksinä.

Liitetaulukko D. Osaaminen ja työhyvinvointi

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
D1	<i>Mikä on äidinkielenesi?</i>							
	suomi	89	97	108	96	200	96	0
	ruotsi	3	3	4	4	7	3	0
	jokin muu, mikä?	0	0	1	1	1	0	0
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		
D2	<i>Avoim kysymys: Mitä muita kieliä hallitset ja kuinka hyvin?</i>							
D3	<i>Avoim kysymys: Mitä aiheita haluaisit opiskella lisää oman työsi kehittämiseksi?</i>							
D4	<i>Minkälaiset ovat mahdollisuutesi päästä lisäkoulutukseen?</i>							
	pääsen koulutukseen riittävän usein	68	76	72	65	141	70	-10
	en pääse koulutukseen riittävän usein, miksi?	21	24	38	35	61	30	10
	n	89	100	110	100	202	100	
	puuttuvia tietoja	3		3		6		
	N	92		113		208		
D5	<i>Onko käytössäsi näkymä Talousrikostutkintakoulutus "neukkarin"?</i>							
	kyllä	67	74	75	68	145	71	
	ei	24	26	36	32	60	29	
	n	91	100	111	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	1		2		3		
	N	92		113		208		
D6	<i>Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin miten hyödyllisenä koet "neukkarin"?</i>							
	täysin hyödytön	0	0	3	4	3	2	
	melko hyödytön	3	4	12	15	15	10	
	ei hyödytön eikä hyödyllinen	28	42	23	29	52	35	
	melko hyödyllinen	21	31	18	23	41	28	
	erittäin hyödyllinen	7	10	7	9	14	9	
	en osaa sanoa	8	12	16	20	24	16	
	n	67	100	79	100	149	100	
	puuttuvia tietoja	25		34		59		
	N	92		113		208		
D7	<i>Avoim kysymys: Millä tavoin kehittäisit "neukkaria"?</i>							

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
D8	<i>Kuinka tyytyväinen yleisesti ottaen olet nykyiseen työhösi?</i>							
	erittäin tyytymätön	0	0	4	4	4	2	-1
	melko tyytymätön	2	2	11	10	13	7	3
	en tyytymätön enkä tyytyväinen	14	16	13	12	27	14	-1
	melko tyytyväinen	45	52	52	48	99	50	1
	erittäin tyytyväinen	25	29	29	27	54	27	-1
	n	86	100	109	100	197	100	0
	puuttuvia tietoja	6		4		11		
	N	92		113		208		
	<i>Ota kantaa seuraaviin työtehtäviisi liittyviin kysymyksiin.</i>							
D9	<i>Onko työsi emotionaalisesti (tunnekokemusten kannalta) raskasta?</i>							
	erittäin vähän	31	34	43	38	76	37	
	vähän	28	30	48	42	77	37	
	jonkin verran	23	25	20	18	43	21	
	paljon	8	9	1	1	9	4	
	erittäin paljon	2	2	1	1	3	1	
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		
D10	<i>Tunnetko itsesi loppuun palaneeksi työsi vuoksi?</i>							
	erittäin vähän	40	43	54	48	97	47	
	vähän	22	24	39	35	61	29	
	jonkin verran	23	25	14	12	37	18	
	paljon	4	4	3	3	7	3	
	erittäin paljon	3	3	3	3	6	3	
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		
D11	<i>Turhauttaako työsi sinua?</i>							
	erittäin vähän	27	29	33	29	62	30	
	vähän	34	37	45	40	80	38	
	jonkin verran	22	24	28	25	50	24	
	paljon	8	9	4	4	12	6	
	erittäin paljon	1	1	3	3	4	2	
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
D12	<i>Oletko motivoitunut hoitamaan nykyisiä tehtäviäsi?^o</i>							
	erittäin vähän	1	1	4	4	5	2	2
	vähän	2	2	6	5	8	4	-1
	jonkin verran	19	21	18	16	37	18	11
	paljon	48	53	54	48	102	49	9
	erittäin paljon	21	23	31	27	55	27	-21
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
	N	92		113		208		
D13	<i>Onko työhösi talousrikostutkinnassa yritetty vaikuttaa poliisiorganisaation ulkopuolelta seuraavilla keinoilla? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)^p</i>							
	väkivalta	0	0	0	0	0	0	0
	väkivallalla uhkailu (suullisesti tai sähköpostilla tms.)	6	6	6	5	12	5	-1
	muu sanallinen uhkailu (suullisesti tai sähköpostilla tms.)	11	11	10	9	21	10	-5
	lahjuksen tarjoaminen	2	2	0	0	2	1	-1
	muu epäasiallinen vaikuttaminen, mikä?	11	11	6	5	18	8	-3
	ei ole yritetty vaikuttaa	70	70	95	81	167	76	
	n	100	100	117	100	220	100	
D14	<i>Onko työhösi talousrikostutkinnassa yritetty vaikuttaa poliisiorganisaation sisäpuolelta seuraavilla keinoilla? (Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)</i>							
	väkivalta	0	0	0	0	0	0	0
	väkivallalla uhkailu (suullisesti tai sähköpostilla tms.)	0	0	0	0	0	0	0
	muu sanallinen uhkailu (suullisesti tai sähköpostilla tms.)	1	1	1	1	2	1	0
	lahjuksen tarjoaminen	0	0	0	0	0	0	0
	muu epäasiallinen vaikuttaminen, mikä?	8	9	4	4	12	6	0
	ei ole yritetty vaikuttaa	83	90	105	95	191	93	
	n	92	100	110	100	205	100	
D15	<i>Avoin kysymys: Kuvaile lyhyesti, mitkä ovat työsi parhaimmat ja huonoimmat puolet?</i>							
D16	<i>Avoin kysymys: Miten haluaisit kehittää esimies- ja johtamisosaamistasi?</i>							

^oVuonna 2011 vaihtoehdot olivat muodossa "täysin eri mieltä", "jokseenkin eri mieltä" ym.

^pVuonna 2011 nämä vaihtoehdot olivat erillisiä kysymyksiä, joissa oli "kyllä"/"ei"-vastausvaihtoehdot.

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
D17	<i>Oletko aikeissa vaihtaa työpaikkaa seuraavien 12 kuukauden kuluessa?</i>							
	en	71	79	85	76	159	78	-7
	kyllä, toisiin tehtäviin poliisiorganisaatiossa	12	13	15	13	27	13	7
	kyllä, poliisiorganisaation ulkopuolelle julkiselle sektorille	1	1	2	2	3	1	-2
	kyllä, poliisiorganisaation ulkopuolelle yksityiselle sektorille	1	1	5	4	6	3	1
	kyllä, muualle	5	6	5	4	10	5	1
	n	90	100	112	100	205	100	
	puuttuvia tietoja	2		1		3		
	N	92		113		208		
D18	<i>Avoin kysymys: Mikäli aiot vaihtaa työpaikkaa, kerro lyhyesti miksi, millaisiin tehtäviin ja minne?</i>							
D19	<i>Suunnitteletko jääväsi vuorotteluvapaalle seuraavan 12 kuukauden kuluessa?</i>							
	en	86	95	106	95	194	94	0
	kyllä	5	5	6	5	12	6	0
	n	91	100	112	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	1		1		2		
	N	92		113		208		
D20	<i>Koska sinulla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle?</i>							
	vuonna 2015	7	8	0	0	7	3	3
	vuonna 2016	7	8	1	1	8	4	3
	vuonna 2017	8	9	0	0	8	4	2
	vuonna 2018	8	9	3	3	11	5	1
	myöhemmin	62	67	109	96	174	84	-9
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
	N	92		113		208		

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
D21	<i>Voisitko harkita työnteon jatkamista poliisihallinnossa eläkkeelle jäämisen jälkeen?</i>							
	en	38	43	72	69	111	57	-2
	kyllä, voisin jatkaa kokopäivätyössä	23	26	6	6	29	15	0
	kyllä, voisin jatkaa osa-aikatyössä	6	7	9	9	15	8	0
	kyllä, voisin työskennellä satunnaisesti tai projektiluonteisesti	21	24	18	17	41	21	2
	n	88	100	105	100	196	100	
	puuttuvia tietoja	4		8		12		
	N	92		113		208		
D22	<i>Voisitko suositella muille henkilöille työtä talousrikosyksikössä?</i>							
	olen suositellut	66	73	80	71	149	72	-2
	en ole suositellut, mutta voisin suositella	22	24	28	25	50	24	3
	en ole suositellut enkä suosittelisi	2	2	5	4	7	3	-1
	n	90	100	113	100	206	100	
	puuttuvia tietoja	2		0		2		
	N	92		113		208		

Liitetaulukko E. Strategisia näkökulmia

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
<i>Miten arvioisit seuraavien EU:n määrittelemien vakavien rikosilmiöiden kehitystä Suomessa lähivuosina?</i>								
E1	<i>Terrorismi</i>							
	ilmiö tulee väheneeseen	0	0	1	1	1	0	-1
	ei muutosta	11	12	11	10	22	11	-30
	ilmiö tulee yleistymään	76	83	86	76	164	79	42
	en osaa sanoa	5	5	15	13	21	10	-11
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E2	<i>Ihmissalakuljetus</i>							
	ilmiö tulee väheneeseen	0	0	1	1	1	0	0
	ei muutosta	5	5	8	7	13	6	-22
	ilmiö tulee yleistymään	86	93	92	81	181	87	34
	en osaa sanoa	1	1	12	11	13	6	-12
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E3	<i>Naisten ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö</i>							
	ilmiö tulee väheneeseen	0	0	4	4	4	2	1
	ei muutosta	30	33	30	27	61	29	-16
	ilmiö tulee yleistymään	49	53	56	50	105	50	25
	en osaa sanoa	13	14	23	20	38	18	-10
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E4	<i>Huumekauppa</i>							
	ilmiö tulee väheneeseen	1	1	1	1	2	1	-1
	ei muutosta	27	29	33	29	61	29	0
	ilmiö tulee yleistymään	53	58	65	58	120	58	1
	en osaa sanoa	11	12	14	12	25	12	0
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			

	Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011–15	
	n	%	n	%	n	%	%-yks.	
E5	<i>Asekauppa</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	2	2	1	1	3	1	-1
	ei muutosta	35	38	39	35	74	36	-9
	ilmiö tulee yleistymään	40	43	47	42	89	43	17
	en osaa sanoa	15	16	26	23	42	20	-6
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E6	<i>Rahanpesu</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	0	0	2	2	2	1	0
	ei muutosta	15	16	11	10	26	13	1
	ilmiö tulee yleistymään	74	80	92	81	168	81	1
	en osaa sanoa	3	3	8	7	12	6	-2
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E7	<i>Korruptio</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	2	2	4	4	6	3	1
	ei muutosta	26	29	33	29	59	29	4
	ilmiö tulee yleistymään	58	64	61	54	121	58	0
	en osaa sanoa	5	5	15	13	21	10	-5
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			
E8	<i>Maksuvälineväärännökset</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	3	3	2	2	5	2	0
	ei muutosta	21	23	21	19	44	21	-5
	ilmiö tulee yleistymään	62	68	75	66	137	66	8
	en osaa sanoa	5	5	15	13	21	10	-3
	n	91	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	1		0		1		
N	92		113		208			
E9	<i>Tietoverkkorikollisuus</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	0	0	1	1	1	0	0
	ei muutosta	0	0	3	3	3	1	-5
	ilmiö tulee yleistymään	91	99	104	92	197	95	10
	en osaa sanoa	1	1	5	4	6	3	-6
	n	92	100	113	100	207	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		1		
N	92		113		208			

		Esimiehet (N=92)		Miehistö (N=113)		Koko aineisto (N=208)		Muutos 2011-15
		n	%	n	%	n	%	%-yks.
E10	<i>Järjestäytynyt rikollisuus</i>							
	ilmiö tulee vähenemään	0	0	2	2	2	1	1
	ei muutosta	16	17	13	12	30	14	8
	ilmiö tulee yleistymään	72	78	89	79	163	78	-9
	en osaa sanoa	4	4	9	8	13	6	0
	n	92	100	113	100	208	100	
	puuttuvia tietoja	0		0		0		
N	92		113		208			
E11	<i>Avoin kysymys: Mükä ovat Suomessa talousrikollisuuden ja harmaan talouden kannalta suurimman riskin toimialoja/toimintoja ja miksi?</i>							
E12	<i>Avoin kysymys: Miten yksikkönne talousrikostorjunnassa hyödynnetään toimintaympäristöanalyysia/strategista analyysia/operatiivista analyysia/rikostiedustelua/muita johtamisen työkaluja?</i>							
E13	<i>Avoin kysymys: Miten operatiivinen toiminta palvelee strategista analyysia ja suunnittelua?</i>							
E14	<i>Avoin kysymys: Miten seuraavia strategioita on mahdollista jalkauttaa talousrikostutkintaan: harmaan talouden torjuntaohjelma/ennalta estävän toiminnan strategia/JR-strategia/ympäristörikosten torjunnan strategia?</i>							
E15	<i>Miten arvioisit talousrikostorjunnan tuloksellisuuden mittareita?</i>							
	erittäin hyödyttömiä	1	2	1	2	2	2	
	melko hyödyttömiä	6	10	11	21	18	16	
	ei hyödyttömiä tai hyödyllisiä	27	46	29	55	57	50	
	melko hyödyllisiä	24	41	11	21	35	31	
	erittäin hyödyllisiä	1	2	1	2	2	2	
	n	59	100	53	100	114	100	
puuttuvia tietoja	33		60		94			
N	92		113		208			
E16	<i>Avoin kysymys: Miten kehittäisit talousrikostorjunnan tuloksellisuuden mittareita?</i>							
E17	<i>Avoin kysymys: Mitä ymmärrät yhteiskunnallisella vaikuttavuudella talousrikostorjunnassa?</i>							

Tässä raportissa tarkastellaan poliisin talousrikostutkintaa. Kohteina ovat erityisesti tutkintaprosessi, viranomaisyhteistyö ja tutkinnan kehittäminen. Raportti sisältää tietoja myös tutkintahenkilöstöstä sekä heidän työhyvinvoinnistaan ja osaamistarpeistaan. Lisäksi se kuvaa toimintaympäristön muutoksia ja analysointia talousrikollisuuden alalla.

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka lähetettiin poliisin talousrikostutkinnassa työskenteleville henkilöille vuonna 2015. Edellinen vastaavanlainen tutkimus toteutettiin vuonna 2011. Näin ollen on mahdollista arvioida talousrikostutkinnan muutoksia ajanjaksolla, jolloin poliisin hallintorakenteita uudistettiin voimakkaasti.

Tutkimuksen tulokset auttavat kehittämään esitutkintaprosessia. Lisäksi tutkimuksen tietoja voidaan hyödyntää tutkinnan valtakunnallisessa ohjauksessa, kuten myös talousrikollisuuteen liittyvien strategioiden ja toimenpideohjelmien valmistelussa sekä poliisikoulutuksessa.

ISBN 978-951-815-330-9

